

Kauza Kaprálová je příběh posmrtné repatriace Vítězslavy Kaprálové, jak ho zaznamenala dobová korespondence a dokumenty. Příběh lze sledovat od prvních kroků podniknutých v r. 1945 několika krajany v Montpellier a československým zastupitelstvím v Paříži k záchraně jejích tělesných ostatků až po smuteční slavnost uložení urny se skladatelčíným popelem v r. 1949 v Brně. Korespondence a archiválie poprvé publikované v této knize jsou nejen zajímavou reflexí doby, v níž se příběh udál, ale i zdrojem nových informací o dosud neobjasněné příčině úmrtí Vítězslavy Kaprálové.

KAUZA KAPRÁLOVÁ

KAUZA KAPRÁLOVÁ

v dobové korespondenci a dokumentech

(ed. Karla Hartl)

THE KAPRALOVA SOCIETY

Toronto

Kauza Kaprálová v dobové korespondenci a dokumentech

The Kaprálová Case in Period Correspondence and Documents

Published by The Kapralova Society, Inc.

34 Beacham Crescent, Toronto, Ontario, M1T 1N1 Canada

www.kapralova.org

Copyright © 2021 (2024) by Karla Hartl

Copyright © 2021 (2024) by The Kapralova Society

All rights reserved. No part of this book may be reproduced in any form or by any electronic or mechanical means, including information storage and retrieval systems, without written permission from the publisher, except by a reviewer who may quote passages in a review.

ISBN 978-0-9940425-8-3 (e-book)

*Tant qu'il y aura sur terre un être aimant,
ton nom vivra sur ses lèvres*

(Nápis na desce původního hrobu v Montpellier)

Úvodem

Název této knihy je parafrází titulu podobně zaměřené publikace Jana Kapusty *Neuvěřitelná kauza Martinů*¹. Stejně jako převoz tělesných ostatků Bohuslava Martinů, i „návrat domů“ Vítězslavy Kaprálové je spletitý více, než by se na první pohled zdálo. Nestal se sice politickou demonstrací, jako tomu bylo v případě Bohuslava Martinů, neboť Kaprálová byla v rodném Brně pouhých devět let po své smrti takřka neznámou veličinou, s výjimkou úzkého okruhu hudebníků, přesto i v jejím případě sehrála politická vůle jistou roli. K uložení urny s jejím popelem do čestného hrobu na Ústředním hřbitově v Brně dala totiž politická garnitura tehdejšího městského představenstva, které dva roky předtím odmítlo podobnou počtu jejímu otci, svůj souhlas jen pod značným politickým tlakem, který na ni vyvinuly ženské organizace v Brně a vedení Syndikátu českých skladatelů.²

I samotnému převozu zpopelněných ostatků těla Kaprálové dlouho zabraňovaly nejrůznější průtahy, přestože se do věci zapojila celá řada dobrovolníků a organizací: v Praze Lenka Vojtíšková za Radu československých žen a Antonín Čejka za Ochranný svaz autorský; v Paříži legační rada J. V. Klvaňa za Československé velvyslanectví; v Montpellier kruh přátel Československa, mezi nimi zvláště Lucien Tesnière, působící na zdejší univerzitě, a skupinka místních krajanů v čele s Janem Pokorným, který chtěl ve spolupráci s československým konzulátem v Marseille rakev s tělem Kaprálové alespoň přemístit z provizorního do permanentního hrobu montpellierského hřbitova Saint-Lazare (přičemž konzulát měl v úmyslu přemístění financovat). Ve věci převozu ostatků Kaprálové se angažovala i stipendistka Marie Ullrichová, která byla v té době v Montpellier na studijním pobytu, a v rozhodující fázi Ota Vach, jenž zastoupil rodinu Kaprálových při exhumaci skladatelčiných ostatků a jejich incineraci v krematoriu pařížského Père Lachaise a přivezl urnu s popelem své životní lásky jejím rodičům domů. Václav Kaprál se tak sice repatriace své dcery ještě dožil, ale již vážně nemocen; pět měsíců poté umírá v Brně na zhoubné nádorové onemocnění. Úkol zajistit dceřiným ostatkům důstojné poslední spočinutí tak zůstal na matce, a věc se podařila až poté, co se do ní vložily dvě významné ženské organizace v Brně: Rada československých žen, zastoupená Věrou Bednářovou, a Ženská útulna, reprezentovaná starostkou Františkou Šídlovou.

Korespondence a další archiválie, které jsou publikovány poprvé v této knize, dokumentují „kauzu Kaprálové“ od prvních kroků podniknutých v r. 1945 několika krajany ve Francii až po smuteční slavnost uložení urny se skladatelčiným popelem v Brně v r. 1949, kterou se kauza uzavřela. Jsou nejen zajímavou reflexí doby, v níž se příběh udál, ale i zdrojem důležitých informací o příčině smrti Vítězslavy Kaprálové, jež zůstala dodnes neobjasněna. Ještě v r. 1949, kdy v Praze vychází v Hudební matici první kolektivní monografie o skladatelce, její editor, Přemysl Pražák, příčinu smrti neudává a svou úvodní kapitolu uzavírá pouze slovy:

[...] v květnu, dohnána silnými, blíž nezjištěnými bolestmi, se uchyluje do nemocnice, záhy nato, třebaš nemocna, se dá na útěk před Němci blížícími se Paříži, zachytí se v jihofrancouzském Montpellier a tam 16. června umírá.³

Pražák ve své biografické stati vycházel z podkladů a informací Václava Kaprála, který až do konce života neměl a ani nemohl mít ve věci jasno; názory na příčinu úmrtí jeho dcery se v korespondenci a dokumentech, jež se k němu postupně dostávaly, různily a rozcházel. První zpráva, z 16. 7. 1940, kterou se dozvěděl v Luhačovicích,⁴ zněla, že Kaprálová zemřela „pod tíhou duševních a tělesných muk na těžký zápal plic“, jak ji cituje v dopise příteli Otakarů Šourkovi⁵. Na podzim téhož roku píše svému příteli znovu, tentokrát s docela jinou diagnózou: „Přišla mi před 14 dny zpráva o Vitulce z Ameriky. Vitulka zemřela 16. VI. po operaci na rakovinu v krajíně slepého stěva. Přes všechnu starost a péči a nejobdornější ošetření, nebylo jí pomoci.“⁶

Ani nové informace uvedené v dokumentech, které Václav Kaprál získal v prvních poválečných letech, mu neumožnily vyvodit jednoznačný závěr. Patří mezi ně např. dopis vojenského lékaře MUDr. Josefa Liškutína tehdejšímu plk. Bohumilu Kaprálovi z června 1940, v němž Liškutín vyjmenovává čtyři možné hypotézy lékařské diagnózy,⁷ s nimiž ošetřující lékaři pracovali ještě pět dní před smrtí Kaprálové. Až na posledním místě je mezi nimi zmíněna miliární tuberkulóza, která však „nikdy fakticky zjištěna nebyla, svědčí proti ní krevní obraz aj., ovšem vyloučena vskutku také nikdy nebyla“⁸. Samotná lékařská zpráva z univerzitní nemocnice Saint-Eloi v Montpellier,⁹ kterou slovo od slova ocitoval ve svém dopise Václavu Kaprálovi prof. Lucien Tesnière¹⁰, však diagnózu vůbec neuvádí. Tesnière to v dopise komentuje slovy: „Celkově to tedy dělá dojem, že paní Kaprálová se stala obětí obtížně diagnostikovatelné choroby s netypickými znaky, která zmátla i ty nejlepší lékaře.“¹¹ Tesnière se neomezil pouze na lékařskou dokumentaci, získal i výpovědi několika přímých svědků průběhu nemoci Kaprálové mezi ošetřujícím personálem. Žádný z nich však na jeho otázku ohledně příčiny skladatelčiny smrti neznal odpověď. Pouze „prof. Aimes, který se vedení oddělení ujal až později, a pacientku tedy nikdy neviděl,

následně vyslovil hypotézu, že se snad mohlo jednat o granulii či o typhobacilosu se zákeřným, maligním vývojem¹².

■ ■ ■

Diagnózu miliární tuberkulózy jako příčiny skladatelčina úmrtí uvedl do odborné literatury až Jiří Macek v analytické monografii o Kaprálové z r. 1958 a zpečetil ji heslem o skladatelce pro prestižní hudební slovník *Grove's Dictionary of Music and Musicians*¹³. Zdroj jeho tvrzení „Teprve poslední lékařský zákrok – operace – definitivně objasnil příčinu a vyslovil ortel. Miliární tuberkulóza¹⁴ neznáme. Snad jím byl Jiří Mucha, zmiňovaný v pramenech Mackovy monografie mezi rozhovory s pamětníky,¹⁵ který o příčině úmrtí své první ženy¹⁶ později podal následující „svědectví“ v autobiografickém románu *Podivné lásky*¹⁷:

Miliární tuberkulóza, na které se shodli v Paříži, zůstávala poslední, nejhorší možností. Přes všechny své naděje jsem vycíťoval, že to, nebo jiná, stejně zhoubná infekce, bude asi příčinou, že přes všechnu péči se její stav zhoršoval. Nevěděl jsem, o co tehdy opíral docent Brumlík svou zdrcující prognózu, ale jeho slova se naplňovala.¹⁸

Zmiňovaným „docentem Brumlíkem“ byl MUDr. Josef Brumlík, který skutečně jako první Kaprálovou na jaře 1940 v Paříži vyšetřil, ale který se k příčině její smrti vyjádřil po letech z New Yorku v dopise Jaroslavu Mihulemu takto: „S neobyčejně milou Vítězkou Kaprálovou jsem se také znal v Paříži. Zemřela na tuberkulosu slepého střeva (Tumor Coeci se tomu říkalo u nás za mých studentských let), kterou mně bylo uděleno u ní prvně rozpoznat.“¹⁹

Následující scéna z Muchovy knihy opět mísí fakta s fikcí:

„Jak vidíte,“ ukazoval profesor Lapeyre studentům, „všechno je čisté, žádná známka infekce. Tady ten novotvar, který jsme už dříve zjistili a souvisí s coekem, je hladký, bez srůstů. Nejeví známky vývinu a nebylo by tedy vhodné, vzhledem k oslabení nemocné, ho odstraňovat.“ Obrátil se ke svým asistentům. „Můžete ji uzavřít.“ Když ji odvezli, vysvětlil profesor studentům, proč se nyní přiklání k diagnóze miliární tuberkulózy. „Konec je nevyhnutelný,“ řekl a svlékl si rukavice.²⁰

Připomeňme si, že Tesnièreem citovaná lékařská zpráva diagnózu neuvádí, ačkoliv explorativní laparoskopie a její nálezy jsou v ní popsány. Právě z této zprávy Mucha čerpal některé odborné údaje pro svou scénu. I další pasáž svědčí o tom, že Tesnièreův dopis četl – zde ho přímo parafrázuje:

Byla jeho dedukce správná? Těžko posoudit. Profesor Aimes, který nastoupil později a osobně případ neznal, došel po prostudování materiálu k závěru, že se mohlo jednat o granulii nebo typhobacilosu s maligním vývinem.²¹

Do jaké míry se vůbec lze spoléhat na Muchovo svědectví? Muchův autobiografický román je v prvé řadě dobře napsaná beletrie, která působí dojmem literatury faktu: svádí k tomu vybavenost knihy ukázkami dobových dokumentů, fotografické přílohy a četné citace z dobové korespondence. Mucha je však zasazuje do kontextu své subjektivní paměti i imaginace a bez přechodu mísí dvě roviny – fiktivní a nefiktivní²².

Sedm let po vydání Muchova autobiografického románu se objevila na knižním trhu publikace, která přišla s další, zbrusu novou hypotézou příčiny skladatelčiny smrti. Knihu *Ona a Martinů* brněnského autora Jindřicha Uhra²³ vydalo nakladatelství Český spisovatel v Praze s „podporou rodiny Kaprálovy a Nadace Bohuslava Martinů“²⁴. Zmíněnou „rodinou“ byla manželská dvojice Josef a Alena Kaprálovi, z jejichž podnětu kniha vznikla. Kaprálovi dodali autorovi pro napsání knihy nejen většinu podkladů, ale i vlastní interpretaci, kterou Uher nekriticky převzal. Klíčovou roli v ní sehrál malý sešitek, jakýsi záznamník příjmů a výdajů, který si Kaprálová jistou krátkou dobu vedla:

Josefa Kaprála, syna generála Bohumila Kaprála a Vitulčina bratrance, totiž po letech v deníčku Kaprálové upoutalo slůvko – bábě při datu 6. května 1940 a záznam výdaje – 547 franků.

„To zhruba odpovídá tehdejší úplatě – od 600 franků výše – za tajný zákrok! Legální ve Francii povolen nebyl.“

Nelze slůvko „bábě“ vyložit jinak než v souvislosti s umělým přerušením těhotenství, tak riskantním právě pro nemocnou Kaprálovou?

„V přehledu výdajů je bytná vedená zvlášť. Také je nápadné časté následné použití drahého taxíku, když předtím Vitulka tolik šetřila. Zaznamenávala si nejmenší položky, třeba frank za banán.“

Jiří Mucha tedy správně vycítil, vždyť studoval medicínu!, že příčinou Vitulčina konce byla zhoubná infekce! Návštěvu u doktora Vitulka manželovi zatajila stejně jako svůj riskantní krok, vlastně zákrok... Odklad slíbeného odjezdu za Muchou do tábora zdůvodňovala neochotou komisařství vystavit jí povolení.²⁵

A jaká jsou fakta?

Sešitek s výdaji si Kaprálová začala vést několik dní po svatbě s Jiřím Muchou a po jeho odjezdu k vojenské posádce do Agde. V jednom z prvních dopisů Muchu dokonce škádlí, že je připravena mu své účetnictví předložit.²⁶ Šest stránek sloupečků položek s popisky začíná datem 27. 4. 1940 a končí datem 11. 5. 1940. U data 29. 4. si Kaprálová poznamenala výdaj 149 franků s poznámkou „bytná“. Vzhledem k nízké částce se mohlo jednat o doplatek nájmu či zálohu. Kaprálová v té době už měla nejistý příjem, který přicházel v nepravidelných intervalech,²⁷ takže není vyloučeno, že nájem platila po dohodě v několika splátkách. Dne 6. 5. si u výdaje 547 franků, nejvyšší položky celého sešitku, skutečně poznamenala „bábě“. Bábou však běžně nazývala v soukromé korespondenci s Jiřím Muchou paní („bábu“) Margiaillan,²⁸ svou bytnou. Navíc se ve skladatelčině pozůstalosti zachoval list velikosti A4 nadepsaný „Zpovídání finanční“, který přehledně sumarizuje, na měsíční bázi, položky oněch šesti stránek malého sešitku. V dubnových výdajích v něm figuruje částka 149 franků a v květnových nejvyšší částka 550 franků. U obou je tentokrát stejná poznámka – „bytná“.

Ani návštěvu u lékaře Kaprálová manželovi netajila. Koncem dubna poprvé pocítuje bolesti v podbřišku, v krajině slepého střeva, které sílí natolik, že již 2. 5. je konzultuje se svým lékařem Josefem Brumlíkem. Následující den se o tom v dopise zmiňuje Muchovi: „Včera u Brumlíka mně výslovně zakázali odejet, ale mohou si říkat, celkem co chtějí, já bez Tebe nebudu.“²⁹ Dne 8. 5. mu sděluje: „Dnes půjdu do nemocnice na prohlídku a asi tam zůstanu na operaci, s čím, ještě nevím, ale mám ošklivé bolesti tam, jak je slepé střevo, jenže to slepé střevo není.“³⁰ Hned následující den ho dále informuje: „Jdu dnes v 11 hod. do nemocnice a asi si mě tam už nechají. Největší smůla, že to bude stát asi 80.– frs denně, a tak 1000.– frs na to musíme počítat. Ale zatím je mám, neboť jsem dostala z Národ. výboru na roze-psání materialu 1000.– frs.“³¹ V nemocnici Vaugirard, nedaleko pařížské latinské čtvrti, pak Kaprálová ležela do 20. 5., kdy si ji zde vyzvedl Mucha, a o čtyři dny později už Kaprálová nastupuje na kliniku Saint-Eloi v Montpellier.

I „nápadné časté použití drahého taxíku“ lze vysvětlit. V sešitku podrobných výdajů se objevují pouze čtyři položky s popiskou „taxi“. Dvě z nich jsou na stejnou částku, 17 franků, a objevují se u dat 1. 5. a 5. 5. V souhrnném výpisu je u této částky navíc poznámka „bude platit Langstein“. Langstein bylo rodné jméno Jiřího Hronka, redaktora exilového týdeníku *Československý boj*, pro který Kaprálová psala recenze a ve kterém pomáhala s korekturami. Položky za taxi tedy souvisely s touto aktivitou. Zbýlé dvě položky za taxi, v podobné výši: 12 a 13 franků, se objevují u dat 8. 5. a 9. 5. a obě souvisely s návštěvou nemocnice Vaugirard, jak vyplývá z výše citované korespondence. Při bolestech, kterými Kaprálová trpěla, se těmto, byť neběžným, výdajům nelze divit.

Fakta tedy Uher pro svou knihu nehledal, naopak se zcela spolehl na Josefa Kaprála, kterému v době smrti jeho sestřenice bylo sedm let...³²

V rozhovoru pro *Svobodné slovo* ji nakonec obvinil:

Vítězslava, která byla od dětských let velice nemocná,³³ byla v intimním životě neopatrná – šlo už o třetí potrat.³⁴ A tak její život předčasně skončil; jak pro nevázanost, ale i proto, že v době, kdy se cítila špatně, se na ni všichni vykašlali, včetně Martinů.³⁵

Uhrova literární popularizace byla čtenářsky úspěšná, odborná kritika jí však vytýkala plochost portréty Kaprálové,³⁶ nedostatečnou dokumentaristickou věrohodnost³⁷ a banální beletrizaci³⁸. Autor, který se v rozhovoru pro deník *Práce* vyjádřil, že jeho „ctízádností je beletrizovat osudy významných osobností“, přičemž vychází „důsledně z autentických dokumentů, ale hodně také z vyprávění žijících pamětníků“³⁹, nakonec připustil, že psal „beletrii, nikoliv faktografii“ a „román, v němž hraje velkou roli obrazotvornost, nikoliv závaznou biografii“⁴⁰.

Více než dvacet let po vydání Uhrovy životopisné novely se stejného tématu chopila brněnská spisovatelka Kateřina Tučková a zpracovala ho ve svém divadelním debutu *Vitka*⁴¹ pro brněnské Divadlo Husa na provázku. Tučková, která si u literární kritiky vybuodovala pověst, že své historické postavy pečlivě rešeršuje, však do scénáře převzala všechny mýty, jež do populární historiografie Kaprálové kdysi uvedl Uher. V předmluvě ke knižní podobě scénáře, kterou zároveň s uvedením činohry vydalo brněnské nakladatelství Host, Uhra přímo parafrázuje:

Nemožnost návratu domů však navíc znamenala i přerušování pravidelných léčebných pobytů ve Třech Studních na Vysočině, což se neobešlo bez následků na jejím už tak podlomeném zdraví. Poslední rok skladatelčina života je sledem nemocí i náhlých kolapsů, k nimž s největší pravděpodobností přibyl i třetí potrat, zaznamenaný částkou „547 franků bábě“ v jejím deníku.⁴²

O několik stránek dále pak formuluje vlastní téma hry:

Její – většinou ani netajená – smyslnost se však i v liberálním prostředí meziválečné Paříže stala kamenem úrazu dvojí morálky. Nad čím bylo možné přivítat oči jako nad

bouřliváctvím či mladickou nerozvážností, jednalo-li se o nezralého muže, který tak navíc naplňoval stereotypní představy o charakteru umělce, se ženě neodpouštělo.⁴³

Činoherní verze Tučkové tak pouze akcentovala to, co se již objevilo v literární verzi Uhrově. Skladatelčin portrét prošel další autorskou interpretací, aby lépe posloužil tématu hry,⁴⁴ ale jako obraz skutečné osobnosti Kaprálové zůstal iluzorní⁴⁵.

Divadelní ani literární kritika však tentokrát činoherní portrét Kaprálové nezpochybnila a nekriticky jej přijala za vlastní, zvláště když knižní podobě scénáře dodal váhu svým doslovem brněnský muzikolog Miloš Štědroň. Jedna z recenzí dokonce hru označila za „senzitivní hold Vítězslavě Kaprálové“⁴⁶.

■■■

V r. 2016, po prostudování lékařské zprávy z Montpellier, se Dr. Philip A. Mackowiak, emeritní profesor Lékařské fakulty University of Maryland, přední odborník na infekční onemocnění a epidemiolog, vyslovil pro diagnózu tyfoidní horečky jako nejpravděpodobnější příčiny smrti Kaprálové.⁴⁷

Karla Hartl, Toronto, březen 2021

- 1 Jan Kapusta, *Neuvěřitelná kauza Martinů: Pravdivá zpráva o tom, jak se stalo, že 17. srpna 1979 byly ostatky hudebního skladatele Bohuslava Martinů převezeny z dalekého Švýcarska do rodné Poličky* (Řevnice: Arbor vitae, 2014).
- 2 Konkrétně Rada československých žen – zemské pracovní ústředí pro Moravu v Brně a Ženská útulna v Brně. Ve věci intervenoval i tehdy politicky exponovaný Miroslav Barvík, který po únoru 1948 působil nejprve v akčním výboru Syndikátu českých skladatelů a od června 1949 ve funkci generálního tajemníka Svazu československých skladatelů, nástupce Syndikátu. Barvík měl osobní vztah k otci Kaprálové – byl absolutem jediné skladatelské třídy, kterou Václav Kaprál dovedl k absolutoriu. Smuteční slavnosti uloženi urny s popelem Kaprálové se zúčastnil osobně jako jeden ze tří oficiálních řečníků.
- 3 Přemysl Pražák, ed., *Vítězslava Kaprálová: Studie a vzpomínky* (Praha: HMUB, 1949), s. 25.
- 4 Kaprál byl v Luhačovicích na hudebních slavnostech, které zde probíhaly od 6. 7. do 27. 7. 1940, jako jeden z organizátorů festivalu (Linka, 2002, s. 105; Kundera, 1968, s. 44). O úmrtí dcery se dozvěděl 16. 7. 1940 z vysílání BBC (Václav Kaprál Otakarů Šourkovi, 24. 7. 1940; Kundera, 1968, s. 44). Jiní svědci uvádějí jako datum vysílání 20. 7. 1940 (Linka, 2002, s. 45), přičemž informaci měla Kaprálovi zprostředkovat festivalová úřednice (Spěšná in Popelka, 1977, s. 50).
- 5 Václav Kaprál Otakarů Šourkovi, 24. 7. 1940.
- 6 Václav Kaprál Otakarů Šourkovi, nedatovaný dopis pravděpodobně z října 1940. V této korespondenci Kaprál uvádí, že dopis se zprávou od „osoby, která měla zájem na tom, abych se to dozvěděl“, byl zaslán ženě jeho „nezvěstného“ bratra Bohumila. (Bohumil Kaprál [1895–1976] byl v té době již ilegálně v zahraničí; jako československý vojenský důstojník se zde připojil k zahraniční armádě – pozn. ed.)
- 7 Střevní infekce, periapendikální absces, tyfus a „Tbc miliáris“ (Josef Liškutín Bohumilu Kaprálovi, 11. 6. 1940).
- 8 Ibid.
- 9 Do nemocnice v Montpellier byla Kaprálová přijata 24. 5. 1940 a zemřela zde 16. 6. 1940.
- 10 Lucien Tesnière Václavu Kaprálovi, 10. 5. 1946 (viz dopis č. 7 v této publikaci).
- 11 Ibid.
- 12 Ibid.
- 13 Jiří Macek a Anna Šerých, „Kaprálová, Vítězslava“, *Grove Music Online*, dostupné z: <https://www.oxfordmusiconline.com/grovemusic/search?q=Kaprálová> (26. 2. 2021). Heslo převzal i *Norton/Grove Dictionary of Women Composers* (1994), s. 245–246. Diagnóza miliární tuberkulózy pak zakotvila i v hesle o skladatelce v *Československém hudebním slovníku* (svazek první, A–K, z r. 1963), s. 644–645, autor hesla: Bohumír Štědroň.
- 14 Jiří Macek, *Vítězslava Kaprálová* (Praha: Svaz československých skladatelů, 1958), s. 203.
- 15 Ibid, s. 205.
- 16 Muchovou druhou ženou byla skotská skladatelka Geraldine Thomson (1917–2012), se kterou se oženil v r. 1941 (Plavcová, „Ve jménu Muchy“, *Lidové noviny*, 17. 3. 2007, s. 8).
- 17 Jiří Mucha, *Podivné lásky* (Praha: Mladá fronta, 1988), s. 428–429.
- 18 Ibid, s. 428.
- 19 Josef V. Brumlík Jaroslavu Mihulemu, 20. 8. 1973.
- 20 Mucha, s. 429. Tuto a následující pasáž začlenil Macek do druhého, rozšířeného a upraveného vydání své monografie *Vítězslava Kaprálová* (Průhonice: Litera Proxima, 2014), s. 243.

- 21 Ibid. Originální pasáž Tesnièreova dopisu zní: „Le Professeur AIMES, bien que n’ayant pris le service que postérieurement et n’ayant pas vu la malade, émet après coup, l’hypothèse qu’il s’agissait peut-être d’une Granulie ou Typho-bacillose à évolution insidieuse et maligne.“ (Celý text s českým překladem viz dopis č. 7 v této publikaci.)
- 22 Další příklady mísení těchto rovin viz Thomas D. Svatoš, “On the Literary Reception of Kaprálová and Martinů: Jiří Mucha’s *Peculiar Loves* and Miroslav Barvík’s ‘At Tři Studně’”, in Christine Fischer, ed., *Vítězslava Kaprálová (1915–1940). Zeitbilder; Lebensbilder; Klangbilder* (Zürich: Chronos, 2017), s. 71–90.
- 23 Jindřich Uher, *Ona a Martinů* (Praha: Český spisovatel, 1995). Jindřich Uher (1932–1998) byl básník a publicista, redaktor brněnského deníku *Rovnost* a dlouholetý vedoucí literárně-dramatické redakce Československého rozhlasu v Brně.
- 24 Jak je uvedeno na zadní straně titulního listu. O sedm let později Josef Kaprál podpořil již sám její druhé vydání (2002) v tišnovském nakladatelství Sursum, které opět vyšlo z jeho iniciativy.
- 25 Uher (1995), s. 216–217.
- 26 „Ze Zigmundova [*sic*] listku nezbylo nic, chceš-li, ctěný manželi, výkaz o mé marnotratnické činnosti, mohu se Ti s ním kdykoliv pochlubit, všechno je do haléře popsané a zanešené. Ano, už tak jsem klesla.“ Vítězslava Kaprálová Jiřimu Muchovi, 3. 5. 1940. In *Vítězslava Kaprálová: Dopisy láskám* (Toronto: The Kapralova Society, 2016), s. 88.
- 27 Finančně jí začal vypomáhat strýc Bohumil z místa svého vojenského stanoviště v Béziers, dále mecenáši František Sigmund a Pavel Deutsch; občasný finanční příspěvek (většinou na konkrétní účel, jako např. rozepsání partitury symfoniety) Kaprálové poskytl i Československý národní výbor v Paříži. (*Dopisy láskám*, s. 90, 95; *Zpovídání finanční*.)
- 28 Např. v dopisech Muchovi z téhož období, 29. 4. a 3. 5. In *Dopisy láskám*, s. 86, 88.
- 29 Vítězslava Kaprálová Jiřimu Muchovi, 3. 5. 1940. Ibid, s. 87.
- 30 Vítězslava Kaprálová Jiřimu Muchovi, 8. 5. 1940. Ibid, s. 93.
- 31 Vítězslava Kaprálová Jiřimu Muchovi, 9. 5. 1940. Ibid, s. 95.
- 32 V rozhovorech pro *Denní Telegraph* (2. 10. 1995, s. 13), *Práci* (6. 10. 1995, s. 13) a *Svobodné slovo* (20. 10. 1995, s. 3) se Uher zmiňuje o tom, že hlavním pramenem informací pro jeho knihu byl Josef Kaprál (*1933) a jeho rodinný archiv.
- 33 I to je jeden z mýtů Uhrovy knihy. Přímí pamětníci Kaprálové, např. spolužák z konzervatoře Hanuš Weigl, si ji naopak pamatují jako dívku „who was hardly ever ill“. (Hartl; Entwistle, eds., *The Kaprálová Companion*, Lanham, MD: Lexington Books, 2011, s. 141.) Jako dítě Kaprálová skutečně strávila řadu měsíců v dětské ozdravovně ve Smokovci, ale nejednalo se jen o zdravotní pobyt; její rodiče v té době řešili vleklou manželskou krizi. Malá Vítězslava se ve Smokovci nakonec neléčila s tuberkulózou, jež se u ní nikdy neprokázala, ale se spálou, kterou se zde nakazila a jejíž těžký průběh jí pobyt v ozdravovně prodloužil o několik neplánovaných měsíců. (*Vítězslava Kaprálová: Dopisy z dětství (1925–1926)*, Toronto: The Kapralova Society, 2020.)
- 34 Uher však v knize neuvádí pro svá tvrzení žádná fakta.
- 35 „Historie lásky a smrti.“ *Svobodné slovo*, 20. 10. 1995, s. 3.
- 36 Havlíková, *Nové knihy*, 22. 11. 1995, s. 3.
- 37 Hrdinová, *Právo*, 23. 1. 1996, s. 9.
- 38 Schneider, *MF Dnes*, 11. 10. 1995, s. 19.
- 39 Pilátová, *Práce*, 6. 10. 1995, s. 13.

⁴⁰ *Denní Telegraph*, 2. 10. 1995, s. 13.

⁴¹ Premiéra se konala 23. 2. 2018.

⁴² Kateřina Tučková, *Vitka* (Brno: Host, 2018), s. 12.

⁴³ *Ibid.*, s. 18–19.

⁴⁴ „Téma, na které by přišli lidi...“ už vyjadřuje onu nepodstatnost: Je vedlejší, o čem hra a její inscenace bude, je vedlejší, zda bude mít smysl-výraz, podstatné je, aby měla jasně čitelné téma. [...] Téma, které zde mám na mysli jako druhý stupeň osy od niternosti k vnějšku, bývá často společenské, může být šokující, mnohdy se blíží prostému názvu díla. Takto chápané téma často parazituje na obecně známých jménech či faktech, které mytizuje, glorifikuje, nebo banalizuje: často jsou takovými tématy biografie slavných – viz třeba současné Divadlo na Provázku (inscenace o Kaprálové, o Janáčkově, o fotografu Tichém).“ Vojtěch Dlásk, „Hana dramaturgie“, *Bubínek revolveru*, 4. 5. 2020.

⁴⁵ Celkovou iluzi podtrhával i dojem některých recenzentů, že hudební složce inscenace dominovala skladatelčina hudba (např. Nagy, *Literární noviny*, 2. 5. 2018; Kupcová, *Artikl*, 5. 11. 2020; Šebelová, *The Epoch Times*, 3. 3. 2018). Z té však ve 140minutové hře nechala hudební dramaturgie zaznít jen dvě a půl minuty (asi 30 vteřin reprodukováné hudby *Vojenské symfoniety* a dvouminutové preludium č. 3 z *Dubnových preludií* v podání herečky Terezy Marečkové). V rozhovoru s Hanou Kovaříkovou režisérka Anna Petřelková vysvětluje: „Petr Hromádka [skladatel scénické hudby, který spolupracuje s řadou českých divadelních scén – pozn. ed.] dostal zadání, aby vytáhl esenci hudby obou skladatelů. Hudba Kaprálové byla pro tu inscenaci nepoužitelná, protože už je tak složitá, že k tomu nejde udělat obraz. [...] Takže jsem potřebovala někoho, kdo bude pracovat s reminiscen-

cemi a aluzemi na jejich tvorbu, kdo přetvoří balík těch jejich skladatelských postupů. Samozřejmě jsem se bála, že divákům bude chybět ten originál, naštěstí se to zatím vůbec neděje.“ (Hana Kovaříková, *Zrození inscenace z ducha hudby: Hudební dramaturgie inscenace jako základ režijní interpretace*, disertační práce, Brno: JAMU, 2018, s. 175.)

⁴⁶ Dombrovská, *Divadelní noviny*, 3. 3. 2018.

⁴⁷ „My best guess is that she died of typhoid fever, possibly complicated by perforation of her terminal ileum. I favor this diagnosis for the following reasons: 1) The fever of typhoid fever is peculiar in that it tends to be continuous rather than rising and falling throughout the day as is the case with most other infections. 2) Abdominal pain is one of the most common presenting complaints. 3) Diarrhea is seen in only ca 50% of cases. 4) Extreme fatigue is one of the hallmarks of the infection. 5) Blood cultures using the best modern techniques are positive less than 50% of the time. For this reason, cultures of bone marrow (which are positive in 80% of cases) are recommended when the diagnosis is suspected and blood cultures are negative. 6) Typhoid fever has long been a shadowy companion of war and social chaos, as was the case in France in May of 1940. 7) *S. typhi*, the bacterium responsible for typhoid fever, has a predilection for the terminal ileum, which would have been a possible explanation for the mass found in the right iliac fossa.“ Philip A. Mackowiak Karle Hartl, 7. 6. 2016 (český překlad viz poznámka k dopisu č. 7 v této publikaci). Mackowiak, který je mj. i lékařský historik, je autorem publikací *Post Mortem: Solving History's Great Medical Mysteries* a *Diagnosing Giants: Solving the Medical Mysteries of Thirteen Patients Who Changed the World*.

1945

[1]

Castries, dne 23. března 1945

Slavnému vyslanectví
Česko – Slovenské republiky v Marseille.

Velectění pánové,

Vděk Vaší informace ohledně hrobu paní Vítězslavy KAPRÁLOVÉ MUCHOVÉ v Montpellier (Váš dopis 443/45 ze dne 9 t.m.) bylo mi možno zjistit následovně:

Zmíněná československá umělkyně zemřela dne 16/6/1940 v Montpellier, byla pochována v obecním hrobě a její hrob byl by zrušen po pěti letech, to jest v měsíci říjnu 1945.

Je však možno žádati o přeložení ostatků do věčné koncese, a to:

1) před vypršením lhůty pěti roků s písemným povolením nejbližších přátel k vykopání a přeložení ostatků; a nebo:

2) při vypršení úřední lhůty – v našem případě – koncem měsíce září t.r. za přítomnosti jedné důvěr[yhod]né osoby, kterou bych mohl plným právem býti já sám, bez jakéhokoliv povolení rodiny.

Cena této koncese je tři tisíce franků (frs. 3.000).

Těmito záležitostmi je pověřena kancelář:

Bureau des Pompes Funèbres Municipales, Maison Roblot, 10, rue Foch à Montpellier.

Rád však, dle Vaší žádosti, vše potřebné obstarám.

V dokonalé úctě a s krajanskými pozdravy zůstávám

Vám oddaný

[Bez podpisu]

[1] Průklepová kopie datovaného dopisu, 1 strana strojopisem. Soukromý archiv. Pisatelem je Ing. Jan Pokorný, ředitel továrny v Castries a místopředseda sdružení krajanů v oblasti při Středozemním moři (viz korespondence Marie Ullrichové v této publikaci).

[2]

[Konec léta 1945]

Můj milý Kundero,

psala jsem před časem panu konsulovi Klvaňovi, aby včas převezl pozůstatky Vítězslavy Kaprálové, jak mi řekl při Vaší návštěvě a jak mu nakázalo vyslanectví, u něhož pravděpodobně se starala rodina. Prosím Vás tedy, abyste jménem Společnosti přátel V. K. se zeptal konsula, jestli už to učinil, neboť v říjnu vyprší lhůta zákonná a kosti by byly vrženy do společné jámy. Na nás by zůstala hanba, že jsme tragicky zesnulé umělkyni udělali znovu křivdu neodčinitelnou, o níž by se psalo vždy. Tím spíše, že se v českých listech píše o ní jako o naší nejtalentovanější skladatelce a hrají se nyní její skladby. Současně píše Roblotovi (firma v Montpelier, kde má úřední povinnost o hroby a pohřby).

Daří se mi lépe, ale ovšem paralysa a nemoc trvá. I srdce je ještě nepravidelné. Doktor je však s průběhem nemoci spokojen a stále konstatuje pokrok.

Dozajista máte stálé spojení s vlastní, tedy o tom nic nepíšu. Jen v příštích dnech očekávám Mezerovu, která přijede za rodinu mne odvézt. Ale už jsem psala domů, že před zimou nemohu jet a že doktor se tomu vůbec vzpírá. Až z jara tedy. Co děláte Vy? Napište mi o sobě. Pozdravujte sl. Fournier a sympatického konsula Klvaňu. Vás mnohokrát zdraví

Mil. Sísová.

[2] Nedatovaný dopis, 1 strana strojopisem. V pravém horním rohu je cizím rukopisem tužkou poznamenáno „Marseille 1941“. Datace je chybná, neodpovídá obsahu dopisu, pravděpodobné datum je doplněno v závorce. Soukromý archiv.

Miloslava (též „Milada“) Sísová (1883?–1947) byla česká novinářka a redaktorka *Národních listů*. Ve třicátých letech působila jako jejich zahraniční dopisovatelka ve Francii a v prvních válečných letech jako redaktorka *Československého boje*, ústředního listu zahraničních Čechů a Slováků založeného z podnětu a s finanční podporou československého velvyslance Štefana Osuského a vydávaného v letech 1939–1940 v Paříži (Trnka, *Vzpomínky*). V Paříži se osobně poznaly s Vítězslavou Kaprálovou, která se o ní prvně zmiňuje rodičům v dopise datovaném 31. 5. 1938. (In *Dopisy domů*, s. 175.) Adresát je s velkou pravděpodobností Rudolf Kundera (1911–2005), český malíř usazený od r. 1939 ve Francii a přítel Jiřího Muchy, který byl krátce manželem Vítězslavy Kaprálové.

panu konsulovi Klvaňovi . . . J. V. Klvaňa byl v té době konzulem československého zastupitelství v Marseille.

1946

Vážená paní profesorová,

děkuji Vám co nejsrdečněji za ochotu tak vzácnou, s níž jste se ujala otázky převozu drahé Vitulky do vlasti. Zatím nevím ještě, je-li v Montpellier krematorium. Bude-li Vám možné dříve se to dovědět, prosím, dopište mi laskavě.

Také pokud se týče formalit převozu, asi se vše lépe dovíte v Praze. Snad náš konsulát v Marsei[ll]e prý se stará o hrob Vitulky. Ovšem do jaké míry, nevím. Nejsem zatím ve styku s osobnostmi našich zahraničních úřadů. Až poměry se zlepší, pokud se styku se zahraničím týče, učiním, co bude v mé moci. Považuji za nejjednodušší nechat Vitulku zpopelnit v krematoriu ve Francii a urna by se pak mnohem pohodlněji dala převézt.

Uložení urny podle přání Vitulky by bylo v zahradě ve Třech Studních, tu zahradu si sama vybudovala a jejím přáním bylo, aby tam byla pochována.

Snad úřady naše budou mít pochopení pro tento zvláštní případ a dovolí to.

Mistr Pelikán z Olomouce by vytvořil pro to vhodný pomník.

Tak mnohokrátě děkuji

a těším se na další příznivé zprávy.

Uctivě se poroučí

Václav Kaprál

[3] Datovaný dopis, 2 strany rukopisem. Součást pozůstalosti Lenky Vojtíškové uložené v archivu Českého muzea hudby (dále „NM-ČMH“) pod signaturou S 205–73. Lenka Vojtíšková (1893–1969), dcera brněnského hudebního kritika Roberta Sasky, měla hudební vzdělání (klavír studovala u Josefa Faměry, dějiny hudby u Huberta Doležila) a ve své publicistické a osvětové činnosti věnovala pozornost zvláště českým skladatelkám. (Čechová, 1980.)

paní profesorová . . . titul použitý Václavem Kaprálem v oslovení odkazuje na akademickou dráhu manžela Lenky Vojtíškové, Václava Vojtíška (1883–1974), profesora Univerzity Karlovy a archiváře hl. m. Prahy.

Mistr Pelikán z Olomouce . . . Julius Pelikán (1887–1969), akademický sochař a absolvent sochařského ateliéru J. V. Myslbeka na pražské AVU. S Václavem Kaprálem se poznali v internačním táboře ve Svatobořicích, kde byli oba během války vězněni.

[...] Již nejméně 3 měsíce se jedná o její přemístění, a dokonce kvůli této záležitosti jsem byla v Marseille na konsulatě, aby p. konsul Dr. Klvaňa (přeložený nyní na velvyslan. do Paříže) měl sem ušetřenou cestu. Pan Ing. Pokorný, vicepresident Čechoslováků při Středozezemním moři, vzácný a obětavý vlastenec, ředitel továrny na dláždění, zjišťoval pro p. konsula veškeré údaje. Vítězka leží v obecním hrobě na hřbitově Saint Lazar [sic], ¾ hod. za městem. Chtěli jsme ji zakoupit místo věčného odpočinku. Pak konsul uvolnil k tomuto účelu 3.000 fr. a ještě jsme hodlali žádat o 800 fr. za přenesení. Měl být slavnostně vztyčen pomníček za přítomnosti Čechů. To jest mne a rodiny Pokorných. Myslili jsme však, že Muchová je malířka, a sháněla jsem proto u známých v Praze něco o její tvorbě k proslovu. Celý obřad už měl být vykonán, avšak brzdilo se to právě prý ze strany rodiny (manžel nejví zájem nebo co?). A pak přišla zpráva s tím krematoriem. Teď je zas nový pan konsul a věc a tahání začíná znova a jde to do nekonečna. Panu Pokornému řekli, že je vyloučen převoz z hrobu ke kremaci, a pan P. tedy v tomto znění odpověděl. Přečetla jsem si Váš dopis a říkám: „Nic není nemožné!“ Může-li se převážet 100 mrtvých z koncent. tábora, proč by se nemohla převézt Vítězka. Je to též státní zájem, obzvláště nás žen. Přes všechny zamítavé odpovědi jsem se vydala do Bureau de Funérailles (adresa v průklepech pana Pokorného) a vysvětlila situaci. Jsou ochotni mně ji do 24 hodin převézt do Marseille ke kremaci a vše zařídit (pracuje-li ovšem kremat. teď po válce, což si musím sama zjistit). Urnu bych třeba sama na podzim přivezla. Potřebuji však k tomu nutně a ihned potvrzení pravomoci franc. psané od otce V. nebo někoho zodpovědného, právně provedenou s nějakým razítkem. A pak, vážená paní, peníze. Jsem tu jako stipendistka na 3.500 fr. měsíčně (22letá učitelka tu vydělá 8½) a nemohu počítat s pražádnou pomocí z domova, jelikož má matka je vdova. Avšak není to opět komplikace, beru-li to do ruky já, místo konsulátu? Ten nový pan konsul tuším již zase psal sem a opět se ptá, je-li to možné, ovšem že odpověď by byla záporná, kdyby nebylo Vašeho dopisu. Prosím, aby v případě, nebude-li krematorium ještě otevřeno, nám pan prof. Kaprál laskavě oznámil, co máme dělat. Zda máme provést přenesení, nebo V. nechat ještě na starém místě (může tam být ještě dva roky). – Včera, na květnou neděli, jsem se vypravila hledat její hrob; leží ve skupině MS docela při kraji a nad ní se sklání vysoký cypřiš. Všechny téměř hroby v této sekci jsou opuštěné a měří se jenom na kroky. I V. hrob je v takovém stavu. Ona však jediná má maličký plechový zašlý křížek s tabulkou a nápisem: Vita Kaprálová, compositeur de musique, épouse de Jiří Mucha. 24. I. 1915 – 16. 6. 1940. Tant qu'il y aura sur terre un être aimant, ton nom vivra sur ses lèvres. (Není potřeba se ptát po jejích svrškách v nemocnici?) Tuším, že po celou tu dobu se u ní nikdo nezastavil. Jen vítr snesl na její hrob 2 lístky fialového kosatce, které mně připadaly jako drobinky oblohy při západu slunce. Položila jsem na její hrob velikou kyticí hlohu a budu se k ní vracet, pokud zde budu, každý týden. Vsadila bych i nějaké květy z luk, ale nevím, stojí-li to teď za to.

(Přiložen tento průklep, který mám u sebe)

Castries, le 22 Février 1946.

Monsieur le Directeur des Pompes Funèbres Municipales
Maison Roblot, 10, rue Foch à Montpellier.

Monsieur le Directeur,

Suite à nos entretiens au sujet du transfert des restes de Kapral Victoria, épouse [de] Mucha Georges, plaque 1009 le perpétuel, j'ai l'honneur de vous informer que contrairement au projet, la petite cérémonie patriotique en présence d'un membre du Gouvernement Tchécoslovaque ne se ferait qu'au moment d'inauguration d'un monument funéraire.

Par conséquent nous ne tenons pas à nous servir de la faculté que vous avez eu la gentillesse de nous donner, de choisir le jour de ce transfert, mais nous vous prions de bien vouloir fixer vous-même ce jour selon vos convenances pratiques d'une désinfestation progressive en m'avertissant quelques jours d'avance afin que je puisse venir pour être présent et pour régler les formalités d'usage.

Dans cette attente, veuillez agréer, Monsieur le Directeur, l'assurance de ma considération distinguée.

(Adresse: Ing. Jean Pokorný à Castries [Hérault])

Druhý, starší průklep přikládám tak, jak je poslán z Francie.

[4] Opis dvou datovaných dopisů, 2 strany rukopisem. Původně soukromý archiv, od r. 2016 akvizice Oddělení dějin hudby Moravského zemského muzea (dále „MZM-odh“). Český text pochází z dopisu Marie Ullrichové Lence Vojtiškové (originál o čtyřech stranách je uložen v NM-ČMH pod signaturou S 205–410). Opis větší části dopisu pořídila Lenka Vojtišková pro informaci Václava Kaprála. Marie Ullrichová (1923–?) v r. 1946 studovala v Montpellier francouzštinu s podporou státního stipendia.

Tant qu'il y aura sur terre . . . „Dokud budou milenci na této zemi, tvoje jméno z lidské paměti nevyumizí.“ (Český překlad: Jiří Mucha, 1988, s. 433.)

Monsieur le Directeur . . . dopis Jana Pokorného, datovaný v Castries 22. 2. 1946 a adresovaný řediteli místního pohřebního ústavu v Montpellier, zní: „Pane řediteli, v návaznosti na náš předchozí rozhovor o přemístění ostatků Viktorie Kaprálové, manželky Georgese Muchy, hrob č. 1009, mám tu čest Vám sdělit, že malý vlastenecký obřad za přítomnosti člena československého zastupitelství se bude konat až při slavnostním odhalení jejího nového

pomníku. Proto nechceme využít možnosti, kterou jste nám laskavě poskytl, abychom si vybrali datum přemístění, ale naopak Vás žádáme, abyste datum zvolil sám podle toho, jak Vám to bude vzhledem k desinfekci hrobu prakticky vyhovovat. Prosím však, abyste mi dal několik dní předem vědět, abych mohl být přítomen a zařídit obvyklé formalty. Mezitím prosím přijměte, vážený pane, ujištění o mé nejhlubší úctě.“ (Český překlad – ed.)

[5]

Velvyslanectví
Československé republiky
v Paříži

V Paříži, dne 6. května 1946

Milý pane profesore,

děkuji Vám za Váš dopis ze dne 23. IV. a prosím Vás, abyste byl ujištěn, že podniknu vše, abych Vám poněkud usnadnil aspoň poslední akt tragedie, která Vás tak krutě zastihla.

Dojala mě velmi Vaše vzpomínka na Kyjovský hřbitov, který se stal v době útisku na chvíli Vaším útočištěm, a kdy jste se zastavil u neznámého hrobu. Je to hrob mého strýce ředitele Klvaně, který po celý život byl spjat upřímným přátelstvím s mým otcem, profesorem na klasickém gymnasiu v Kroměříži. Oba dva jsou dnes už nebožtíci.

Nyní bych chtěl Vám poskytnout několik pokynů ohledně zpopelnění Vaší paní dcery. Sdílím úplně Váš názor, že by bylo nejlépe zpopelnit ji ve Francii a převézt pak urnu do vlasti. Informace, které Vám podávám, jsou autentické a prosím Vás, abyste dle nich opravil také zprávu, která byla podána dne 1. dubna marseilleským konsulátem Vašemu zeťovi p. Jiřímu Muchovi do Prahy.

Zpopelnění se řídí ve Francii bohužel ještě starými zákony, které dávají starostům měst rozsáhlou pravomoc v rozhodování o těchto věcech. Proto navrhuji, aby Vaše paní dcera byla exhumována a převezena do Paříže a zde zpopelněna. Zpopelnění zde je totiž běžnou věcí, kdežto krematorium v Marseille prakticky nefunguje a je obava, že by snad v tomto případě dovolával se starosta v Montpellier zastaralého nařízení, že zpopelnění může být provedeno pouze tehdy, není-li krematorium vzdáleno od hřbitova více než 5 km.

Napište mně, prosím, pouze, kdy byste chtěl přikročit k exhumaci a zpopelnění a přijel-li by za tím účelem někdo sem. Mezi časem obrátím se na zdejší pohřební ústav se žádostí o přibližný rozpočet a výsledek Vám oznámím.

Se srdečným pozdravem zůstávám

Váš

Dr. Klvaňa

Pan

Václav Kaprál,
profesor Konservatoře,
B r n o 12,
Purkyňova 102.

[Rukopisem připsáno]

Dr. J. V. Klvaňa
15, Av. Charles Floquet
Paris 7e

[5] Datovaný dopis, 2 strany strojopisem. Soukromý archiv. Legační rada JUDr. Josef Vladimír Klvaňa (1895 až po r. 1970), který původně vedl konzulát v Marseille, v té době působil jako zástupce velvyslance Jindřicha Noska v Paříži (Marie Ullrichová Lence Vojtiškové, nedatovaný dopis z r. 1946, NM-ČMH, S 205–412; Dejmek, 2013, s. 113).

[6]

[Brno,] 7. 5. 46

Vážená paní profesorová,

děkuji co nejsrdečněji za zprávy. Ihned jsem napsal dopis sl. Ullrichové. K Vašemu dopisu poznamenávám, že kolem 1. dubna odejeli přátelé moji Alois Hába a A. Čejka do Paříže. Pověřil jsem je, aby se pozeptali na pozůstalost a event. možnost převozu. Náhodou byl tam již p. Klvaňa, který jim sdělil, že zrovna chtěl dát převést dcerku do nového hřbitova. Telegraficky to zastavil a řekl, že napřed se pokusí vyšetřit, je-li možná kremace. Sám jsem mu také psal kol 15. dubna, ale ještě nemám odpověď. Pokládaje ochotu p. Klvaně k rychlému vyřízení za nejúspěšnější, vyčkával jsem a tím se to zdrželo, že jsem Vám ještě nereféroval. Zatím přichází dopis od sl. Ul.[richové], který navazuje na tentýž pramen. Kdyby se stavěly velké překážky, bylo by nutno zakročit u nejvyšších míst. U příležitosti festivalu podivám se též do Prahy a tentokrát bych Vás určitě si dovolil navštívit. Těší mě, že o Vitulku naše úřady v Marseilli se staraly bez mého přičinění.

Těch 3.000 fr. uvolnil asi konsulat v Marseilli z vlastního popudu. Jinak se v tom sám nevyznám, nemaje přímých zpráv.

Snad než přijedu do Prahy, dostanu odpověď od p. Klvaně. Kdyby bylo možno Vitulku zpopelnit, přijel bych také ke kremaci.

Děkuji Vám za Vaše šlechetné starání se o nebohou
a uctivě se Vám poroučím,
Váš

Václav Kaprál

Na festivalu zpívá Jarmila Novotná za řízení R. Kubelíka Sbohem a šáteček.

Vyříd'te laskavě i díky mé Radě čsl. žen za zájem o Vitulku.

[6] Datovaný dopis, 2 strany rukopisem. Adresátem dopisu (uložen v NM-ČMH pod signaturou S 205–74) je Lenka Vojtíšková.

přátelě moji Alois Hába a A. Čejka . . . skladatel Alois Hába a ředitel Ochranného sdružení autorského Antonín Čejka. na festivalu zpívá Jarmila Novotná za řízení R. Kubelíka . . . jednalo se o první ročník festivalu Pražského jara, který se konal ve dnech 11. 5. – 4. 6. 1946 v Praze. Jeho organizace se ujala Česká filharmonie, vedená Rafelem Kubelíkem (Kucharský, 2017, s. 53). Zmíněné vystoupení sopranistky Jarmily Novotné (a tím tedy i plánované provedení orchestrální písně Kaprálové) se však nakonec neuskutečnilo, jelikož Novotná svou účast na festivalu na poslední chvíli odřekla (Dermerová, 2016, s. 18; viz též dopis č. 13 v této publikaci).

[7]

Université de Montpellier

Montpellier, le 10 Mai 1946

Institut des Etudiants Etrangers

Lucien Tesnière
14, Avenue d'Assas
Montpellier

Madame LENKA VOJTÍŠKOVÁ
Spojená 3
PRAHA XVIII
Tchécoslovaquie

Madame,

J'ai bien reçu votre lettre du 21 Mars 1946, et j'ai transmis au plutôt ce qu'elle contenait à Mademoiselle ULLRICHOVÁ, qui a dû s'occuper de la chose de son côté et vous a déjà écrit à ce sujet. Si de mon côté je ne vous ai pas répondu plus tôt, c'est que j'ai d'abord voulu recueillir des renseignements très complets et bien confirmés avant de vous les transmettre.

J'ai maintenant une documentation sérieuse et aussi complète que possible et c'est pourquoi je suis en mesure de répondre ci-après à votre aimable lettre.

Non, je n'avais jamais entendu parler de Madame KAPRÁLOVÁ-MUCHA, mais ce que vous me dites d'elle, sa valeur musicale, ma très vive sympathie pour votre patrie, et le sort touchant et tragique de cette malheureuse jeune femme suffisent pour que j'aie tout fait pour essayer de vous éclairer sur tout ce qui l'a touché pendant son séjour à Montpellier, et les derniers jours de sa trop brève existence.

Madame KAPRÁLOVÁ VÍTEŽSLAVA est effectivement venue se réfugier à Montpellier en 1940, venant de Paris, où elle habitait, 12, Square Albanie [*sic*] (XVIème arrondissement). Née le 24 Janvier 1940 à Brno, elle avait 25 ans. Elle était épouse de Monsieur Mucha, avec lequel elle était mariée depuis très peu de temps, une quinzaine de jours environ.

Elle est entrée à l'hôpital Saint-Eloi, le 24 Mai 1940, et a été hospitalisée à la salle Fuster, dans le Service Gynécologique dirigé alors par le Professeur LAPEYRE, qui dirige maintenant un autre service tandis qu'il est remplacé au Service Gynécologique par le Professeur AIMES, 8, rue André Michel, Montpellier, qui a beaucoup voyagé et a gardé un souvenir ému de Prague, est grand ami de votre pays, et un de ceux grâce auxquels j'ai pu obtenir le plus grand nombre d'informations. Le 15 Juin, la salle Fuster ayant été réquisitionnée par l'armée qui désirait y placer de nouveaux malades, Madame KAPRÁLOVÁ fut transportée à la salle Curie, dans le pavillon anti-cancéreux du Service du Professeur LAMARQUE. Mais elle continua à rester sous la direction du service précédent, et la soeur Marie-Joseph, de la clinique Curie, l'a à peine connue, car opérée ce même jour par le Professeur LAPEYRE, elle décéda dans la nuit qui suivit, le 16 Juin.

Veuillez trouver ci-après la description médicale de sa maladie, telle qu'a bien voulu l'établir le Professeur AIMES, d'après les archives de son service où il a trouvé le dossier médical de la malade qui contenait de très nombreuses observations techniques.

Description de la maladie de Madame KAPRALOVA
d'après le docteur AIMES:

Madame Kapral Victoria, épouse MUCHA, âgée de 25 ans, de Brno, est entrée, le 24 Mai 1940, aux Cliniques Saint-Eloi, Salle Fuster, pour douleurs abdominales et masse dans la fosse iliaque droite.

A partir du 31 Mai, sa température s'est élevée et s'est maintenue au-dessus de 39–40°. Tous les examens pratiqués ont été négatifs: TAB, analyses du sang, des selles, des urines, hémocultures, radiographie; on a pensé à une septicémie bacillaire à point de départ iléocoecal.

Le Professeur RIMBAUD, appelé en consultation, n'a rien trouvé, au point de vue médical, pour expliquer l'hyperthermie; il a conseillé une laparotomie exploratrice.

L'état de la malade s'est aggravé et on a dû recourir aux injections de sérum et à la transfusion sanguine.

Le 15 Juin 1940, sous anesthésie locale, une laparotomie latérale exploratrice a permis de constater l'absence de tout phénomène inflammatoire; la tumeur perçue par la palpation faisait corps avec cæcum, elle était lisse sans adhérences. Cette néoformation ne paraissant pas en évolution et l'état de la malade étant très précaire, on a dû refermer l'abdomen. L'opérée a reçu, le lendemain, une nouvelle transfusion. Dans la nuit: ventre souple, agitation, ataxo-adynergie. La malade a succombé dans la nuit.

Somme toute, on a l'impression que Madame KAPRALOVÁ a été victime d'une maladie mal connue et mal caractérisée, et qui semble avoir dérouté les meilleurs médecins.

En effet, le Professeur LAPEYRE, qui dirigeait le Service, jouit d'une haute réputation, très méritée, et, devant le caractère mystérieux de la maladie, il a poussé le scrupule jusqu'à appeler en consultation son collègue le Professeur RIMBAUD, qui jouit également d'une très grosse réputation bien méritée également, lequel n'a rien trouvé d'autre que le Professeur LAPEYRE. Le Professeur AIMES, bien que n'ayant pris le service que postérieurement et n'ayant pas vu la malade, émet après coup, l'hypothèse qu'il s'agissait peut-être d'une Granulie ou Typho-bacillose à évolution insidieuse et maligne.

Je n'ai pu recueillir de renseignements sur les antécédents immédiats de la malade mais on peut supposer que les conditions terribles dans lesquelles les réfugiés ont fait, souvent à pieds et par des moyens de fortune, sous des dangers sans cesse menaçants, la retraite de Paris à Montpellier, a amené Madame KAPRALOVÁ à Montpellier dans un état de fatigue et d'épuisement, qui a dû créer pour l'évolution de la maladie un terrain particulièrement favorable. Tout ce qui ressort des renseignements que j'ai pris, montre que malgré la difficulté des temps et le nombre des malades et des blessés, rien n'a été négligé de ce qui pouvait être fait pour la sauver. En particulier, elle fut soumise à une thérapeutique post-opératoire et anti-infectieuse intense.

Madame KAPRÁLOVÁ a été soignée jusqu'à la fin avec un grand dévouement par une jeune soeur de charité, la soeur Suzanne, qui aurait peut-être pu donner des renseignements sur ses derniers moments. Mais, quoique toute jeune, la soeur Suzanne, qui était le dévouement personnifié, et qui se donnait entièrement pour ses malades, est morte subitement en Mars 1945, des suites du surmenage qu'elle s'était imposée.

Mais le Professeur AIMES a pu retrouver une personne qui l'a également soignée. C'était une demoiselle Madeleine ARUYSSSEN, étudiante en médecine, qui faisait alors fonction d'externe, mariée depuis à Monsieur PORTES, ancienne externe des hôpitaux de Montpellier, ex-interne des hôpitaux de Nice, actuellement docteur spécialiste de gynécologie et d'obstétrique, 1, rue Montaigne à Cannes (Alpes Maritimes), cette interne est précisément élève du Docteur AIMES qui l'appréciait énormément. C'était une personne de grand savoir, de grande conscience, et en même temps de grand coeur. Le Docteur AIMES, vient de lui écrire, et elle lui a répondu qu'elle se souvenait très bien de Madame KAPRÁLOVÁ. Pendant toute sa maladie, elle resta très consciente et était peu abattue. Elle avait les yeux bleus, très vivants, très intelligents, beaucoup de discrétion, une grande simplicité, une grande vivacité d'esprit, beaucoup de jeunesse. C'est par un militaire tchécoslovaque qui venait la voir (je suppose que c'était Monsieur MUCHA), que Madame ARUYSSSEN-PORTES apprit la valeur musicale de Madame KAPRÁLOVÁ. Celle-ci était calme, et désirait seulement qu'on fit le nécessaire pour la guérir. Elle paraissait étonnée de se voir ainsi malade, mais elle était résignée, sans phrases. On aurait tout voulu tenter pour elle, dit Madame ARUYSSSEN-PORTES, car elle semblait mériter pleinement sa guérison. Elle est morte en pleine connaissance, quoique délirant dans sa langue à la fin, et encore n'était-ce peut-être pas du délire! Elle s'est prêtée aux injections intra-veineuses, très pénibles à la fin, la nuit de sa mort. Soeur Suzanne de la Salle Fuster, l'aimait beaucoup.

D'autre part, le Docteur SOUCHON, jeune interne de la Faculté de Médecine, actuellement en service à l'hôpital Saint-Eloi, a bien voulu de son côté faire une enquête qui m'a permis d'obtenir par une autre voie, des compléments d'informations très intéressants. Il a pu s'adresser à Madame CARABALONA, 9, rue Pasteur, à Montpellier, qui faisait alors un remplacement d'externe, et qui a pu lui donner quelques renseignements sur la malade.

Lors de son admission, elle était mariée à Monsieur MUCHA, depuis très peu de temps. Son mari était un étudiant tchèque, engagé dans l'armée française. Il venait la voir chaque jour et était là au moment de sa mort. La malade était très attachée à son mari, mais ne parlait pas de sa famille et de son pays. Elle était très douce. Elle a beaucoup souffert.

Le décès de Madame KAPRÁLOVÁ est porté dans les registres de l'Etat Civil de Montpellier, Mairie, Service de l'Etat Civil, sous le nom de Victoria Kapral, épouse MUCHA, née à Bruo /sic/ le 24 Janvier

1915, décédée à Montpellier, à l'hôpital Saint-Eloi, le 16 Juin 1940. Madame KAPRAL a été enterrée le 17 Juin par les soins des pompes funèbres municipales au cimetière Saint-Lazare, section M.S., où sa tombe se trouve toujours. Mais cette tombe est bien délaissée. Personne dans le monde intellectuel et musical n'ayant entendu parler de ce décès, personne non plus ne s'est occupé de lui faire rendre des honneurs particuliers. Sans doute, Monsieur MUCHA devait-il être là, mais je sais absolument pas ce qu'il est devenu. Peut-être le savez-vous de votre côté. Si non, comme il était engagé dans l'armée française et qu'il a dû se battre, il est à redouter qu'il ait disparu dans les combats où il a été engagé. [Připsáno perem: „Il serait remarié à une écossaise.“]

Mademoiselle ULLRICHOVÁ est déjà allée sur la tombe de Madame KAPRÁLOVÁ et elle y a porté quelques fleurs. Le terrain où elle repose était complètement nu, pas même une croix, et elle a dû trouver la place exacte en mesurant le nombre de pas d'après les indications que lui a données le concierge du cimetière.

Madame ULLRICHOVÁ a appris que, depuis 1940, des négociations ont été entamées en vue de ramener dans sa patrie les restes ou éventuellement les cendres de Madame KAPRÁLOVÁ. J'ai cru comprendre qu'elle tenait des renseignements d'un de ses compatriotes tchèques, M. Pokorný, industriel à Castries, à une douzaine de kilomètres de Montpellier, qui s'est déjà plus ou moins occupé de la chose avec les différents consuls tchécoslovaques de Marseille. Mais la chose n'a pas encore abouti. Je ne sais pas encore à quel point exact elle en est, mais j'ai l'impression que le moment serait actuellement relativement favorable pour entreprendre de nouvelles démarches, et je puis vous assurer que nous trouverons pour cela de solides appuis dans les milieux des nombreux amis de la Tchécoslovaquie à Montpellier. Si vous le désirez, je suis tout prêt à me mettre à votre disposition à ce sujet. Nous aimerions bien, de notre côté, et pour faciliter les démarches, savoir en quel nom vous agissez exactement. Si j'ai bien compris, ce serait au nom du père de la défunte. Nous aimerions en avoir la confirmation ainsi que du sort de Monsieur MUCHA, si vous en savez quelque chose.

Ci-inclus, une carte postale représentant un des pavillons de l'hôpital Saint-Eloi. Enfin, si la tombe de Madame KAPRÁLOVÁ est actuellement délaissée, sauf les quelques fleurs de Mademoiselle ULLRICHOVÁ, j'ai l'espoir que, aussitôt passées les fêtes de notre Septième Centenaire, qui ont lieu ces jours-ci, je pourrai réunir quelques amis de votre pays et nous pourrions constituer en petit groupe et nous arranger pour que la négligence qui affecte la tombe de Madame KAPRÁLOVÁ, soit réparée dans la mesure du possible pour le 6ème anniversaire de sa mort, qui tombe précisément dans quelques semaines.

Tout en regrettant vivement de n'avoir pu obtenir de renseignements plus complets, et tout à votre disposition pour représenter et soutenir ici les désirs de vos commettants, je vous prie de bien vouloir agréer, Madame, mes très respectueux hommages, et l'expression de mon entier dévouement.

Professeur à la Faculté des Lettres.
Directeur de l'Institut des Etudiants Etrangers
Chevalier de l'ordre tchécoslovaque du Lion Blanc.

Universita v Montpellier

Montpellier, 10. května 1946

Institut zahraničních studentů
Lucien Tesnière
14, Avenue d'Assas
Montpellier

Paní Lenka Vojtíšková
Spojená 3
Praha XVIII
Československo

Milostivá paní,

Váš dopis ze dne 21. března 1946 jsem v pořádku obdržel a hned jsem předal přiloženou korespondenci slečně Ullrichové, která se měla postarat o některé záležitosti a už Vám v té věci napsala. Důvod, proč jsem Vám neodpověděl dříve, je ten, že jsem nejprve chtěl shromáždit co nejúplnější a potvrzené informace, než Vám je předám. Nyní mám natolik kompletní a solidní dokumentaci, že mohu odpovědět na Váš milý dopis.

Ne, o paní Kaprálové Muchové jsem nikdy neslyšel; ale to, co o ní vím od Vás, její umělecký význam, dojemný a tragický osud této nešťastné mladé ženy a v neposlední řadě i má hluboká sympatie k Vaší zemi, je dostatečným důvodem k tomu, že udělám vše pro to, abych se pokusil objasnit, co se událo během pobytu paní Kaprálové v Montpellier a během posledních dnů její tak krátké existence.

Paní Vítězslava Kaprálová se uchýlila do Montpellier v r. 1940 z Paříže, kde bydlela na adrese 12, náměstí Albanie [*sic*] (6. okrsek). Narodena 24. ledna 1915 v Brně, bylo jí 25 let. Byla chotí pana Muchy, za něhož byla vdána velmi krátce, asi tak čtrnáct dní.

Do nemocnice Saint-Eloi byla přijata 24. května 1940 a hospitalizována byla ve Fusterově sále na gynekologickém oddělení, jehož přednostou byl profesor Lapeyre, jenž nyní vede jiné oddělení. Gynekologie je v současné době pod vedením profesora Aimese, který je velmi zcestovalý a uchoval si vřelou vzpomínku na Prahu. Je velkým přítelem Vaší země a jedním z těch, kteří mi poskytli nejvíce informací. 15. června 1940 byl Fusterův sál vyčleněn pro armádu, která si přála do něj umístit své nemocné. Paní Kaprálová byla proto převezena na sál Courie onkologického pavilonu, vedeného profesorem Lamarquem, zůstala však i nadále pod dohledem předchozího oddělení. Sestra Marie Josefa z kliniky Courie ji proto téměř neznala, neboť nemocná byla operována tentýž den profesorem Lapeyrem a následující noci, dne 16. června, zemřela.

Níže naleznete lékařský popis její nemoci, který laskavě sestavil prof. Aimes z podkladů v lékařském spisu pacientky uloženém v archivu jeho oddělení, jenž obsahoval výsledky četných pozorování a měření.

Popis nemoci paní Kaprálové podle doktora Aimese:

Paní Viktorie Kaprálová, provd. Muchová, stáří 25 let, z Brna, byla přijata 24. května 1940 na kliniku Saint-Eloi, Fusterův sál, s abdominálními bolestmi a formací v pravé kyčelní prohlubni.

Od 31. května se její teplota zvýšila a udržovala se nad 39–40 °C. Všechny provedené testy byly negativní: TAB, rozborů krve, stolice, moči, krevních kultur, rentgen; soudilo se na bakteriální septikémii v krajině slepého střeva.

Ke konzultaci byl povolán prof. Rimbaud, z lékařského hlediska však nenašel vysvětlení pro hypertermii, a doporučil proto provést explorativní laparotomii. Stav pacientky se zhoršil a bylo nutno jí podat injekční sérum a provést transfusi krve.

15. června 1940 byla provedena při lokální anestezii průzkumná laterální laparotomie, která neobjevila žádný zánětlivý proces; nádor související s coekem byl na pohmat hladký, bez srůstů. Tento novotvar nejevil známky růstu, a proto s ohledem na stav pacientky byl břišní otvor opět uzavřen. Následující den dostala pacientka novou transfusi. V noci: měkké břicho, neklid, ataxo-dynamie. Pacientka zesnula během noci.

Celkově to tedy dělá dojem, že paní Kaprálová se stala obětí obtížně diagnostikovatelné choroby s netypickými znaky, která zmátla i ty nejlepší lékaře.

Profesor Lapeyre, který v té době oddělení vedl a těšil se zaslouženě vynikající pověsti, se v situaci, kdy čelil záhadné nemoci, obrátil pohotově na kolegu profesora Rimbauda, opět velmi váženého lékaře, aby jej požádal o konzultaci, avšak ani ten na nic jiného než prof. Lapeyre nepřišel. Profesor Aimes, který se vedení oddělení ujal až později, a pacientku tedy nikdy neviděl, následně vyslovil hypotézu, že se snad mohlo jednat o granulii či typhobacilosu se zákeřným, maligním vývojem.

Ačkoliv se mi nepodařilo zjistit nic o předchozím stavu pacientky, lze předpokládat, že hrozné podmínky, za nichž uprchlíci utíkali z Paříže do Montpellier, často pěšky či provisorními prostředky, a to pod stálou hrozbou nebezpečí, přivedly paní Kaprálovou do Montpellier ve stavu únavy a vyčerpání, což jistě muselo vytvořit zvláště příznivou půdu pro rozvoj nemoci. Vše, co vyplývá z informací, které jsem obdržel, však ukazuje, že navzdory obtížné době a velkému počtu nemocných a zraněných nebylo nic zanedbáno a pro její záchranu bylo učiněno vše, včetně intenzivní protiinfekční léčby pooperační.

Paní Kaprálovou až do konce ošetřovala s velkou obětavostí sestra Suzanne z Charity, která by asi bývala byla schopna poskytnout informace o jejích posledních okamžicích. Ale ačkoliv mladička, sestra Suzanne, která byla jakožto zosobněná obětavost plně oddána svým pacientům bez ohledu na sebe samu, zemřela náhle, v březnu 1945, na následky vyčerpání z přepracování.

Profesoru Aimesovi se však podařilo najít jinou osobu, která ji rovněž ošetřovala – slečnu Madeleine Aruysen (později provdanou za pana Portese), studentku medicíny a bývalou stážistku nemocnic v Montpellier a Nice, v současné době lékařku se specializací na gynekologii a porodnictví (1, rue Montaigne v Cannes, Alpes Maritimes). V Montpellier pracovala jako internistka a studentka dr. Aimese, jenž si jí vážil pro její rozsáhlé znalosti, velkou svědomitost a dobrosrdečnost. Dr. Aimes jí hned napsal a ona mu odpověděla, že si na paní Kaprálovou velmi dobře pamatuje. Prý po celou dobu nemoci zůstala při plném vědomí a neprojevovala sklíčenost. Měla modré a velmi živé a inteligentní oči, diskrétní a prostou povahu, pohotovou mysl a byla plna mládí. Právě díky československému vojákově, který ji chodil navštěvovat (předpokládám, že se jednalo o p. Muchu), se paní Portes Aruysen dozvěděla o hudebním významu paní Kaprálové. Jako pacientka byla klidná, pouze si přála, aby se udělalo vše nezbytné pro její uzdravení. Zdálo se, že byla překvapena svou nemocí, ale přijala ji resignovaně, beze slov. Byli bychom pro ni podnikli všechno, psala paní Portes Aruysen, protože bylo zřejmé, že si toho plně zaslouhuje. Zemřela při plném vědomí, teprve až ke konci blouznila ve svém jazyce, ale kdoví, bylo-li to blouznění. Před smrtí podstoupila velmi bolestivou terapii intravenózními injekcemi. Sestra Suzanne z Fusterova sálu ji velice milovala.

Také doktor Souchon, mladý stážista lékařské fakulty, který je v současné době na praxi v nemocnici v Saint-Eloi, byl natolik laskav, že vedl další šetření, jež umožnilo získat zajímavé doplňující informace. Podařilo se mu kontaktovat paní Carabalonu (9, rue Pasteur v Montpellier), která tehdy v nemocnici zaskakovala za externistu, a mohla mu tedy podat několik informací o pacientce.

V době přijetí do nemocnice byla pacientka krátce provdaná za pana Muchu. Její manžel byl český student sloužící ve francouzské armádě. Navštěvoval ji denně a byl přítomen i jejímu konci. Nemocná se velmi upínala na svého manžela, ale o své rodině a zemi nemluvila. Byla velmi jemná. Velice trpěla.

Úmrtí paní Kaprálové je zaznamenáno v registru obyvatel oddělení občanských záležitostí na radnici v Montpellier pod jménem Victoria Kapral, manželka Muchy, nar. Bruo /sic/ 24. ledna 1915, zemř. Mont-

pellier, v nemocnici Saint-Eloi, 16. června 1940. Paní Kaprálová byla pochována 17. června místním pohřebním ústavem na hřbitově Saint-Lazare v sekci M.S., kde se její hrob nachází doposud, je však ve špatném stavu. Jelikož v intelektuálním a hudebním světě nikdo o její smrti neslyšel, nikdo mu neprojevil žádnou zvláštní poctu. Jistě tam musel být pan Mucha, ale vůbec netuším, co se s ním stalo. Snad je to známo Vám, a pokud nikoliv, bojoval ve francouzské armádě, a lze se tedy obávat, že mohl zahynout v urputných bojích, kterých se účastnil. [Připsáno perem: „Oženil se znovu s jednou Skotkou.“]

Slečna Ullrichová již hrob paní Kaprálové navštívila a položila na něj nějaké květy. Místo, kde zesnulá leží, bylo prý zcela pusté a jeho přesné umístění musela najít odměřením počtu kroků podle pokynů, které jí poskytl zaměstnanec hřbitova.

Slečna Ullrichová se domnívá, že převoz tělesných či zpopelněných ostatků paní Kaprálové je v jednání již od roku 1940. Mám za to, že tuto informaci získala od jednoho z českých krajanů, pana Pokorného, průmyslníka v Castries, vzdáleném asi deset kilometrů od Montpellier, který se záležitosti více či méně věnoval spolu s různými československými konsuly v Marseille, tato však zatím nedospěla ke zdárnému konci. Nevím, jak se věci v současné době mají, ale domnívám se, že nyní nastal relativně příhodný čas, aby byly podniknuty kroky nové. Mohu Vás ujistit, že pro to najdeme pevnou podporu v kruzích četných přátel Československa v Montpellier, a pokud byste si to přála, jsem připraven Vám být v této věci nápomocen. Pro usnadnění jednání bychom jen rádi věděli, jménem koho jednáte. Pokud jsem to správně pochopil, je to jménem otce zesnulé. Rádi bychom to měli potvrzeno, stejně tak jako bychom rádi měli zprávu o osudu pana Muchy, pokud je Vám o něm něco známo.

Přikládám pohlednici s fotem jednoho z pavilonů nemocnice Saint-Eloi. Zůstal-li hrob paní Kaprálové dosud bez povšimnutí, až na několik květů slečny Ullrichové, doufám, že u příležitosti oslav našeho sedmistého výročí se mi podaří dát dohromady skupinku několika přátel Vaší země, která by se postarala, aby zanedbaný hrob paní Kaprálové byl upraven k 6. výročí jejího úmrtí, které nastane shodou okolností již za několik týdnů.

Je mi velmi líto, že jsem nemohl získat úplnější informace, a ujišťuji Vás, milostivá paní, že jsem Vám zcela k službám jako zdejší Váš zástupce a vykonavatel Vašich přání.

Znamenám se v dokonalé úctě,

Vám oddaný

Profesor Filosofické fakulty
Ředitel Institutu pro zahraniční studenty
Rytíř československého Řádu bílého lva

[7] Opis datovaného dopisu ve francouzštině (český překlad—ed.), 4 strany strojopisem. Soukromý archiv. Originál je uložen v NM-ČMH pod signaturou S 205–534.

na adrese 12, náměstí Albanie . . . správně Alboni. Tesnière chybu převzal z kopie úmrtního protokolu, který je mj. i chybně datován. Je vystaven na jméno *Kapral Victoria*, (číslo ulice nečitelné), *Square Albanie (sic)*, věk *25 let*, identifikační číslo hrobu *1009*, oddíl *M.S.*, č. *39* řady *3*. Datováno v *Montpellier* dne *17. května (sic) 1940*. Úmrtní protokol (*Bulletin d'Inhumation*) byl publikován jako faksimile in Mucha (1988, s. 432).

byla vdaná velmi krátce, asi tak čtrnáct dní . . . Kaprálová se za Muchu provdala 23. 4. 1940, v době hospitalizace v Montpellier byla tedy vdaná právě měsíc.

nádor související s coekem . . . Josef Brumlík, který Kaprálovou ošetřoval na jaře 1940 v Paříži, se k příčině jejího úmrtí vyjádřil v korespondenci takto: „S neobyčejně milou Vítězkou Kaprálovou jsem se také znal v Paříži. Víím, že Martinů byl do ní zamilován, a podobně i několik mladších soupeřů. Vyhrál fešák Mucha a oženil se s ní, ale nežila s ním dlouho. Zemřela na tuberkulosu slepého střeva (Tumor Coeci se tomu říkalo u nás za mých studentských let), kterou mně bylo uděleno u ní prvně rozpoznat.“ (Josef V. Brumlík Jaroslavu Mihulemu, 20. 8. 1973.)

Profesor Lapeyre ... se obrátil ... na profesora Rimbauda ... aby jej požádal o konzultaci . . . o konzultaci se zmiňuje i Josef Liškutín v dopise plk. Bohumilu Kaprálovi datovaném 11. 6. 1940, v němž tlumočí možné diagnózy zvažované prof. Lapeyrem pět dní před smrtí Kaprálové: a) střevní infekce, b) periapendikální absces, c) tyfus, d) miliární tuberkulóza (k bodu d) dodává: „Na posledním místě nutno uvážit i tuberkulosu, t.zv. Tbc miliáris [...] Tbc nikdy fakticky zjištěna nebyla, svědčí proti ní krevní obraz aj., ovšem vyloučena vskutku také nikdy nebyla.“) Ke konzultaci s prof. Rimbaudem mělo podle Liškutína dojít tentýž nebo následující den.

že se snad mohlo jednat o ... typhobacilosu se zákeřným, maligním vývojem . . . specialista na infekční onemocnění Philip A. Mackowiak, MD, emeritní profesor Lékařské fakulty University of Maryland, který zprávu citovanou v Tesniérově dopise v r. 2016 prostudoval, se přiklání k diagnóze tyfoidní horečky: „My best guess is that she died of typhoid fever, possibly complicated by perforation of her terminal ileum. I favor this diagnosis for the following reasons: 1) The fever of typhoid fever is peculiar in that it tends to be continuous rather than rising and falling throughout the day as is the case with most other infections. 2) Abdominal pain is one of the most common presenting complaints. 3) Diarrhea is seen in only ca 50% of cases. 4) Extreme fatigue is one of the hallmarks of the infection. 5) Blood cultures using the best modern techniques are positive less than 50% of the time. For this reason, cultures of bone marrow (which are positive in 80% of cases) are recommended when the diagnosis is suspected and blood cultures are negative. 6) Typhoid fever has long been a shadowy companion of war and social chaos, as was the case in France in May of 1940. 7) *S. typhi*, the bacterium responsible for typhoid fever, has a predilection for the terminal ileum, which would have been a possible explanation for the mass found in the right iliac fossa.“ // „Můj nejlepší odhad je, že zemřela na tyfoidní horečku, pravděpodobně komplikovanou perforací terminálního ilea. Této diagnóze dávám přednost z následujících důvodů: 1) Tyfoidní horečka je specifická tím, že má kontinuální, a ne kolísavý průběh během dne, jako je tomu v případě většiny jiných infekcí. 2) Bolest

břicha je jednou z nejčastějších stížností pacienta. 3) Průjem se vyskytuje pouze asi v 50 % případů. 4) Extrémní únava je jedním z charakteristických znaků této infekce. 5) Krevní kultury s použitím nejlepších moderních technik jsou pozitivní méně než v 50 % případů. Z tohoto důvodu se doporučují kultury kostní dřevě (které jsou pozitivní v 80 % případů), pokud je podezření na tuto diagnózu a krevní kultury jsou negativní. 6) Tyfoidní horečka je odjakživa průvodcem války a společenského chaosu, jako tomu bylo ve Francii v květnu 1940. 7) *S. typhi*, bakterie zodpovědná za tyfoidní horečku, preferuje terminální ileum, čímž by bylo možné vysvětlit nález novotvaru v pravé kyčelní prohlubni.“ (Philip A. Mackowiak Karle Hartl, 7. 6. 2016. Soukromý archiv. Český překlad – ed.) V této souvislosti je také zajímavá zmínka v memoárové knize Jiřího Hronka (roz. Langstein): „S Muchou jsme ostatně byli dobří přátelé. Byl tehdy zasnouben nebo ženat, už si přesně nevzpomínám, s půvabným a nadaným děvčetem, které jsem velmi obdivoval, Vítězslavou Kaprálovou, hudební skladatelkou. Zemřela ve chvílích, kdy vrcholila porážka Francie, v nějaké provinční nemocnici na banální infekční chorobu. Byla krásná, nadaná, bylo jí pouhých pětadvacet let.“ (Hronek, 1986, s. 118.)

[8]

Velvyslanectví
Československé republiky
v Paříži

V Paříži, dne 16. května 1946

Č.j. 5384/46
Věc: Zpopelnění ostatků
 pí Kaprálové-Muchové
KL/ma

sl. M. Ullrichová,
Montpellier.

Odpovídám nejprve pro tuto úřední věc, poněvadž mně velmi na tom záleží, abychom ji co nejdříve a úspěšně skončili. Při této věci a při mnoha jiných platí staré pravidlo, že obvykle čím více lidí se o ní stará, tím menší je naděje na úspěch, protože jeden se spoléhá na druhého a věc zůstává stále v témže stadiu. Jsem nyní velmi rád, že jste se záležitosti chopila Vy s p. ing. Pokorným, a s informacemi, které mi o věci podáváte, nabyl jsem přesvědčení, že jste dosud pokračovala velmi úspěšně. Náš nový konsul v Marseille na můj úřední dotaz odpověděl, že věc je neuskutečnitelná, poněvadž –

dle platných předpisů – nemůže se kremace provést, je-li krematorium vzdáleno od hřbitova více než 5 km. Já jsem zde ovšem zjistil, že tento zastaralý předpis, datující se z minulého století, dá se obejít buď tím, že příslušný úřad – v tomto případě je to myslím starosta – dá souhlas k rychlému převodu pozůstatků, anebo že se zažádá prostě o převoz pozůstatků do místa, kde krematorium existuje, bez toho, že by se uvedlo, že převoz se děje za účelem kremace, a tam pak v místě krematoria se všechny formalities lehce uskuteční.

Když jste se této věci, jako delegátka československých žen, ujala, žádal bych Vás, abyste pokračovala dle těchto směrnic a podala mně o následujících bodech zprávu:

- 1/ Jestli můžete docílit, aby exhumace v rámci předpisů, o nichž píšete, mohla být provedena a převoz do marseillského krematoria uskutečněn, anebo považujete za účelné, aby velvyslanectví zvláštní notou se obrátilo přímo na francouzský kompetentní úřad, anebo že by stačilo, aby Vám poslalo zplnomocnění;
- 2/ poněvadž se jedná o věc dosti nákladnou a nebude možno za daných poměrů ji platit ze státních prostředků, žádal bych Vás, abyste mně zaslala přibližný rozpočet pohřebního ústavu, kolik by provedení exhumace, převozu a zpopelnění v Marseille stálo. Nechte si prosím dát rozpočet písemně, abych mohl výšku nákladů p. Kaprálovi oznámit a současně požádat Národní banku o transfer příslušné částky.

Současně píši na konsulát v Marseilli, aby hned vyšetřili, je-li kremace v tomto městě možná. Bude-li odpověď negativní, musel by se převoz pozůstatků dirigovat na Paříž. Panu ing. Pokornému poděkujte mým jménem za pomoc a napište mi, mám-li ho úředně spolu s Vámi tímto úkolem pověřit.

Děkuji Vám předem, zůstávám se srdečným pozdravem

Dr. Klvaňa

P.S. Ohledně Vaší přítelkyně Vám napíši soukromě. Myslím však, že předběžně tato věc padla do vody.

[8] Datovaný dopis, 2 strany strojopisem. Fond Lenka Vojtíšková (NM-ČMH, S 205–536).

Vážený pane profesore, jistě čekáte s neklidem na mé zprávy ve věci Vitulky a myslíte, že se o věc nestarám, a já zatím čekám stejně neklidně jako Vy na zprávu z Marseille. Panu Klvaňovi jsem ihned napsala a přikládám jeho dopis. Nebere to konce a mne to hrozně zlobí, jak lidé komplikují snadné věci. S panem Klvaňou jsem v písemném styku, rád by, abych šla za vychovatelku k jeho dětem, já však odmítám. Francie je tak krásná a člověk je tak šťasten, když se může věnovat jen svému studiu a radosti z toho cizího vzduchu. Žádám pana Klvaňu, aby mně zapůjčil na Váš účet, a rozjedou se sama do Marseille a tím se věc ihned vyřídí. Ihned dojde k převozu. – Jen zašlete laskavě ihned to zplnomocnění. Panu Ing. Pokornému vše oznámím a požádám, aby asistoval. Je zbytečné ho předtím obtěžovat. Dostal totiž povolení ke znovuotevření továrny a neví vpravdě, kde mu hlava stojí. Na Vitulčin hrob se vracím a pokládám květy. Musíte prominout, že nekupuji nic drahého, mé stipendium je vskutku velmi malé na tyto poválečné poměry, že si nemohu koupit ani potřebné knihy ke studiu. – Na co však drahých květů, když francouzský jih přímo hýří lučnými květy a vše je zahaleno nejtemnější zelení parného léta. Vitulce není smutno, i když tu byla chvilku sama – ve Francii není nikdo opuštěn –, denně tu září nikdy nezhasínající jižní slunce, které se sklání těmi nejkouzelnějšími západy k tomuto kraji. Připadá mi to jako zázrak – zrovna včera byl tak zvláštní západ slunce, že všichni profesori přerušili své přednášky a v údivu jsme se seskupili u oken, abychom obdivovali ten zázrak. Nebe mělo světlice nafialovělou barvu, a jak padala večerní mlha, byla celá zbarvena sluncem a i ulice byly zahaleny do šeríkového příšeří. Hřbitov změnil za ten měsíc úplně svou tvářnost – všechny hroby zarostly vysokou travou, v které rostou vlčí máky. Vitulka má hrob na kraji, a až k ní se už máky nedostaly – přinesla jsem jí jich zvenčí krvavou kyticí. S malířem Kunderou se neznám, nemám jeho adresu, a ráda bych ji získala, abych ho mohla pozvat k malé slavnosti 16. června ke hrobu Vaší dcery, kde chci udělat malou vzpomínkovou slavnost. Pozveme 15 Čechoslováků, kterých jsem sehnala dnes adresy, a dostalo se mi podpory i se strany Francouzů. Pan prof. Tesnière pozve zástupce konservatoře, a pošlete-li něco kratšího z Vitulčiných skladeb, provedla by se v radiu. A máte-li nějakou její krátkou písničku, zašlete ji prosím, dcerka pana Tesnière by ji ráda zazpívala, neb sdělte aspoň, milovala-li V. nějakou českou píseň nebo báseň, která by se dala recitovat před vyjmutím z hrobu. Doufám, že jste již dostal dopis od p. Tesnière. Nevycházím z údivu, s jakou ochotou se věci ujal – totiž sledující jediný cíl – být pozván do ČSR. Promiňte, zvedá se mi z toho žaludek, ale zaplať Pánbůh, že aspoň zde pomůže – že nemáme zde jeho téměř zapotřebí –, potřebuje-li člověk opravdu pomoci, na něj se obrátit nikdy nemůže. Co se jedná Vašeho příjezdu sem, vážený pane prof., nevím, zda Vám to stačíme oznámit. Mám totiž stipendium do konce června a ráda bych, aby se věc do měsíce skoncovala, dokud jsem zde a dokud za tím mohu jít, a jakmile přijde odpověď z Marseille,

chci, aby převoz byl ihned proveden. Chci pak bloudit zde po Francii a nějak se protlouci až do podzimu.
Přikládám trávu z Vitulčina hrobu. Větvičku i hlínu přivezu neb pošlu v balíčku.

S úctou a pozdravem

Marie Ullrichová
Montpellier, 11, rue St. Louis

22. května 1946.

[9] Datovaný dopis, 2 strany rukopisem. Fond Lenka Vojtíšková (NM-ČMH, S 205–415).

S malířem Kunderou . . . s Rudolfem Kunderou, viz poznámka k dopisu č. 2.

na něj se obrátit nikdy nemůže . . . Lucien Tesnière měl jako ředitel Institutu pro zahraniční studenty pod patronací studentské záležitosti.

[10]

[V Brně, koncem května 1946]

Vážená paní profesorová,

nedal jsem o sobě dlouho vědět, jednak že jsem nebyl na festivalu, a tedy v Praze, a pak hodlal jsem Vás navštívit 3. nebo 4. června, kdy určitě budu již v Praze. Zatím se nic důležitého nesběhlo, jen v posledních dnech to, co současně k přečtení Vám posílám. Sl. Ullrichová se skutečně velmi stará a mám z toho upřímnou radost. Zdá se nyní, že přece jen se podaří naše věc.

Posílám Vám pro konservatoř v Montpellier nějaké noty, ovšem doba je velmi krátká na nacvičení. I pro Váš archiv posílám něco. Možná, že už vyšel cyklus písní Navždy a Sbohem a šáteček. Tu bych je pro Vás také vyzvedl. Budu pamatovat i na to, aby ve Vašem archivu byl také nějaký rukopis Vitulčín. Ale o tom všem si pohovoříme až ústně.

Písňe pro konservatoř v Montpellier snad by mohla přeložit sl. Ullrichová a nějaký francouzský literat by to mohl přebásnit. Ale na to vše je už hodně pozdě.

Slečně Ullrichové jsem poslal na její požádání písničku (tu, co se tolik líbila) a nějaké říkání z Rytmu. Také básničku Sbohem a šáteček. Chce 16. 6. u hrobu uspořádat nějakou vzpomínku.

Napíši jí, aby se spojila s konservatoři a tam něco promluvila podle zaslanych příspěvků.

Uctivě se Vám

poroučím a na shledání se
těší Vám zcela oddaný

Václav Kaprál

Píši také sl. Ullrichové a v dopise přikládám houslovou Elegii. Napsal jsem jí, aby došla na konservatoř a nabídla se něco o Vitulce povědět. Tam by mohly být provedeny písnička a Elegie, kdyby nedošly včas noty poslané přes Institut.

[10] Nedatovaný dopis, 3 strany rukopisem. Datum je určeno přibližně z obsahu dopisu a kontextu korespondence. Adresátem dopisu je Lenka Vojtíšková (NM-ČMH, S 205–75).

cyklus písní Navždy a Sbohem a šáteček . . . cyklus tří písní *Navždy*, op. 12 Vítězslavy Kaprálové, na slova Jana Čarka a Jaroslava Seiferta, však nakonec vydala Hudební matice Umělecké besedy až v r. 1949. O dva roky dříve, v r. 1947, vyšla v tomto nakladatelství klavírní verze písně *Sbohem a šáteček*, op. 14 Vítězslavy Kaprálové, na slova Vítězslava Nezvala.

a nějaké říkání z Rytmu . . . Rytmus, měsíčník Přítomnosti, sdružení pro soudobou hudbu v Praze. Václav Kaprál nejspíše Ullrichové poslal článek Miroslava Barvíka „Nad pozůstalostí Vítězslavy Kaprálové“, publikovaný v *Rytmu* 31. 10. 1945.

mohly být provedeny písnička a Elegie . . . písničkou byla píseň „Můj milý člověče“ ze sbírky *Vteřiny roku*, op. 18, původně komponovaná jako dárek skladatelčině matce (viz dopis č. 17); Elegii je míněna *Elegie* pro housle a klavír. Kaprálová obě skladby komponovala rok před smrtí (1939).

[11]

[Montpellier, 27. května 1946]

Vážený pane profesore,

dnes, v pondělí 27. května, jsem dostala Váš dopis a ihned odpovídám. Jistě jste již dostal též mou zprávu, která se s Vaším psaním minula. S konsulem Klvaňou jsem ve spojení, jak jste zjistil z připojeného dopisu, a dělám, co mohu. Právě došla zpráva z Marseille. Krematorium tam nemá plyn, a tak je-li to Vaše

vůle, přepravíme Vitulku do Paříže. Právě jsem přišla z úřadu, kde jsem si nechala dát přibližný rozpočet. S exhumací, rakví a veškerými poplatky a transportem do Paříže by to bylo asi 38 tisíc. Více ne. Myslím, že to není tolik, vezme-li se v úvahu naše měna. Ovšem za kremaci v Paříži se musí platit zvlášť. Dotyčný úřad vše bere na sebe, takže s tím celkově nebude moc nesnází. Při exhumaci budu přítomna a napíši též panu Ing. Pokornému do Castries neb pro něj dojedu. Je to 14 km od Montpellier. V Paříži při zpopelnění by snad byl účasten pan Dr. Klvaňa. Bylo by zbytečné, abych tam jezdila. I cesta stojí skoro 1.000 fr. Věc chci, aby byla provedena urychleně, co možná okamžitě, dokud jsem zde. Ihned píši panu Klvaňovi o tom rozpočtu, neboť, jak jste zjistil z mého dopisu, se obává přílišné jeho výše a myslí, že to bude muset jít přes banku. To by bylo velmi zdoluhavé a nepříjemné. Píši mu též o zplnomocnění, když od Vás nepřichází, a očekávám s neklidem Vaše i jeho zprávy. Úmrtní protokol dám opsat – prosila jsem před časem dotyčného pana Tesnière, aby vyšetřil v nemocnici, co se dá, neboť jeden z tamních doktorů je jeho žák. Ten nám zjistil, co se dalo, a prý Vám to již poslal. Vitulčin případ byl skutečně zvláštní, nevěděli, co to vlastně je, musela prý moc trpět, ale byla velmi statečná – povolali na poradu ještě nějakého specialistu a byl prý to nějaký zvláštní nádor, bezpochyby na střevech, tuberkulózního původu. Sestřička, která ji ošetřovala, zemřela, tedy není možno s ní mluvit. Její manžel prý k ní chodil denně a ona nemluvila než o něm celý den až do chvíle, kdy přišel, i ve smrti – tolik se dalo zjistit. Byla prý „très douce“, říkali všichni a měli ji rádi. Dotyčný lékař je hudebník, tak vyšetřil vše skutečně, jak mohl, a ochotně – omlouval se jen, že prý kdyby byli věděli, o koho se jedná, byli by jí dali vlastní pokoj. Toho však litovat nemusíte, neboť takto jí bylo alespoň veseleji. Věřím, že při její operaci byla vynaložena veškerá péče i úsilí, neboť její případ byl skutečně pro ně zajímavý a udělali vše pro její záchranu. Nemocnice je vybavena nejmodernějšími přístroji a patří k nejlepším, které jsem ve svém životě viděla. Odepište prosím laskavě, zda jste dostal dopis od pana Tesnière, byl adresován na paní Vojtíškovou, neb mám-li vše znovu sama vyšetřit. S úctou a pozdravem

Marie Ullrichová

[11] Nedatovaný dopis, 2 strany rukopisem. Datum určeno z textu dopisu. Původně soukromý archiv, od r. 2016 MZM-odh.

„très douce“ . . . v tomto spojení (pacientka) znamená „velmi trpělivá“; v jiném kontextu: „velmi mírná“, „jemná“.
při její operaci . . . v případě Kaprálové se jednalo o explorativní (diagnostickou) laparoskopii.
dopis od pana Tesnière ... adresován na paní Vojtíškovou . . . jedná se o dopis z 10. května 1946 (viz č. 7).

Vituško,

přijel jsem ve středu ráno a našel Tvůj list, dle kterého se mám starat o okna. Kolik času na to seženu, nevím. Jsou zkoušky a plno bude běhání s cestovním pasem. Mám jet jako delegát do Londyna od 7. 7. – do 14. 7. Možná, že bych zastihl tu kremaci. Knižku Tvoji s penězi jsem Ti schoval do zásuvky v Tvé světnici. Vzal jsem si za svou povinnost postarat se o všechny věci týkající se Vitulky, ať mne stojí cokoliv, poněvadž Vitulka mi byla a je a bude vždy hlavním smyslem zbytku mého života, a proto běžu vše na sebe, nehledě k tomu, že nelpím ani na pohodlí, ani na penězích. To všechno nemá pro mě cenu. A i když ve stáří budu třeba chcípát hlady a budu soužen nemocemi, rád to podstoupím, neboť jsem měl to velké štěstí, že jsem měl Vitulku. A na ni myslím stále, ať se rmoutím, nebo raduji. A raduji se také někdy. Hlavně, když slyším, jaká byla Vitulenka dobrá, jak ji měli všichni rádi.

Prahy jsem mnoho neužil, poněvadž jsem běhal od jednoho k druhému od rána do večera. Vitulka nemůže být pohřbena ani na Vyšehradě, ani ve Slavíně. Jsou to přísně katolické hřbitovy a ty urnu nevezmou. Zbývá jen hřbitov Krematoria. Ale definitivně mi to sdělí Čejka, kde by to bylo nejlepší. Celá věc tedy bude stát asi 25.000 Kč. Škoda, že nebyla na pořadu Vitulka. Přítomen byl p. prezident. Kubelík dirigoval. Bylo vyprodáno a já se dostal jen na stání. Víc si nevzpomínám, co bych Ti napsal. Byl jsem u Muchů. Říkal jsem jim, že by mohli přijet až 15. srpna. A zdá se, že s tím počítají.

Od U[...]ové přišlo ještě k placení účet na 3.204.60 Kč. Tak mám to dát Janovi k zaplacení? Pak přišla daň z Nov. Města 29.40. Tak jsem to poslal.

Jinak nic nového.
Tebe i Filu zdraví
Václav

[12] Datovaný dopis, 2 strany rukopisem. Adresátem dopisu byla Vítězslava Kaprálová st. Soukromý archiv.

Škoda, že nebyla na pořadu Vitulka . . . poznámka Václava Kaprála se týká prvního ročníku Pražského jara, na němž měla zaznít orchestrální píseň Kaprálové *Sbohem a šáteček* v podání sólistky newyorské Metropolitní opery Jarmily Novotné za doprovodu České filharmonie, řízené Rafaelem Kubelíkem. Skladba ale na festivalu pro neúčast Novotné nakonec nezazněla (viz též poznámka k dopisu č. 6).

Byl jsem u Muchů . . . snad zde navštívil matku a sestru Jiřího Muchy, Marii Muchovou a Jaroslavu Muchovou, které

bydly v rodinné vile v Praze-Bubenci. Mucha v té době pobýval spíše v Železné Rudě, kde trávil léto s přáteli a s Geraldine, svou druhou ženou. (Šopovová, 2011, s. 111.)

Tak mám to dát Janovi . . . Jan Kaprál, starší bratr Václava Kaprála, rodině finančně vypomáhal.

[13]

8. VI. 46 Praha

Vážený pane profesore!

Včera k nám přinesla sestra slečny Ullrichové psaní pro Vás. (Ona slč. U. posílá na ni celou svou korespondenci hromadně kvůli úspoře porta a její sestra to roznáší.) Myslela, že budete právě v Praze a že Vám psaní rychleji odevzdám. Zatím jste zde již byl předtím a naopak se list zdrží. (Včera jsem měla v bytě malíře, a nebylo možno odeslat.) Snad ale přece peníze včas ještě budete moci poukázat, dokud sl. U. je v Montpellier – do 20. t. m.

Historie s prof. Tesnierem – je-li pravdivá? – mne překvapuje, ale jsou takoví lidé. Rozumím-li správně, vyšel podnět na uspořádání koncertu v den 16. VI. od něho a prostředkováním přes 1/ Institut v Paříži, 2/ mne a 3/ Vás hrozně akci prodloužil. Poslání not, které jste mi po studentovi poslal (také chyba! – měl jste je poslat přímo do Montp.), je nyní téměř zbytečné, nezmění-li situaci řed. konservatoře po svém návratu. Noty už (ty ode mne a Ž.R. poslané) v M. jistě jsou.

Až bude provedena kremace a zařizen převoz, dejte mi prosím vědět, abych intervenovala v Ž. Radě o záštitu při uložení do země v Praze. Mluvila jsem včera o věci se sekretářkou Ž.R. a ta říkala, že něco se jistě udělá, když Vitulka byla za živa ve spojení s námi (premiéra její Symfonietty na našem koncertě!). Jen aby se o prázdninách všecko nerozjelo z Prahy ven – pak by se těžko shánělo.

Slečna Ullrichová je skutečně ochotná a horlivá. Sama píše pěkné články, má pěkný sloh; ale ten nešťastný pravopis! Nevím, píše-li s takovými chybami něco ve francouzštině p. prof. Tesnierovi, není-li pramen jejich neshod právě v tom! Nezdá se mi, že by byl zcela takový, jak ho líčí. – Hlavní je, že Vám opatřil zprávy o posledních dnech Vaší dcerušky, na ostatním konečně nezáleží. –

Prof. Černý by nám byl jistě nápomocen, škoda, že už nejste v Praze – v těch finančních manipulacích bych Vám v Praze nebyla nic platná. Přeji Vám od srdce, aby převoz byl brzo uskutečněn a Vaše vzácná dcera přišla aspoň tělem do vlasti, aby zde připomínala naději, kterou jsme do ní vkládaly.

Poroučím se Vám se srdečnými pozdravy
L. Vojtíšková

Škoda, že jste mi neudal, kde na Ořechovce jste bydlel, snad jste ještě zde?
Velice mi bylo líto, že odřeknutím účasti J. Novotné nedošlo k provedení Vitulčiny písně.

[13] Datovaný dopis, 2 strany rukopisem. Soukromý archiv.

a Ž.R. poslané . . . a Ženskou radou poslané. Ženská národní rada, založená v r. 1923 v Praze senátorkou Františkou Plamínkovou, byla nepolitickým svazem ženských odborových a zájmových organizací první republiky. V r. 1935 sdružovala 50 ženských organizací s počtem 27 tisíc členek. Sídlem Rady byla Praha, v Brně byla zřízena pracovní pobočka. Hlavním posláním Rady bylo usilovat o zabezpečení rovnoprávnosti žen, zaručené ústavou, v každodenní praxi, a to jak formou vypracování odborných stanovisek k zákonodárným reformám a upozorňování na nedostatky ve státní legislativní a správní činnosti, tak osvětovou práci. Během německé okupace byla Rada nucena zastavit svoji činnost a v r. 1942 byla jakožto organizace dána do likvidace. V r. 1945 činnost obnovila pod novým názvem „Rada československých žen“, v čele s předsedkyní Miladou Horákovou. (Fond Ženská národní rada, Národní archiv a Archiv hl. m. Prahy.) Vojtíšková v dopise tedy zmiňuje v té době ještě stále zažité jméno původní organizace.

premiéra její Symfoniety . . . premiéra Vojenské symfoniety, op. 11 Vítězslavy Kaprálové se konala dne 26. 11. 1937 v rámci slavnostního koncertu Ženské národní rady ve velkém sále Lucerny v Praze.

ale ten nešťastný pravopis . . . v korespondenci Ullrichové se vyskytují občasné hrubé chyby (*i/y*), časté jsou záměny zně-
lých a neznělých souhlásek a chybějící větná interpunkce (v naší publikaci opraveno a doplněno, viz ediční poznámka).

kde na Ořechovce jste bydlel . . . viz následující dopis.

že ... nedošlo k provedení Vitulčiny písně . . . viz poznámka k dopisu č. 6.

[14]

[Brno,] 11. VI. 46

Vážená paní profesorová,

už jsem zařídil, aby peníze byly poukázány našemu velvyslanectví v Paříži. Stalo se tak prostřednictvím p. řed. Čejky (OSA), který mi velmi vychází vstříc, a nenastaly-li nějaké překážky rázu formálního, jistě peníze už byly odeslány. S p. řed. Čejkou jako zástupcem Syndikátu českých skladatelů mohla by se spojit také Ženská národní rada v případě uložení pozůstatků Vitulky. Už jsem s ním také o tom mluvil po Vaší návštěvě.

Historie s p. Tesnieraem bude asi pravdivá. Slečna Ul.[Irichová] si zbytečně dělá starosti s koncertem. Přece na takové věci nelpím. Jaký poměr mohou mít Francouzi z Montpellier, s nimiž nebyla Vitulka v uměleckém styku? Byl to prostě nápad p. T. a možná, že zas chtěl vytloukat z toho nějaký kapital.

Já přijedu do Prahy 18. t.m. a dovolím si Vás během dopoledne navštívit.

Mám také jet jako delegát Syndikatu do Londýna na mezinár. hud. festival, který se koná od 7.–14. července. Škoda, že kremace nebude v tu dobu v Paříži. Ostatně kdoví, jestli se to nezdrží.

Já bydlovím v Praze VIII, Pevnostní č. 18, u svého žáka K. Jandery.

Děkuji srdečně za zprávy

a na shledanou se těší Vám oddaný

Václav Kaprál

[14] Datovaný dopis, 2 strany rukopisem. Fond Lenka Vojtíšková (NM-ČMH, S 205–76).

prostřednictvím p. řed. Čejky (OSA) . . . Antonína Čejky, ředitele Ochranného sdružení autorského.

u svého žáka K. Jandery . . . v r. 1937 dostal Václav Kaprál na brněnské konzervatoři přidělenou vlastní kompoziční třídu se studenty Milanem Haraštou, Miroslavem Barvíkem, Karlem Janderou (klavírní oddělení) a Gernotem Kosíkem (houslové oddělení), kterou jako jedinou také dovedl až k absolutoriu. (Kundera, 1968, s. 41; Konzervatoř Brno, 1969, s. 120, 126, 129, 132.)

[15]

Praha, dne 14. VI. 1946

Pan

Dr. K l v a ň a

legační rada

Velvyslanectví

republiky Československé

Paříž, Av. Charles Floquet 17.

Vážený pane doktore,

přítel prof. V. Kaprál předal mně Váš list ze dne 31. m.m. ohledně kremace tělesných pozůstatků jeho pí dcery.

Projednal jsem dnes věc s Dr. L. Firkušným na ministerstvu školství a osvěty a ten mně přislíbil, že výlohy nahradí jeho úřad. Jelikož však věc touto cestou nebude možno vyřídit tak rychle, jak by bylo žádoucí, dohodl jsem se jak s Dr. L. Firkušným, tak i s prof. Kaprálem, že prozatím potřebnou částku zapůjčíme, tj. Ochranný svaz autorský, a až bude výplata povolena v min. školství a osvěty, vyúčtujeme si ji navzájem.

Důležitější jest ovšem provedení poukazu z Prahy Vám. K tomu jest třeba povolení Národní banky čsl. To rovněž nelze vyřídit tak rychle, abyste měli peníze v několika dnech. Proto si Vás dovoluujeme touto cestou žádati, abyste laskavě zařídil, aby výlohy zatím zaplatilo velvyslanectví a touto částkou nám, resp. prof. Kaprálovi, bylo věřitelem až do vyřízení zde v Praze. Ministerstvo totiž i Národní Banka budou žádati doklady, co kremace spolu i s převozy stála, a nebylo ani možno, abychom již nyní, i kdyby bylo dosti času, o povolení nějaké částky žádali, když nevíme její přesnou výši, což je bezpodmínečně nutno jak pro ministerstvo školství a osvěty, tak i pro Národní Banku čsl.

Doufám, že ještě tuto laskavost nám prokážete v této věci, již jste se s takovou ochotou ujal, a že tak umožníte, aby bylo splněno přání rodičů naší Vitulky Kaprálové.

Jakmile bude věc provedena, dejte mně lask. zaslati doklady, abych mohl podat příslušné žádosti a dluh vyrovnati.

Děkuji Vám, vážený pane doktore, za veškerou námahu, kterou s vyřizováním máte, a jsem v přesvědčení, že Vám bude možno provedení zaříditi podle mého návrhu.

Vám v přátelské úctě oddaný:

[Podpis nečitelný, rukopis]

[15] Datovaný dopis, 1 strana strojopisem. Pisatelem byl Antonín Čejka, ředitel Ochranného sdružení autorského (OSA). Původně soukromý archiv, od r. 2016 MZM-odh.

[16]

[Brno,] 21. 6. 46

Vážená paní profesorová,

sděluji Vám, že na poslední schůzi České akademie věd a umění byla Vitulka zvolena členem in memoriam. To znamená, že při žádosti uložení urny na Vyšehradě bude muset být přihlíženo i k této poctě a tím celá záležitost usnadněna.

Prosím, abyste nezapomněla mi poslat onen dopis (snad v opise). Budu ho též potřebovat.

Uctivě se Vám poroučí

Vám oddaný

Václav Kaprál

[16] Datovaný lístek, 1 strana rukopisem. Fond Lenka Vojtíšková (NM-ČMH, S 205–77).

na poslední schůzi České akademie . . . jednalo se o schůzi tzv. „čtvrté třídy Akademie“, která se konala 18. 6. 1946. (Česká akademie věd a umění Václavu Kaprálovi, 21. 6. 1946.)

[17]

[Montpellier, 27. 6. 1946]

Vážený pane Kaprál, jistě jste netrpělivý v očekávání zpráv ode mne. Promiňte prosím, že tak dlouho nepiši. Skoro 8 dní jsem měla nesnesitelné bolesti zubů, pak zkoušky a po tom všem 16. jsem uspořádala slavnost vzpomínkovou u hrobu Vitulky. Byla jsem moc nešťastná ze strany Tesnière, neboť dělал hrozná potíže ze všech stran, ale nakonec vše vyznělo nesmírně krásně a dojemně. V neděli ráno MUDr. Luscan nedal jinak a dovezl mě se svou paní za město autem, natrhali jsme koš rudých máků, kterými jsme pokryli hrobeček, takže jen zářil rudě v záplavě slunce, kolem jsme ho obroubili zelenými listy. Na křížek jsem upletla již v sobotu bílý věneček z kopretin, do kterého jsem umístila fotografii Vitulky, kterou jste mně poslal, nalevo jsem ji ozdobila naší trikolorou a přivázala ji rudou stuhou, kterou byly opět máky. Vlevo jsem ovinula celý křížek zeleným divokým asparagusem, takže hrobeček vypadal skutečně krásně. Dr. Luscan byl zachráněn Čechoslovákem, lékařem z koncentračního tábora – lékař v Praze se ho ujali, vybavili ho vším, co bylo třeba. V Praze byl pak nějakou dobu velvyslancem a teď se vrátil sem. Miluje ČSR – musí se k nám opět vrátit, je to prý silnější než on. Tesnière na něj svrhl veškeré pozvánky a vše, co bylo třeba, a Dr. Luscan se všeho ujal s nadšením a láskou. Vlastními rukama s pocitem lásky chtěl trhat květy, aby je položil osobně na Vitulčin hrob. Bylo to skutečně dojemné a litovala jsem, že tu nejste, abyste vše osobně mohl spatřit. V deset hodin se sešla skupina Čechoslováků počtem asi 7 až z Beziere a pan Pokorný se synem přijel též z Castries a asi 10 Francouzů, kteří buď byli v ČSR, nebo k nám cítí přátelství. Dr. Luscan otevřel schůzku asi 4 větami, skutečně srdečnými. Řekl, že 1 Francouzka a 1 Češka, spojeny láskou přátelství, natrhaly společně francouzské květy československé barvy, aby je přinesly na hrob sestry. Pak promluvil pan Tesnière, který byl před-

tím týden nemocen, takže musel sedět. Jeho řeč byla srdečná – nedal si nic říci o Vitulce, ale mluvil přes ¼ hodiny o přátelství ČSR a Francie a místo koncertů Vitulčiných v cizině hovořil o Vás, i její význam však vyzdvihl srdečnými slovy. Říkal však, že Vitulka byla blondýna s modrýma očima. Dle té fotografie se mně zdá černá. Nezáleží tak celkově na tom. Víte, pane profesore, on Tesnière za tu svou povahu nemůže. Myslíla jsem dlouho na jeho jednání a přišla jsem k závěru, že musíme být spokojeni i s tím, že má o nás zájem, i když je podložen prospěchářskými úmysly. Kdybyste věděl, kolik Francouzů ten zájem vůbec nemá a myslí o nás, že bydlíme přinejmenším v děrách, tak by Vám z toho bylo smutno. Navrhl též, aby spolek ČSR, který zde byl právě založen, nesl jméno Vitulky. Pak zazpívala tu písničku, co Vitulka poslala mamince, jeho dcerka. Měla chudinka takový strach, že jen šeptala. Pak jsem promluvila já česky o významu Vitulky, načež jsem recitovala Sbohem a šáteček a pak jsem promluvila k ní na rozloučenou. Všichni Čechoslováci plakali a Francouzi též. Vše to zde bude uloženo v archivu. Pak jsme zazpívali Moravo, Moravo a nakonec hymny. Hrozně jsme zkazili Nad Tatrou sa blýska. Naštěstí to nikdo nepoznal. Dr. Luscan koupil nádhernou kytici rudých a bílých mečíků za spolek Francie–ČSR a Čechoslováci přinesli ještě obrovskou kytici narůžovělých karafiátů. Dovoluji si Vám zaslat snímky, které jsem vzala při této příležitosti.

Dvacátého přijel sem ke zkouškám ředitel konservatoře. Donesla jsem mu skladby V. První den mne vůbec nepřijal. Druhý den však pro mne telefonoval a řekl, že si vezme vše do Paříže, dá to zahrát studenty ČSR, kteří jsou u něho v Monaku, a příležitostně by to provedl v Radiu v Paříži. Pan Tesnière ho žádal o koncert. Ten prý je nemožný. Ale až bude skladba hrána, budou občané Montpellier upozorněni na přenos. Dala jsem mu Vaši adresu. Je to velmi staříčkový pán a skutečně příjemný.

Já sama jsem byla nadšena obzvláště do těch zhudebněných básní. Přehrála jsem si je na klavír, pokud na to mé síly stačily; je to zajímavé, že si Vitulka vybrala mé nejmilejší básničky, které mám opsány stále u sebe v notesu, a recituji si je každou chvíli, když si chci dodat chuť k práci. Paní Vojtíšková mne žádá o obstarání nějaké V. kompozice zvonků. Nemohl byste mně, prosím, laskavě udat titul a nakladatele?

Co se týká převozu, vážený pane profesore, jsem s touto záležitostí moc smutná. Před 2ma měsíci jsem upozornila velvyslanectví, že tu nemohu být déle než do 14. června. Vše se zastavilo o ty peníze. Dnes je už 27. Od 14. tedy čekám, a Klvaňa nepíše ani slovíčko. Velvyslanec asi nepovolil vzít peníze ze státní pokladny a Klvaňa neodpovídá. Je mně to moc líto, ale nemohu tu zůstat již déle než do 1. Čekám tu tedy plných 16 dní. Déle již nemohu. Dnes jsem dojela k panu Ing. Pokornému, aby to za mne přebral. Je celý nešťastný, neboť právě od 1. začíná pracovat jeho továrna. Hlínu z hrobečku a kousek cypríše Vám pošlu po svém návratu do Prahy, to je asi na konci září. Bude Vás snad zajímat, že slavnosti

u hrobu se zúčastnil též katalánský básník, emigrant Antoni Bonnet, kterému jsem přiblížila naše básníky. Stali jsme se přáteli. Byl tak dojat prostotou hrobu a Vitulčinou tváří a včera mně přinesl na ni báseň. Píše, že ji přeložil do franštiny, poněvadž neumím španělsky, a proto prý překlad není dokonalý, přesto prý to složil s celou svou něhou. Vypůjčil si ode mne též tu fotografii a dá si nakreslit taky V. tvář a uveřejní ji ve Španělské Revue, kterou zde vydává.

Je ne sais pas ton nom.

Antoni Bonnet.

A musicienne tchèque.

Mignonne, comme un chevreuil qui broute les herbes tendres
douce comme une cousse
ton regard coule dans mon coeur
goutte à goutte
comme un rêve.

Je pleure cette nuit
comme les jours où j'avais seize ans
comme dans les horizons lointains
comme dans le cri mortel de tes yeux fermés
ouverts, toujours, dans mon esprit.

Je pleure cette nuit sur ta terre seule
avec toute la tristesse de mes soirs d'hiver
avec toutes les larmes d'inconnu qui t'aime.

Aujourd'hui
toutes tes douleurs passées
tous les oublis des hommes
pèsent sur ma chair
comme une blessure.

Que soit cette couronne de silence
dans cette forêt de tombeaux étrangers

comme les fleurs plus pures
de toute ma vie.

Ecoute une fois, encore, ma douce inconnue
le vent porte ton signal
ta voix porta la musique des jours de soleil
mon ombre est dans ton ombre
comme une image
comme une étoile.

Ton regard dans mon âme
reste pur comme tes dernières souffrances
éternel sur le monde des hommes qui meurent chaque jour
éternel dans mon coeur!

Prosím, abyste mně laskavě potvrdil přijetí tohoto dopisu. I když zde již nebudu, bude za mnou poslán. Za Vaši laskavou nabídku na vyzvednutí peněz zdvořile děkuji. Nic nevydávám. – S úctou a pozdravem Vám i mil. paní.

Marie Ullrichová, Montpellier, 11, Rue St. Louis.

Zašlete prosím fotografii Vít. do archivu panu Dr. Luscan, Montpellier, 11 bis rue Arquebuse.

[17] Nedatovaný dopis, 4 strany rukopisem. Datum je určeno z textu dopisu. Původně soukromý archiv, od r. 2016 MZM-odh.

Pak zazpívala tu písničku . . . píseň „Můj milý člověče“ ze sbírky *Víteřiny roku*, op. 18.

načež jsem recitovala Sbohem a šáteček . . . text Vítězslava Nezvala Kaprálová zhudebnila ve stejnojmenné písni. *nějaké V. komposice zvonů . . . Variace na zvony kostela Saint-Etienne-du-Mont pro klavír*, op. 16 Vítězslavy Kaprálové. Vydala La Sirène éditions musicales v Paříži v r. 1938.

Je ne sais pas ton nom . . . Neznám Tvé jméno. Následují verše: „Sladký jako kolouch který spásá / jemnou trávu / a měkký jak polštář / vtéká Tvůj pohled do mého srdce / kapka po kapce / jako sen // Tuto noc pláču / jak ve dnech kdy mi bylo šestnáct / jak ve vzdáleném horizontu / jak v smrtelném výkřiku Tvých zavřených očí / navždy ote-

vřených v mé mysli // Tuto noc pláču nad Tvým opuštěným rovem / s veškerým smutkem zimních večerů / všemi slzami neznámého který Tě miluje // Dnes / všechny Tvé minulé bolesti / všechna lidská zapomnění / tíží mé tělo jak otevřená rána // Ať koruna mlčení / zůstane v tomto lese cizích náhrobků / jak neposkvřněný květ mého života // Slyš ještě jednou má něžná neznámá / vítr který nese Tvůj signál / Tvůj hlas nesl hudbu slunečných dnů / můj stín v Tvém stínu / jak obraz / jako hvězda // Pohlede Tvůj v mé duši / zůstaň čistý jako Tvé poslední utrpení věčný ve světě lidí kteří umírají každý den / věčný v mém srdci!“ (Český překlad – ed.)

[18]

Velvyslanectví
Československé republiky
v Paříži

—

č.j. 6889/46

Věc: Exhumace pí

Muchové-Kaprálové.

Kl/ma

V Paříži, dne 1. července 1946

Pan J. [*sic*] Čejka,
Ul. dr. Albína Bráfa 20,
P r a h a – Bubeneč.

Pane řediteli,

Odpovídaje na Váš dopis ze dne 14. června t.r., dovoluji si Vám oznámiti, že stávající předpisy nedovolují velvyslanectví, aby bez předchozího souhlasu Ministerstva zahraničních věcí proplatilo ze státní pokladny tak značnou částku, která by byla potřebna k exhumaci a zpopelnění pí Kaprálové.

Žádal bych Vás proto, aby na základě Vašeho zakročení Ministerstvo zahraničních věcí dalo nám telegrafický souhlas k proplacení výloh, které budou činit asi 40.000 franků. Jakmile Ministerstvo zahraničních věcí souhlas udělí, bude hned vše provedeno dle dispozic, které mně svého času p. prof. Kaprál udělil.

Za velvyslance:

Dr. J. V. Klvaňa
leg. rada

[18] Datovaný dopis, 1 strana strojopisem. Soukromý archiv. Dopis je adresovaný Antonínu Čejkovi (OSA). Vlevo vedle podpisu legačního rady Klvani je na stránce připsáno rukopisem: „40.000 – s podmínkou, že dodatečně předloží účty“, s datovým razítkem „11 7 46“ a nečitelným podpisem.

[19]

Le 20 juillet 1946

Lucien Tesnière
14, Avenue d'Assas
Montpellier

—

Monsieur,

Sur les indications de Mademoiselle Ullrichová, je vous retourne ci-inclus, sous pli recommandé, la chanson tchèque de Mademoiselle votre fille, que la mienne a chantée sur sa tombe le jour du sixième anniversaire de son décès.

Cette petite réunion intime fut à la fois triste et réconfortante. Les tchécoslovaques de Montpellier avaient tenu à venir dire un dernier adieu à celle qui s'est éteinte dans leur ville il y a six ans, et dont ils avaient jusque là ignoré l'existence.

Veillez m'excuser de n'avoir pu vous retourner cette chanson plus tôt. Je viens d'être assez gravement malade.

Je reste à votre disposition pour toute action que je pourrai faire d'ici là [...] de faciliter le retour des cendres de votre enfant en Tchécoslovaquie.

Veillez agréer, Monsieur, avec mes remerciements, l'expression de mes meilleurs sentiments.

Prof. L. Tesnière

[19] Datovaný dopis, 1 strana rukopisem. Původně soukromý archiv, od r. 2016 MZM-odh.

Monsieur. . . dopis Luciena Tesnière Václavu Kaprálovi, datovaný v Montpellier 20. 7. 1946, zní: „Vážený pane, dle instrukcí slečny Ullrichové Vám doporučenou zásilkou vracím českou píseň Vaší slečny dcery, kterou naše skupina zpívala u jejího hrobu k šestému výročí jejího úmrtí. Toto intimní malé setkání bylo zároveň smutné i plně útěchy. Přátelé Československa z Montpellier se tak rozloučili s tou, která před šesti lety pobývala v jejich městě

a jejíž existence si nebyli až donedávna vědomi. Omluvte mě, prosím, že jsem Vám nemohl píseň vrátit dříve, byl jsem dosti vážně nemocen. Pokud bych odsud mohl být nějak nápomocen usnadnění návratu popela Vašeho dítěte do Československa, zůstávám i nadále k Vaším službám. Přijměte, prosím, vážený pane, spolu s mými díky i výraz mé nejhlubší úcty.“ (Český překlad – ed.)

[20]

1. září [1946]

Vážený pane profesore,
nevím, zda jste dostal mou pohlednici s novou adresou, kterou mně kolega vracující se domů slíbil Vám zaslat, aby to bylo rychleji. Bydlím teď Paris 14e, 57, boulevard Jourdan, Maison d'Arménie, Cité Universitaire. Paní X, nemohu si vzpomenout na jméno, z Rady žen mně psala, že čekáte stále na účet od Dr. Klvani. Nenapadlo mne, že by se věc tato mohla tak protáhnout, když jsem Vám celý rozpočet oznámila. Nemohu nijak urgovat k urychlení záležitosti, jelikož nejsem pověřena přímo Radou žen k jejímu zastoupení. Jest mně toliko čekat na pokyny pana Klvani. Rozhodl se věc provést na konci září a poslati do Montpellier někoho z konsulátu. Cesta tam a zpět stojí teď přes 3.000 franků. Vlastní slavnost při kremaci chtějí provést až v Paříži. Má se využít přítomnost delegace od nás, která bude asistovat filmovému festivalu v Cannes. Čekají eventuelní příjezd někoho z rodiny a řádného zástupce z Rady žen. Měla jsem v úmyslu převézt urnu v repatriačním vlaku, kde se může převážet cokoliv, a zabránit tak dalšímu výdaji pro převoz. Myslím, že mě v této věci není již nadále třeba a jakékoliv oznamování adresované na mě by nemělo myslím významu. Hodlám se navrátit koncem září domů. Hned při svém příjezdu do Paříže jsem se pokoušela sehnat Vitulčiny skladby, o které jste mě žádal. Siréna, dle udané adresy, sice vydává, bývalý majitel se však přestěhoval a celou bývalou edici zakoupil na druhém konci Paříže dům Editions Max Eschig, 48, rue de Rome, Paris 8e. Měli na skladě 2 exempláře, které mně prodali po 45 fr. Slíbili, nevím kde, zjistit, kolik výtisků mají, do 2 dnů k eventuelnímu jejich zakoupení. 3× jsem telefonovala a 2× tam dojela. Krám je zavřen. Pana Klvaňu jsem žádala, zda by zapůjčil na zakoupení hudebnin. Ochoťně slíbil. Je však nutno žádat a přinést potvrzení z obchodu, které mně nechtějí vydati. Myslím, že bude nejlépe, když některý z Vašich přátel umělců, až sem k obřadu přijede, noty zakoupil. Vše je zajisté připraveno v balíčku k vyzvednutí. Tito zástupci nebudou musit žádat o půjčku na konsulátě a vše půjde mnohem rychleji než v mém případě, neboť to bude oficiálně. Ony dva výtisky si Vám dovolím poslat i s hlínou z hrobu po svém návratu do Prahy.

S úctou a pozdravem
Marie Ullrichová.

P.S.

Prosím, abyste tento dopis, je-li Vám možnost, dal přečíst oné paní z Rady žen.

[20] Dopis s neúplnou datací, 2 strany rukopisem. Fond Lenka Vojtíšková (NM-ČMH, S 205–414).

Paní X . . . Lenka Vojtíšková.

Siréna . . . pařížské nakladatelství La Sirène éditions musicales vydalo klavírní skladbu *Variations sur le carillon de l'église St-Etienne-du-Mont*, op. 16 Vítězslavy Kaprálové v r. 1938.

Bývalý majitel . . . původním vlastníkem a editorem nakladatelství byl Michel Dillard.

[21]

6. 9. 46

Vážená paní profesorová,

již dlouho jsem nedostal žádných zpráv z Paříže a velmi mne zneklidňovalo to odmlčení se. Z dopisu sl. U.[Illichové], který Vám posílám, je však vidět, že se to snad už ukončí.

Je tam také psáno něco o spoluúčasti Ženské rady, ale myslím, že cesta do Paříže je dnes přece jen namahavá, drahá a spojená s velkými překážkami. Já sám netroufám si tam přijet, leda že bych byl okolnostmi donucen (nějakým pozváním, jemuž bych musel vyhovět).

Psal jsem slečně, aby řekla p. dr. Klvaňovi, aby laskavě zařídil, aby ten, kdo pojedje do Montpellier, vzal z hrobu kříž s tabulkou. Máme ve Třech Studních v zahradě symbolický hrobeček a byla by to pěkná památka, kdyby na hrobečku bylo to smutné označení hrobu z Montpellier.

Možná, že tento měsíc budu v Praze a tu bych si Vás dovolil navštívit.

Srdečně Vás i p. profesora zdraví

Vám zcela oddaný

Václav Kaprál

[21] Datovaný dopis, 2 strany rukopisem. Fond Lenka Vojtíšková (NM-ČMH, S 205–78).

[22]

Mardi 24 Septembre 1946

Lucien Tesnière
14, Avenue d'Assas
Montpellier

Madame Lenka VOJTÍŠKOVÁ
Praha XVIII. Spojená 3

Madame,

Je vous remercie bien vivement de votre lettre reçue il y a quelques jours. Nous avons complètement ignoré même l'existence de Madame KAPRALOVA; et sa mort est passé inaperçue ici au milieu des tragiques événements de 1940.

C'est pourquoi nous avons tenu, nous amis de la Tchécoslovaquie, à réparer la chose d'une façon éclatante aussitôt que nous avons été avertis. La solennité du sixième anniversaire du décès de votre artiste fut en effet très réussie et un certain nombre de Tchèques et de Français amis de la Tchécoslovaquie ont pu se réunir sur sa tombe.

Si je vous ai demandé au nom de qui vous m'aviez écrit et ce qu'était devenu Monsieur Mucha, c'était uniquement pour m'assurer que les proches directs de la défunte étaient bien avertis de nos démarches.

Votre lettre me rassure pleinement à ce sujet.

Depuis le départ de Mademoiselle Ullrichová les démarches en sont restées exactement au même point. Tout peut être exactement réglé du côté français dès qu'il y aura des fonds pour la crémation et le transport.

Si j'ai bien compris Mademoiselle Ullrichová, c'est du côté tchèque que l'argent tarde à venir. Aussi je tiens à vous dire que les autorités tchèques ou nous-mêmes, nous nous saisissons de l'affaire d'une manière précise et sans vouloir nullement empiéter à votre entière disposition et à celle de la famille pour faire assurer la réalisation de la chose dans des conditions décentes et honorables.

Je vous prie de bien vouloir agréer, Madame, mes bien respectueux hommages.

Lucien Tesnière

[22] Datovaný dopis, 1 strana strojopisem. Fond Lenka Vojtíšková (NM-ČMH, S 205–356).

Madame. . . . dopis Luciena Tesnière Lence Vojtiškové, datovaný v Montpellier 24. 9. 1946, zní: „Milostivá paní, mnohokrát děkuji za Váš dopis, který jsem obdržel před několika dny. Stejně jako jsme si nebyli vůbec vědomi zdejší existence paní Kaprálové, tak i její smrt zůstala bez povšimnutí uprostřed tragických událostí roku 1940. Proto jsme my, přátelé Československa, trvali na tom, že věc řádně napravíme, jakmile jsme o ní byli informováni. Slavnost šestého výročí úmrtí vaší umělkyně se skutečně vydařila a u jejího hrobu se tak mohlo setkat několik Čechů a francouzských přátel Československa. Pokud jsem se Vás ptal na to, jménem koho se na mě obracíte a co se stalo s panem Muchou, bylo to jen proto, abych se ujistil, že přími příbuzní zesnulé jsou dobře informováni o našich krocích. Váš dopis mě v tomto směru plně ujistil. Od odjezdu slečny Ullrichové zůstala záležitost beze změny. Z francouzské strany lze vše zařídit, jakmile budou k dispozici finanční prostředky na kremaci a přepravu. Pokud jsem slečně Ullrichové dobře rozuměl, věc vážne na české straně, neboť peníze zatím nedorazily. Chtěl bych Vás též ujistit, že české zastupitelské úřady či my sami se budeme záležitosti důkladně věnovat, aniž bychom chtěli zasahovat do kompetence rodiny, abychom zajistili její důstojnou realizaci. Přijměte prosím, milostivá paní, ujištění o mé hluboké úctě.“ (Český překlad – ed.)

[23]

Opis

Velvyslanectví
Československé republiky
v Paříži

V Paříži, dne 16. října 1946

Č. j. 12378/46
Kl/ma

Pan
JUDr. Ota V A C H
P r a h a I.

Benediktská 16

Milý pane doktore,

v odpověď na Váš dopis ze dne 12. října t.r. dovoluji si Vám oznámiti toto:

Exhumace pí V. K a p r á l o v é bude provedena začátkem měsíce listopadu, t.j. mezi 5. a 10. listopadem. Kremace v Paříži bude asi okolo 10. listopadu. S tímto termínem můžete definitivně počítat a lituji velmi, že termín, který jsem Vám dal při Vaší návštěvě v Paříži, nemohl být dodržen, poněvadž

na jedné straně likvidace mírové delegace a přípravy k oslavě národního svátku zabraly velvyslanectví veškerý volný čas.

Velmi bych uvítal, kdybyste se smutečních obřadů, které budou provedeny při kremaci v Paříži, mohl zúčastniti. Pokud se týče převozu urny, myslím, že by bylo nejjednodušší, kdyby byla zaslána diplomatickým zavazadlem, které by Vám mohlo být svěřeno.

Výběr urny, kterou lze koupit zde v Paříži, provedete po příjezdu sám.

Prosím Vás, abyste tlumočil mé pozdravy p. prof. Kaprálovi s díkem za jeho poslední dopis, na který tímto způsobem odpovídám.

Se srdečným pozdravem

Dr. Klvaňa v.r.

[23] Opis datovaného dopisu, 1 strana strojopisem. Soukromý archiv. Originál je uložen v MZM-odh pod signaturou G 7.420.

Ota Vach, roz. Otto Wach (1912–1997), blízký přítel Kaprálové a spolužák z brněnské konzervatoře. Studoval práva na Masarykově univerzitě a zároveň skladbu a dirigování na konzervatoři v ročníku Kaprálové (studium zde ukončil již po prvním roce). Na začátku čtyřicátých let se uchytil v dřevařském průmyslu, kde se po válce vypracoval do vedoucího postavení. Po únoru 1948 musel však jako tzv. „politicky nespolehlivý“ z vedoucího místa odejít a během dalších osmnácti let vystřídal řadu zaměstnání, aby nakonec v r. 1966 využil uvolněné politické situace a odešel do emigrace, nejprve do Rakouska a Francie, později do Spojených států. Působil jako patentní zástupce v New Yorku, kde v r. 1977 získal americké státní občanství. Ota Vach se nikdy neoženil. Zemřel v r. 1997 ve Vídni, je pochován v Litomyšli. (*Dopisy přátelům*, s. 20.)

Exhumace pí V. Kaprálové . . . Ota Vach, kterého rodiče Kaprálové pověřili úkolem, aby přivezl popel jejich dcery do vlasti, se zúčastnil nejen kremace v Paříži, ale také exhumace, při které měl smutnou povinnost zesnulou identifikovat. (Český rozhlas Brno, 1995.)

likvidace mírové delegace . . . zkratkovitý myšlenkový proces legačního rady, který jistě neměl na mysli likvidaci účastníků mírové delegace.

[24]

Castries, dne 20. října 1946

Vážený pane profesore,

Po obdržení Vašeho ctěného dopisu zajel jsem ihned do Montpellier na pohřební ústav. Sdělili mi znovu, jako častokrátě dříve, že nic nového nevědí, a obnovili slib, že mi budou telefonovat, jakmile se něco dovědí.

Dodrželi slovo a včera mi telefonovali obsah telegramu, který dostali od velvyslanectví Československé republiky v Paříži, že „přemístění pozůstatků zesnulé paní Vítězslavy Kaprálové-Muchové z Montpellier do Paříže má být vykonáno mezi 5 a 10tým [dnem] měsíce listopadu. Přesný den bude oznámen“.

Byl jsem žádán, abych vše potřebné zařídil přede dnem exhumace, totiž složení obnosu 40ti tisíc franků a vedlejší výlohy.

Ihned napíší velvyslanectví v tom ohledu.

Budu přítomen se svojí manželkou a s některými spolukrajany a francouzskými přáteli tomuto posvátnému výkonu exhumace pozůstatků Vaší milované dcerušky.

Pomodlíme se za ni zbožně a s hlubokou úctou věrných spolukrajanů.

Moje choť již připravila bílé prostěradlo k zabalení zbožňovaných pozůstatků pro případ, kdyby nebylo, se strany ústavu, lepšího opatření.

Sdělím Vám pak podrobně průběh této velké události.

Zatím Vás srdečně a uctivě zdravím.

J. Pokorný

P.S. Křížek s nápisní deskou bude přiložen do pohřebního vozu a vřele doporučen k převozu do Československa.

[24] Datovaný dopis, 2 strany rukopisu. Soukromý archiv, od r. 2016 akvizice MZM-odh.

[25]

Castries, dne 13. listopadu 1946

Velectěný pán

profesor K A P R Á L

v B R N Ě.

Pozůstatky Vaší milované dcerušky Vítězslavy došly v tento čas do své rodné zemi.

Exhumace byla důstojně a intimně provedena. Říkám intimně, neb zdržel se proslovu Dr. Luscan za Československo-Francouzskou Jednotu a já sám na rozloučenou se vzácnou spolukrajankou z přátelské zemi, Francie.

MAIRIE
DE
MONTPELLIER

TRANSPORTS DE CORPS

NOUS, MAIRE DE LA VILLE DE MONTPELLIER
Chevalier de la Légion d'honneur

Vu la demande en date du 4-11-46

formulée par M. Kavana

tendant à obtenir l'autorisation de faire transporter à

Paris
pour y être inhumé, le corps de Kapral Victoria

ap Mucha

décédé à Montpellier, le 16-5-46

Vu le certificat médical de décès ;

Vu la loi du 30 mars 1902 ;

Vu le décret n° 5.050 du 31 décembre 1941 codifiant les textes
relatifs aux opérations d'inhumation, d'exhumation, d'incinération
et de transport de corps ;

Vu l'article 97 de la loi du 5 avril 1884 ;

ARRÊTONS :

Article premier. — Est autorisé le transport à Paris

pour y être inhumé, du corps de Kapral Victoria

ap Mucha

décédé à Montpellier, le 16-5-46

Art. 2. — M. le Secrétaire général de la Mairie de Montpellier et
M. le Commissaire central de Police sont chargés, chacun en ce
qui le concerne, de l'exécution du présent arrêté et de s'assurer du
respect de toutes les mesures d'hygiène prescrites par les instruc-
tions susvisées.

Art. 3. — Ampliation du présent arrêté sera adressée à M. le
Préfet délégué, ainsi qu'à M. le Maire d. Paris

8-11-1946
PLR M. Maire
L'Adjoint délégué

T. A. I.

*Vu au départ toute formalité remplie.
M. de la Ville le 12. 11. 46.*

Povolení k převozu
tělesných ostatků zesnulé
z Montpellier do Paříže,
vystavené radnicí
v Montpellier dne 8. 11. 1946.
V levém horním okraji
je připojeno vyjádření
policejního komisařství,
datované 12. 11. 1946

Proto poděkoval jsem osobně ve Vašem jméně všem přítomným. Oficiální obřad má být vykonán až při zpopelnění v Paříži.

Za starostu města Montpellier byl přítomen JUDr. Martin, náměstek starosty, dále Dr. Luscan, professeur Légal, vrchní policejní komisař, Chef pohřební kanceláře, katalánský spisovatel Bonet [*sic*], JUDr. Vách [*sic*], konsul čsl. Republiky v Paříži pan Klvaňa, Ing. Müller s dcerou, jiní spolukrajané a já s manželkou.

Pan konsul Klvaňa dostavil se prvním ranním vlakem v 8 a půl ráno. Exhumace měla být provedena před 8. hodinou dle předpisu zákona. Na moji intervenci na městském a policejním úřadě a vzhledem k tomu, že jedná se o československou příslušnici, bylo dáno výmínečné povolení na jedenáctou hodinu.

Očekával jsem pana konsula na nádraží, kde jsem poznal pana JUDr. Váchu [*sic*]. Zavedl jsem jej do zamluveného nejlepšího hotelu a odtud na pohřební kancelář a na hřbitov.

Hrob byl již vykopán až na rakev.

Při společném příchodu byla otevřena rakev s pozůstatky, nedostatečně ztrouchnivělé části jemného tělíčka přeloženy do dvojité rakve. Truchlivě nesli jsme účast na očividné, velké bolesti pana JUDr. Váchy.

Pan Bonet tlumočil žádost slečny Ullrichové, aby bylo pátráno po snubním prstenu, což bylo důkladně, ale bezvýsledně provedeno. A tak zem, kterou nechal pan Vách sebrati, je ta z rakve, která byla prosátá a chová v sobě velkou část hmotných pozůstatků drahé zesnulé.

Při odchodu zdobily rakev dvě krásné kytice chrysaném, jedna od pana JUDr. Váchy a druhá od mojí choti. Pečoval jsem, aby náhrobní křížek s deskou byl přiložen a Vám přivezen.

Hluboce nás dojala odhodlanost a velká láska pana JUDr. Váchy doprovázet v pohřebním voze drahou zesnulou z Montpellier až do Paříže.

Běheme účast na velké Vaší bolesti a projevíme Vám a Vaší ctěné paní choti naši upřímnou soustrast.

rodina Pokorných

[25] Datovaný dopis, 1 strana strojopisem. Podél levého okraje je připsáno tužkou tiskacím písmem „Snubní prsten má Jiří Mucha (zapsal Josef Kaprál)“ a níže, opět tiskace tužkou, „1997: Prsten má nadace A. Muchy, Hradčanské nám. 6 P“. Původně soukromý archiv, od r. 2016 akvizice MZM-odh.

Oficiální obřad má být vykonán až při zpopelnění v Paříži . . . podle krátké zprávy uveřejněné v *Tempu* (roč. 19, č. 2–3, listopad–prosinec 1946) promluvil nad rakví předseda hudební sekce Společnosti France–Tchécoslovaquie prof. Maurice Héwitt a legační rada Steigerhof, *chargé d'affaires* Československého velvyslanectví v Paříži.

JUDr. Vách . . . JUDr. Ota Vach (viz poznámka k dopisu č. 23).

JS 31792

REPUBLIQUE FRANÇAISE

---oOo---
VILLE DE PARIS

---oOo---
CIMETIERE DE L'EST
---oOo---

CERTIFICAT D'INCINERATION

Le Conservateur du Cimetière de l'Est,
soussigné, certifie que le corps de Madame
MUCHA, née Victoria Kapral, âgée de 25 ans,
décédée à Montpellier, Herault, le seize juin
1940, a été incinéré au Crématoire du Cimetière
de l'Est, le quatorze novembre 1946.

Après l'incinération, le corps incinéré
a été placé dans une urne réglementaire, scellée
d'un ruban et de notre sceau du Crématoire et
que rien ne s'oppose à son transport à Prague,
TCHECOSLOVAQUIE, pour son inhumation.

En foi de quoi, j'ai délivré le présent
certificat.

Fait à Paris, le quatorze novembre 1946.

Le Conservateur du Cimetière de l'Est.

14 NOV 1946
15. 18. 1946
1946

Potvrzení o zpopelnění.
Vydal správce hřbitova Père
Lachaise (zde pod původním
názvem „Cimetière de l'Est“)
dne 14. 11. 1946

Préfecture de Police

Direction de l'Hygiène,
de la Protection de l'Enfance
et du Travail

2e BUREAU

2e SECTION

RÉPUBLIQUE FRANÇAISE

LIBERTÉ — ÉGALITÉ — FRATERNITÉ

Paris, le 14 NOVEMBRE 1946 193

N° 37696

Le Préfet de Police invite les Autorités civiles et les Agents de la force publique à laisser passer librement le ^{cadavre} de Mme Kapral, Victoria femme Mucha décédée le 16 Juin 1940 transporté de Paris - Est à Trague (Tchécoslovaquie) pour y être inhumé.

CHATS (REC. IN. - 1006-31)

*Vu au départ
par le service
14.11.46*

P^r LE PRÉFET DE POLICE :

chp Le Directeur de la Direction de l'Hygiène,
de la Protection de l'Enfance et du Travail,

Le Chef du Bureau d'Hygiène

[Signature]

*- Vu au verso signé
H. E. [Signature]*

Justifier de cette autorisation à M. de
Commissaire Spécial au Burget
qui devra transmettre immédiatement à
la Préfecture de Police le procès-verbal
d' embourgeoisement

Formule n° 13 (simple).

Povolení k převozu urny.
Vydala policejní prefektura
v Paříži dne 14. 11. 1946

Vážená paní profesorová,

již delší dobu chci Vám napsat, ale přišla mi do toho operace, při které jsem se taky zachladil, a dosud se z toho nemohu dostat. Operace sama (zduřeniny na krku) měla zjistit původce zduřenin. Histologický nález není příznivý, ale prof. Novák, který mne operoval, nemá k nálezu důvěru, proto v tyto dny budu dále vyšetřován.

Vitulenka zatím je už doma. Stalo se tak neobyčejně obětavou pomocí Dr. Vacha, první to lásky Vitulky, který odletěl za tím účelem do Paříže a Montpellier a vše téměř sám během týdne vyřídil. Nebýt jeho, ještě dlouho by se to nevyřídilo.

Nastává nyní otázka uložení pozůstatků. Ženská nár. rada, odbočka v Brně, se velmi na mne zlobí, že chci Vitulku v Praze. Což prý má mít všechno jen Praha. Říkal jsem jim, že mně je to jedno, ale že právě Praha, totiž Vy a Ženská národní rada, ujala se iniciativy a že je mi těžko nyní Vám to brát, když jste projevíly tolik ušlechtilého zájmu.

Bude proto dobré, abyste se předně na tom domluvily. Pro mne je to dost choulostivé. Pověřil jsem jednáním v té věci také Dr. Vacha a řed. Čejku, tak myslím, že se k uspokojení všech domluvíme. Já bych rád zůstal stranou, aby se nezdálo, že snad bych já usiloval o nějaké zvlášť čestné umístění. Jsem si sice toho vědom, že Vitulce patří určitá pozornost, ale na druhé straně bych se nejraději s jejím hrobečkem skryl daleko od lidí.

Tak, prosím Vás, paní profesorová, přispějte i Vy k ujasnění celé záležitosti, snad s domluvou s p. řed. Čejkou a Dr. Vachem a Ženskou nár. radou, odbočkou v Brně.

Děkuji Vám

a uctivě Vás pozdravuji

Václav Kaprál

[26] Datovaný dopis, 2 strany rukopisem. Fond Lenka Vojtíšková (NM-ČMH, S 205–79).

nemá k nálezu důvěru . . . histologický nález však potvrdil rakovinový nádor. Po neúspěšné léčbě ozařováním Václav Kaprál 6. 4. 1947 onemocněl a podleh.

Ženská nár. rada, odbočka v Brně . . . Rada československých žen – zemské pracovní ústředí pro Moravu v Brně.

[27]

9. 12. 46

Drahý,

zítra odcházím do Domu Útěchy na 3 týdny léčení. Došlo-li by k nějakému jednání ohledně uložení V., buď tak hodný a převezmi to s mojí paní. Před časem jsem Ti psal, ale nedostalo se mi odpovědi. Psal jsem též p. řed. Čejkovi i pí Vojtiškové. Tak nezlob se, že se na Tebe obracím, ale projevilš tolik dojemné lásky a oddanosti, že se osměluji přece jen v první řadě na Tebe se obracet.

S mnoha pozdravy

Tvůj V. K.

[27] Datovaný korespondenční lístek. 1 strana rukopisem. Na zadní straně lístku uvedena adresa odesílatele *Václav Kaprál, Brno 12, Sletová 102* a adresáta *Vážený pan JUDr. Ota Vach, gen. tajemník, Praha II, Vodičkova 41*. MZM-odh., sign. G 7.418.

1947

[28]

RADA ČESKOSLOVENSKÝCH ŽEN
zemské pracovní ústředí pro Moravu v Brně
Pellicova 61

V Brně, dne 6. 1. 47

Milostivá paní,

jak jsem se zmínila, máme už písemné prohlášení ÚNV, že Vitulka bude čestně pohřbena ve zdejším kolubariu. Nutno dělat další přípravy. Pochybuji, že by uložení urny se vzpomínkovým večerem se dalo uspořádati dřív než v září. Totiž to léto bude moc rušné, slet, kroměřížská výstava.

A tak Vás tímto oficiálně žádám, abyste na ten náš vzpomínkový večer přijela a přednesla životopisný referát o Vitulce – nikdo o ní nic pořádně neví.

Říkala jste, že by někdo měl také zhodnotit její dílo po vědecké stránce, a pro tento účel jsme získaly doktorku hudebních věd Strakovou.

Hudební stránku obstará sestra, některá zdejší zpěvačka, dr. Juřenová asi, a něco komorního. V tom nám musí poradit doc. Racek. Co myslíte, že by se nejlíp hodilo?

A nyní přicházím s jednou žádostí. Týká se to kroměřížské výstavy. Jedna část výstavy bude věnována ženě. Bude tam také oddělení žena v hudbě. Shánějí hudebnice, jejich podobenky. Dostali z Prahy odněkud také podobenku Vitulky, ale prý hrozně poškozenou, takže ji nemohou použít k ofotografování. Obrátili se na mne, abych jim opatřila lepší podobenku. Myslím, že paní Kaprálová je ještě v Praze, a proto Vás prosím, abyste ji požádala, aby půjčila výstavě podobenku, snad by se nejlépe hodila jako dirigentka. Stačí jen malá podobenka, oni si ji dají zvětšit. Také by bylo dobře vystaviti některé její skladby. Kdybych věděla, kdy bude pí Kaprálová v Brně, dohodla bych se s ní sama a věci pro výstavu bych odevzdala paní, která je spojkou mezi zdejší Radou /která obstarává mnoho věcí pro výstavu/ a pořadatelstvem výstavy.

Se srdečným pozdravem
oddaná

Věra Bednářová

[28] Datovaný dopis, 1 strana strojopisem. Fond Lenka Vojtišková (NM-ČMH, S 205–500).

Věra Bednářová (1909–2006), historička a pracovnice Univerzitní knihovny v Brně, dnešní Moravské zemské knihovny (1945–1964). Od třicátých let se angažovala v domácím i mezinárodním ženském hnutí, v druhé polovině čtyřicátých let vedla moravské ústředí Rady československých žen.

písemné prohlášení ÚNV . . . Ústředního národního výboru hlavního zemského města Brna.

pro tento účel jsme získaly doktorku hudebních věd Strakovou . . . Theodora Straková (1915–2010), muzikoložka, dlouholetá kurátorka Oddělení dějin hudby Moravského zemského muzea (1937–1978) (encyklopedie.brna.cz).

dr. Juřenová . . . Marie Juřenová (1911–?), česká altistka, věnovala se zvláště dílu Leoše Janáčka, nahrávala pro Ultraphon a Supraphon (Černušák at al., 1965, s. 619).

v tom nám musí poradit doc. Racek . . . Jan Racek (1905–1979), hudební vědec, autor řady odborných publikací a žák Vladimíra Helferta, na jehož ediční činnost navázal (ceskyhudebnislovnik.cz).

[29]

12/I 1947

Vážená a drahá
pí profesorová.

Přicházíte se svým psaním jako pomocná ruka právě v této chvíli, kdy je mi třeba, aby mne někdo byl nápomocen. Jsou určité chvíle, kdy zdá se vám, že jste úplně opuštěná, osamocená, a zatím není tomu tak – v pravý čas život vysílá své posly k záchraně ohroženého.

Pamatuji se tak trochu na Vás, pí Lídlová vyjednavala pokoj pro Vás u mne ve Třech Studních. Tenkrátě netušily jsme, že život sblíží nás a že Vy stanete se nám tak šlechetnou sestrou.

Stav mého muže je velmi vážný, bojím se to vyslovit, ba skoro beznadějný, ale zas už je tu malá jiskerka naděje, že snad ten p. Dr. Hrubý by pomohl. Dnes píši pí Dr. Kühnové, která první nabídla tuto pomoc, a posílám jí posudek ze zdejší nemocnice v celém rozsahu nemoci mého manžela.

Uzná-li p. Dr. Hrubý, že zde je nějaká naděje na jeho záchranu, pak budeme hledět dopravit Václavka léttadlem do Prahy. Jinak by bylo nelidské ho tam táhnout, vždyť je velký chudák a velmi slab.

Pí profesorová, nemohu ani Vám vypsát, jak mi je a kolik síly potřebuji, abych zas tuto ránu snesla. Jsou bojovníci na frontě, ale jsou také bojovníci života; a čelit takovým ranám, které někdy osud rozdává, může se nazvat také hrdinstvím.

Ztrátou Vitulenky jsem pravda hodně se zocelila, neb ztratit dítě je snad ta nejkrutější rána, ale touto tak nečekanou ránou úplně se ve mně zastavuje tep mého života. Zdá se mi, že po smrti Vitulenčině bylo

mi vyrváno z nitra kus živého srdce. Vždyť od té chvíle dívám se na život tak jako pozorovatel, bez zapojení, bez prožívání, skoro bez citu. Lidé se vedle mne pohybují, smějí, pláčí, a já bez účasti dívám se na jejich projevy.

Nejsem však tak ochuzena; mívám tento svět a dostává se mi nahlédnout do života, kde přestává bolest, kde vycitíuji nekonečný mír a klid, a tento klid a mír zastírá mou mysl, zaplavuje mé nitro a já ocítám se v nekonečných prostorách, neohraničených, dalekých, tak dalekých, a tam se setkává duch můj s duchem Vitulčiným, jsme tak často spolu. Ano, to vzpomínky nás spojují, ty zde zůstaly, ty jsou mé těšitelky.

Promiňte mi, pí. profesorová, že tak daleko jsem se odchýlila od podmětu mého psaní, ale jsem tu v celém bytě sama – to ticho to způsobilo, že zapomněla jsem, že mluvím s Vámi.

Dopis Váš jsem manželovi přečtla, souhlasí, i já, s Vaším názorem na uložení ostatků Vitulčiných. Je na to čas a já vroucně laskám svým pohledem tu svatou relikvii a je mi s ní dobře.

Kdyby jste byla tak hodná a to poděkování panu velvysl. zařídila, byla bych Vám vděčná.

Končím s uctivým pozdravem
Vám i panu manželovi
a jsem Vaše
V. Kaprálová.

Také mám od muže
vyřídít Vám uctivý pozdrav.

[29] Datovaný dopis, 4 strany rukopisem. Fond Lenka Vojtíšková (NM-ČMH, S 205–81).

Vítězslava Kaprálová st., roz. Viktorie Uhlířová (1890–1973), aprobovaná učitelka zpěvu (hlas studovala u Kristýny Morfové, sólistky pražského Národního divadla), majitelka pěvecké hudební školy Vítězslavy Kaprálové, založené v r. 1924 při rodinné hudební škole Václava Kaprála.

pokoj pro Vás u mne ve Třech Studních . . . pronajímání rekreační rodinné vilky ve Třech Studních na Českomoravské vrchovině bylo hlavním příjmem paní Kaprálové.

Dnes píše pí Dr. Kühnové . . . MUDr. Magda Kühnová byla dlouholetá přítelkyně rodiny.

[30]

Tři Studně 8/8 1947.

Vážená paní profesorová!

Přijměte můj srdečný pozdrav z mého letoviska Tři Studní u Nov. Města.

Promiňte, že Vás vyrušuji z prazdninového klidu. Ale záležitost náhrobku mého zemřelého manžela mne nutí, bych se na Vás obrátila ohledně uložení urny Vitulčiny. Mám se rozhodnout buď pro uložení urny s urnou mužovou, aneb jak bylo před smrtí mužovou zamyšleno, uložit urnu Vit. do Prahy na Vyšehrad.

Táží se Vás, pí prof., stojí ještě Ženská nár. rada v Praze za věci a bylo by možno uskutečnit tuto myšlenku? Prosím, vzala byste celou záležitost zas do svých rukou, aby se uskutečnila?

Omluvte prosím, že svaluji tyto starosti na Vás, ale nemám nikoho, kdo by se za věc postavil, a Vy jediná jste podala pomocnou ruku mému manželovi. Doufám, že ani mně ji neodmítnete.

S uctivým pozdravem
Vám i panu choti
se poroučí
V. Kaprálová

[30] Datovaný dopis, 2 strany rukopisem. Fond Lenka Vojtíšková (NM-ČMH, S 205–82).

před smrtí mužovou . . . Václav Kaprál zemřel 6. 4. 1947.

[31]

Tři Studně 14. VIII. 1947.

Vážená paní profesorová!

Odpisuji na Váš ct. list z 11/VIII., za který upřímně děkuji. Jste velmi laskavá, že tak brzy jste mi odepsala, neb věc je aktuální a musím se brzy rozhodnout, kam Vit. uložím. Můj úmysl od počátku byl, že je oba uložím spolu v Brně. Mnoho však lidí do mne mluvilo, že může-li se dostat Vit. do Slavína, abych ji tam dala. Dnes přišel mi další list od p. inž. Šourka, který je téhož mínění co Vy, dát je pohromadě v Brně. Děkuji Vám oběma za laskavou radu, tím se mi ubralo o jednu starost. Napíši tedy, že de-

finitivně ať jsou uloženi v Brně. Jen, prosím Vás, pí profesorová, buďte tak laskavá a nepouštějte věc ze zřetele, aby i tam Vítulence se dostalo čestného uložení, aby se tato událost nepřešla nepovšimnuta. Víte, jaké je přísloví: „Nikdo není ve své vlasti prorokem“. Snad by bylo dobře mluvit s p. řed. Čejkou ohledně toho uložení, aby někdo za věc se postavil a provedl. P. Dr. Kundera by byl velmi mně nápomocen, ale odjíždí s celou rodinou do Prahy, kde je přeložen. Nevím nikoho zde v Brně, kdo by se za věc upřímně postavil. Také p. Barvík, skladatel, přemístěn je do Prahy. Byla bych velmi ráda, pí profesorová, kdyby jste mne navštívila zde ve Třech Studních, prosím ale, přijměte moje pozvání alespoň na týden, abyste trochu užila krásné pohody na českomor. horách. Je tu teď překrásně, a koupete-li se ráda, pak byste užila koupačky. Spojení jaké je sem, nevím, neb je to vzdálené od nás. Nezavezl by Vás někdo sem autem?

Do Prahy pojedou až na podzim, v listopadu, zůstanu tam asi měsíc. Snad se ještě dříve uvidíme.

Uctivě se Vám poručím

a jsem Vaše

V. Kaprálová

Děkuji Vám upřímně za každou Vaši laskavost, kterou konáte ve jménu Vítulky. Je to pro mne teď smutné – nikoho nemám. Václavek, jak by ten se o věc staral. Už je jím oběma dobře, ale já jsem sirotek, jen duchem jsem stále u nich. S nikým se nestýkám.

Pozdravuji p. chotě, p. univ. profesora.

[31] Datovaný dopis, 3 strany rukopisem. Fond Lenka Vojtíšková (NM-ČMH, S 205–83).

list od p. inž. Šourka . . . Otakar Šourek (1883–1956), hudební publicista a kritik, přítel Václava Kaprála. Se zájmem sledoval tvorbu Vítězslavy Kaprálové, o níž napsal několik recenzí do agrárního deníku *Venkov*. Ve své roli člena poradního sboru hudebního odboru Ministerstva školství a národní osvěty jí dvakrát pomohl získat stipendium pro postgraduální studium v Paříži.

Dr. Kundera by byl velmi mně nápomocen . . . Ludvík Kundera (1891–1971), profesor a první rektor Janáčkovy akademie múzických umění v Brně (JAMU), přítel Václava Kaprála, kterému věnoval monografii. Odborným textem přispěl i do první kolektivní monografie věnované Vítězslavě Kaprálové (ed. Přemysl Pražák, 1949).

Také p. Barvík, skladatel . . . Miroslav Barvík (1919–1998), skladatel (žák Václava Kaprála), pedagog, hudební publicista. Na přelomu padesátých let generální tajemník Svazu československých skladatelů (1949–1953), angažovaný exponent ždanovské kulturní politiky, kterou prosazoval i jako šéfredaktor *Hudebních rozhledů* (1948–1953); později ředitel brněnské opery (1966–1972), za normalizace autor publicistických pořadů Československého rozhlasu. (Černušák, 1963, s. 60–61; Svatoš, 2010, s. 1–35; ceskyhudebnislovník.cz.)

Vážená paní profesorová!

Promiňte mi, že tak pozdě se ozývám. Váš dopis je velmi důležitý, a odpovídat naň mohu, až budu mět trochu klidu – to bude až v Brně, kde nemám takový shon.

Příčina mé opožděné odpovědi bylo zavádění elektřiny zde do vilky. Poněvadž jsem tu teď sama, práce s úklidem bylo mnoho a ještě bude se zahradou. Zdržím se tu až do 25. t. m.

Co je důležité. Předně prosím p. předs. Čejku, aby „Syndikát“ požádal nár. výbor v Brně o udělení čestného hrobu pro Vitulku. Pro prof. V. Kaprála neuznali udělit čestný hrob, neb prý by museli udělit ho každému – Petrželkovi, Chlubnovi aj. (Hroby čestné se udělují v Brně jen členům nár. výboru.)

Jakmile tato věc bude vyřízena, pak akadem. sochař Pelikán udělá pomník pro obě urny a současně mohly by urny být tam uloženy.

Obřad by musel být důstojný a hlavně Syndikat a jiné hud. obce, Ženská nár. rada, všichni by se měli té věci zúčastniti.

Poněvadž teprve věc se přivádí do proudu, nebude to vše tak brzy provedeno.

Proto nevím, jestli by večer Vitulčin byl současně proveden, leda až později.

Ráda Vám přispějí svým vypravěním o Vit. k objasnění celé její krásné bytosti.

Vdaná byla od 24. dubna do 16. června, kdy zemřela. Ale se svým mužem byla jen 3 dny v Paříži po svatbě. Jirka pak byl v zahraniční armádě a Vit. zůstala měsíc v Paříži, kde onemocněla, a odtud ji Jirka odvezl do Montpellier, kde byla jeho posádka, přímo do nemocnice, kde byla 3 neděle, a tam zemřela. P. Vach není příbuzný s p. dir. Vachem. Je to generálův syn. Kdo byl ten třetí, si jméno nepamatují, ale z dopisu Vit. bychom se to dopátraly.

Dokončuji letmo svůj dopis, neb za chvíli přijde listonoš, aby jej odnesl.

Pozdravuji Vás i p. chotě, p. prof., a až z domu Vám podrobněji napíši.

Pozdravuji p. předs. Čejku a i jemu napíši.

Uctivě se poroučí

Vaše V. Kaprálová

[32] Datovaný dopis, 3 strany rukopisem. Fond Lenka Vojtíšková (NM-ČMH, S 205–84).

p. předs. Čejku, aby „Syndikát“ požádal . . . Syndikát českých skladatelů působil v letech 1946–1949. Jeho prvním předsedou byl Václav Kaprál (po jeho smrti v r. 1947 Ladislav Vycpálek), místopředsedou Alois Hába, čestným předsedou Vítězslav Novák. Kancelář a úředníky poskytl Syndikátu Ochranný svaz autorský, zastoupený ředitelem Antonínem Čejkou. Po únoru 1948 se v Syndikátu ustavil akční výbor, v němž jako jednatel působil Miroslav Barvík. Ten se po zániku Syndikátu v květnu 1949, ke kterému došlo převedením do nově vzniklého Svazu československých skladatelů, stal generálním tajemníkem nového svazu. (Slanina, 2009, s. 4–5; ceskyhudebnislovník.cz.)

museli udělit ho ... Petrželkovi, Chlubnovi . . . brněnští skladatelé Vilém Petrželka (1889–1967) a Osvald Chlubna (1893–1971).

Pelikán udělá pomník pro obě urny . . . akad. soch. Julius Pelikán nakonec navrhl pomník pouze Václavu Kaprálovi. Autorem pomníku Vítězslavy Kaprálové je brněnský akad. soch. Jan Laušman. (Vítězslava Kaprálová st. Otakaru Šourkovi, 20. 7. 1949.)

kde byla jeho posádka . . . Jiří Mucha byl nejprve umístěn v Agde, později v Béziers. Obě místa jsou vzdálena asi 65 km od Montpellier.

není příbuzný s p. dir. Vachem . . . Ferdinand Vach (1860–1939), skladatel, dirigent, sbormistr, zakladatel Pěveckého sdružení moravských učitelů.

[33]

1/12 1947

Vážená a milá pí profesorová!

Podávám o sobě malou známost. Dojela jsem šťastně a doma jsem našla vše v pořádku. Jen obstarávání různá na mne čekala. Tak tři dny jsem měla shon. Teprve dnes večer mám trochu volna, tak si vyřídím svou korespondenci. Kocour při tom asistuje, sedí mně na klínu a vrčí spokojeně do šelestu mého pera. Klid úplné samoty mne převádí na druhou stranu, do světa inspirace. Nerozepíší se Vám však o nějakých duch. zážitkách, neb není to účel mého dopisu. Chci Vám podati zprávu ohledně Vitulčiny záležitosti. Pí prof.[esorová] Kunderová [mi] sdělila, že p. předseda nár. výboru v Brně Ženské národní radě žádost o udělení čestného hrobu zamítl. (Dobře jsem to už podotkla v prvním mém dopise. Brno nemá a snad nebude mít náležitý ocenění pro Vitulku (ani pro Václava), jsou to lidé bez zájmu a nikdo pro ně nemá nějaké ceny. Jsou chladní ke všemu. Nevím, co je toho příčinou, ale zde lidé trpí nějakou zatížeností – zanechala to v nás ta válka, neb dělají to ty neutěšené poměry?)

Tak teď musíme záležitost roztočit na druhou kolej a tou bude Praha. Budete tak laskavá a vezmete to do svých rukou? Je to ostuda, co? Tak chtěj nechtěj budem se starat o to, aby Vit. přišla do Slavína, aby-

chom dali jim, zdejším pánům, tak říkajíc facku. Roztočte, prosím, všechny kolečka v tuto stranu. Pí Rosenkrancová bude také napomocná, získá ochotu arcibiskupa, neb je to klerikalní hřbitov. Dobře, že slyšel tu věc od Vit. na tom večeru v Lucerně. Všechno je k něčemu dobré. Snad se nebude stavět proti tomu. Můžete podotknout, že Vit. byla zaopatřená svátostmi. Také s panem ředitelem Čejkou věc ujednejte. Tak osud snad tomu bude chtít, aby Vitulenska nebyla s tatulou. Nedá se však věc jinak řešit. Vitulce musí se dostat takové pocty, co zasluhuje. Snad mně to ten mrtvý ani nebude mět za zlé a schválí mi moje počínání.

Dnes celý den jsem hledala nějaké relikvie od Vítězslava Nováka, kterému zde dělají výstavu. Našla jsem nějaké jeho fotočky a pár řádků. Chodíval po 2 roky za Vitulkou do Tří Studní. To byly krásné časy! Jaké jsou to vzpomínky! Vitulenska veselá, očka jí zářila, smích se perlil po rtech, každému učarovala a také i mistrovi, že rád se v její přítomnosti zdržoval. Tenkrát mistr ještě provozoval svůj plavecký sport, koupal se s paní a p. synem v Sykovci. Všichni jsme jej obdivovali, jaký je umělec i v tomto oboru. Pak šlo se na svačinu – studená kačena a šumící víno povzbudily naši dobrou náladu. Mistr byl samý vtíp a Vitulka z něho uměla svými malými poznámkami rozezvučet tu jeho pravou strunu, že nás všechny pobavil svým povídáním. Při rozloučení srdečně jsme si potřepali rukou a dali upřímně s Bohem. Fotka jedna právě představuje mistra, jak si společně s Václavem a Vitulkou leží na dece pod břízami.

Při hledání těchto věcí jsem musela vzít také i pozostalosti po Vitulence i po Václavkovi. Leckterý dopis jsem svým zrakem zachytila – co dobré nálady a vzpruhy je v nich –, četla jsem to ani nechcíc si uvědomit, že už to není pravda, že už žádný takový dopis mi nepřijde. Těžko chápat skutečnost, když stále člověk žije těm živým vzpomínkám, které oživují stále ty, kteří se už nevrátí. Je pro mne lépe, netrhám-li tu nít, která mne stále spojuje se živou jejích představou. Necht' mrtví pochovávají mrtvé! Já ale žiji, žiji, neb neznám smrti, u mne je jen proměna.

V sobotu jsem byla na koncertě Filharmonické Besedy – České kantáty: Suchý, Blažek, Folprecht. Odevzdávali své prvotiny milovníkům vznešené hudby. Byl to krásný večer, velká návštěva. Díla pěkná, ale velmi těžká na zpívání. Ale pozorovala jsem, že už neexistují moderní věci pro naše ucho – už jsme s tím srostli a dovedeme i vychutnávat v nich tu krásu. Zrovna i v tom malířství. Toť konec.

Pěkně se Vám
poroučím a budu se těšit
z Vaší milé přízně, že mi brzy odepíšete.

Zdraví Vás Vaše V. Kaprálová.

[33] Datovaný dopis, 4 strany rukopisem. Fond Lenka Vojtíšková (NM-ČMH, S 205–86).

Pí prof. Kunderová sdělila . . . pravděpodobně Milada Kunderová, choť Ludvíka Kundery.

Dobře, že slyšel tu věc od Vit. . . . paní Kaprálová má na mysli premiéru dceřiny *Vojenské symfonie*, op. 11, která se konala v pražské Lucerně 26. 11. 1937.

u mne je jen proměna . . . paní Kaprálová jakožto stoupenka teozofie věřila v inkarnaci.

Suchý, Blažek, Folprecht . . . skladatelé František Suchý (1902–1977) – na zmíněném koncertě od něj zazněla kantáta *Svobodni*, op. 20 na slova R. Bojka; Vilém Blažek (1900–1974) – na programu koncertu byla jeho kantáta *Země mluví*, op. 10 pro mezzosoprán, smíšený sbor a orchestr, na slova Viktora Dyka; Zdeněk Folprecht (1900–1961). (Černušák, 1963, s. 106–107, 339; 1965, s. 639; ceskyhudebnislovník.cz.)

i v tom malířství . . . paní Kaprálová se amatérsky věnovala malbě, v níž se celý život školila, aby se postupně vypracovala na slušnou úroveň regionální malířky.

1949

[34]

Rada žen – odbor
ŽENSKÁ ÚTULNA V BRNĚ
TITOVA ULICE ČÍSLO 35

Brno, dne 27. V. 1949

Čis. jedn. 1255/49 DrBed/N

Vážená paní
Lenka Vojtíšková, choť univ. prof.
P R A H A – Ořečhovka, Spojená 3

Vážená paní,

z pověření Krajské Rady žen v Brně si Vám dovoluujeme oznámiti, že Krajská Rada žen v Brně a Ženská útulna hodlají dne 16. června uskutečnití uložení urny Vítězslavy Kaprálové v Brně.

Vzhledem k Vaší práci, kterou jste věnovala Vítězslavě Kaprálové, dovoluujeme si Vás požádati, abyste při tomto pietním aktu proslovila přednášku o významu a díle Vítězslavy Kaprálové a zároveň pronesla krátký projev za Radu žen.

za:
[Razítko] RADA ČESKOSLOVENSKÝCH ŽEN
V BRNĚ

Fr. Šídllová
za Ženskou útulnu

Dr. V. Bednářová
za Krajskou Radu žen

[34] Datovaný dopis, 1 strana strojopisem. Fond Lenka Vojtíšková (NM-ČMH, S 205–501).

Františka Šídllová (1881–1961), učitelka. Působila v několika brněnských ženských spolcích, od r. 1936 též ve vedení Ženské útulny v Brně, založené v r. 1899, jejíž byla poslední starostkou (1939–1952). (Randová, 2013, s. 37, 87.) Věra Bednářová viz poznámka k dopisu č. 28.

Milá moje Lenuško!

Pěkně Tě i p. prof. pozdravuji a sděluji Ti, že 16. června t. r. o 4. hodině odpoledne bude slavnostní uložení ostatků Vitulčiných. Pořádá to Ženská národ. rada a ta Tě požádá, abys promluvila nad Vit. vzpomínkovou řeč. Proto Tě předem také i já o to prosím a zároveň posílám Ti nějaké kritiky a zápisník o jejím životě, abys měla látku ke svému proslovu hledala jsem nějaké kritiky a nevím, kde je mám, ale myslím, že tak dalece o Vitulence vše víš a ten proslov nemůže dlouho trvat, a tak to, co jsi o ni napsala do Vlasty, nějak uprav a stačí to. Ostatně napiš. Bude to právě na Boží tělo, ale je to všední den. Chci, aby to opravdu dopadlo slavnostně. P. rektor Kundera udělá program, bude se to odbyvat v kremační síni, pí Zachardová bude zpívat V. písně a p. prof. Kudláček zahraje její houslovou Elegii a Moravské učitelky by zazpívaly sbor. Napiš ještě svůj náhled, jak by se celá slavnost měla uspořádat.

Na druhý týden jedu do Tří Studní. Byla jsem pořádně zachlazená a nesu stopy i po něm na svém hlase. Snad se mi to zlepší tam na horách. Mám tento týden mnoho shánecky. Strýc zemřel, tak dnes jedu na pohřeb. Jeho žena byla operována na žlučník, a když ji otevřeli, shledali, že je to rakovina jater, tak nebude dlouho to trvat a půjde za svým mužem. Mladá hospodyně je teď sama na gruntě se svým mužem, má 2 malé děti a teď, začátkem června, čeká 3. dítě. Služebnou nemůže dostat, a tak [si] představíš, co mají lidé za dřinu.

Tak, Lenuško, končím, neb pojedu za hodinu vlakem.

Zdraví Tě upřímně

Tvá

Vituška

[35] Nedatovaný dopis, 3 strany rukopisem. Datum je určeno přibližně z obsahu dopisu a kontextu korespondence. Fond Lenka Vojtíšková (NM-ČMH, S 205–87).

P. rektor Kundera udělá program . . . Ludvík Kundera byl v letech 1948–1961 prvním rektorem JAMU.

pí Zachardová bude zpívat . . . Emilie Zachardová (1912–1951), sopranistka a po válce přední sólistka brněnské opery, však na smuteční slavnosti nevystoupila. (Černušák et al., 1965, s. 965.)

p. prof. Kudláček zahraje její houslovou Elegii . . . František Kudláček (1894–1972), houslista, primárius Moravského kvarteta (1923–1959), profesor houslové hry na brněnské konzervatoři, pozdější rektor JAMU (1961–1962; 1969–1972). S dílem Kaprálové byl osobně obeznámen – jako člen Moravského kvarteta poprvé provedl její

Smyčcový kvartet, op. 8. Stalo se tak 5. 10. 1936 v sále Stadionu v Brně. (Hartl, 2020, s. 79.) *Elegie* pro housle a klavír Vítězslavy Kaprálové vznikla v Paříži r. 1939 na objednávku pořadatelů pietního večera věnovaného Karlu Čapkovi. (Hartl, 2020, s. 175.) Na smuteční slavnosti v krematoriu dne 16. 6. 1949 zazněla ve verzi pro housle (František Kudláček) s varhanním doprovodem (František Michálek, profesor varhanní hry na brněnské konzervatoři). Z dalších skladeb Kaprálové zde byla provedena píseň *Sbohem a šáteček* v podání sólistky Vachova sboru moravských učitelek (VSMU) Jiřiny Šírové a s doprovodem Františka Michálka.

Moravské učitelky by zazpívaly sbor . . . VSMU, řízený Břetislavem Bakalou.

KRAJSKÁ RADA ŽEN / ŽENSKÁ ÚTULNA
SVAZ ČESKOSLOVENSKÝCH SKLADATELŮ

zvou

k slavnostnímu uložení urny čsl. hudební dirigentky

a skladatelky

VÍTĚZSLAVY KAPRÁLOVÉ

dne 16. června 1949 o 16. hod.

na čestném místě v Urnovém háji krematoria

zemského hlavního města Brna

Pozvánka na poslední
rozloučení

Pořad

Krematorium zemského hlavního města Brna:

Vachův sbor moravských učitelů / dirigent Břetislav Bakala: B. Smetana
Západ slunce

Proslov Rady žen / L. Vojtíšková z Prahy

V. Kaprálová: Elegie pro housle a varhany / Prof. Fr. Kudláček a prof.
Fr. Michálek

Proslov Svazu čsl. skladatelů / Mlr. Barvík, generální tajemník

Václav Kaprál: Balada pro violoncello a varhany / Prof. V. Černý
a prof. Fr. Michálek

V. Kaprálová: Sbohem a šáteček / Pi J. Šírová, členka VSMU,
a prof. Fr. Michálek

Uložení popela V. Kaprálové do urny / Dr. O. Vach

Vachův sbor moravských učitelů / Václav Kaprál: Bez rozloučení

Urnový háj:

Proslov rektora Janáčkovy akademie music. umění Dr. Ludvíka Kundery

Státní hymny / Vachův sbor moravských učitelů

POŘADY A SPOL. V BRNĚ

Umělecký program
posledního rozloučení

[36]

ŽENSKÁ ÚTULNA V BRNĚ
TITOVA ULICE ČÍSLO 35

Brno, dne _____ 194__

Čís. jedn. _____

Věc:

Vážený pan
Dr. O. Vach
Praha

Vážený pane doktore:

Paní Vít. Kaprálová vyslovila při jednání se zástupkyněmi Krajské rady žen a Ženské útulny o uspořádání slavnostního uložení urny zvěčnělé umělkyně Vít. Kaprálové na čestném místě v Urnovém háji v Brně přání, abyste byl požádán jako nejpovolanější osobnost pro uložení jejího popela do urny.

Ježto doba pro provedení všech přípravných prací jest poměrně krátká a k tomu se ještě vyskytly různé nepředvídané překážky, musely jsme dát minulý týden vytisknout pozvání.

Tím se stalo, že, ač velmi nerady, dopustily jsme se společenské netaktnosti vůči Vám, vážený pane doktore, a uvedly jsme Vaše jméno na pozváních. Prosíme, abyste nám laskavě prominul a přijal teprve dnes naše srdečné pozvání.

Doufáme, že vyhovíte laskavě jak přání paní Kaprálové tak i našemu pozvání a přijedete v den 16. června 1949 do Brna.

Současně přikládáme pozvánku a prosíme Vás, abyste nám laskavě sdělil, zda-li byste jich potřeboval více pro své známé, příp. nám sdělil adresy těch, jimž bychom měly pozvání zaslat.

S projevem díky a dokonalé úcty za:

[Razítko] Ženská útulna v Brně

Fr. Šídlová
starostka ŽÚ

Dr. V. Bednářová
jednatelka KRŽ

[36] Nedatovaný dopis, 1 strana strojpisem. MZM-odh, sign. G 7.421.

Ota Vach přenáší urnu s popelem Vítězslavy Kaprálové, za ním nosičky věnců. Na schodech (odzdola nahoru) matka skladatelky, vpravo nad ní Jiří Mucha, za ním manželská dvojice Magdalena Kaprálová a Bohumil Kaprál (ve vojenské uniformě), na vrcholu schodiště dva neznámí muži

[37]

ŽENSKÁ ÚTULNA V BRNĚ
TITOVA ULICE ČÍSLO 35

Brno, dne 21. června 1949

Čis. jedn. 1389/Ú-49 Ší-D
Při odpovědi uveďte naše číslo jednací

Věc:

Velevážená paní
Lenka V o j t í š k o v á,
choť univ. prof.,
Praha – Ořechovka, Spojená 3

Rada žen – Ženská útulna v Brně
děkuje Vám velmi srdečně za Vaši vzácnou ochotu, kterou jste projevila při pořádání
slavnostního uložení urny zvěčnělé čsl. dirigentky a skladatelky Vít. Kaprálové.

Svou krásnou výstižnou studií života a díla zvěčnělé umělkyně přispěla jste ke zvýšení úrovně slavnosti.

Opětující svůj dík
jsme s projevem úcty za:

[Razítko] Ženská útulna v Brně

starostka ŽÚ
Fr. Šídlová

za Radu žen
Dr. V. Bednářová

[37] Datovaný dopis, 1 strana strojepisem. Fond Lenka Vojtíšková (NM-ČMH, S 205–502).

přispěla jste ke zvýšení úrovně slavnosti . . . kromě zástupkyně Rady československých žen Lenky Vojtíškové na slavnosti promluvil Miroslav Barvík za Svaz československých skladatelů a nad pomníkem ještě Ludvík Kundera za brněnskou hudební obec. Dobový tisk popsal událost takto: „Úvodem zapěl Vachův sbor moravských učitelek Smetanův Západ slunce, načež zazněly smutné skladby otce zesnulé, V. Kaprála, jeho poslední skladba, violoncellová balada, a ženský sbor Bez rozloučení. Nejtklivěji však zapůsobila hudba Vít. Kaprálové samé, její houslová Elegie, složená pod dojmem smrti Karla Čapka, především pak píseň na Nezvalova slova Sbohem a šáteček, v níž jako by skladatelka vytušila svůj vlastní příští tragický osud. Jména účinkujících, prof. Kudláčka, Černého, Michálka, pí Šírové a VSMU, řízeného B. Bakalou, zaručovala důstojnou úroveň reprodukce. Po slavnosti v krematoriu byla urna s popelem zesnulé přenesena do urnového háje, kde město Brno vyhradilo význačné své rodačce čestný hrob. U hrobu se za brněnské hudebníky rozloučil s ostatky umělkyně rektor Janáčkovy akademie músicických umění L. Kundera, načež státní hymna, přednesená Vachovým sborem, zakončila smuteční slavnost, jež v četném obecnstvu zanechala hluboký dojem.“ (Novinový výstřížek „Uložení popela Vítězslavy Kaprálové“, podepsáno zkratkou *ra*, zdroj neznámý.)

Ediční poznámka

Předmluva obsahuje citace z několika knižních publikací. Rozsáhlejší z nich jsou od textu předmluvy odděleny řádkem a hlubším odsazením a s výjimkou přímé řeči v nich nejsou použity uvozovky. Zachovali jsme i jejich původní grafickou úpravu. Poznámkový aparát úvodní stati následuje na konci jejího textu.

Jazyková úprava českých i francouzských textů dopisů byla omezena na evidentní přepisy a hrubé pravopisné chyby, ponecháno tedy bylo např. chybné psaní složených přídavných jmen, velkých písmen, spřežek, přechodníků, mezer, *se* ve 2. pádě, přivlastňovacích zájmen typu *můj/svůj* a tvarů podmíňovacího způsobu či nejednotné psaní číslic, dat a slovních tvarů. Pro lepší srozumitelnost a čitelnost byla v rukopisných textech doplněna větná interpunkce a ve strojopisných textech chybějící diakritická znaménka, kromě případů uvedených níže.

V českých textech byly ponechány moravismy, kolokvialismy, gramatika prvorepublikové češtiny i specifické výrazy pisatelů. Zajímavé je srovnání písemného projevu rodičů s projevem Kaprálové, s nímž sdílí některé charakteristiky, zvláště záměny krátkých a dlouhých samohlásek (*možna, podívám, konsulat, upřimnou, literat, kapital, syndikat, Londyn, namahavá, určita, vyjednavala, prazdninového, uložim, navštívila, odpovidat, vypravěním, upřimně, napomocná, klerikalni, hledani, pozustalost, milovníkum, létadlem, ocítám, definitivně, užila, jim/jím, ni/ní, nepřijde, níť, jejich/jejích, játer*) a záměny samohlásek, souhlásek a celých slabik (např. *dopište* – napište, *odejeli* – odjeli, *nesběhlo* – neseběhlo, *zachladil* – nachladil, *podmět* – předmět, *přečtla* – přečetla, *odpisuji* – odepisuji, *mět* – mít, *elekriky* – elektřiny, *součastně* – současně, *zařídila* – vyřídila).

Respektovali jsme také grafickou podobu jednotlivých dopisů, včetně specifického členění textu.

Poznámkový aparát ke korespondenci je zpracován formou citací a následuje za každým jednotlivým dopisem. Až na výjimku jsou jeho součástí i překlady francouzských textů v dobové češtině. Výkladové poznámky a komentář k obsahu korespondence objasňují pozadí popisované události a upřesňují případná neúplná jména osob zmíněných v dopisech. Výkladovým poznámkám předcházejí informace

o charakteru předlohy, které zmiňují i dodatečné vpisy a poznámky cizí rukou. V několika případech jsou také rozšířeny o biografické údaje o pisatelích, o nichž by čtenář obtížněji hledal bližší informace.

Bibliografické údaje v poznámkovém aparátu dopisů jsou kráceny na příjmení autora (v případě publikované souborné korespondence Kaprálové na název jednotlivých děl) a rok vydání. Podrobný bibliografický záznam je uveden v seznamu literatury, který je součástí publikace. Záznam je strukturován podle mezinárodních norem ISO 690 a ISO 690-2 (s vypuštěním ISBN a ISSN), s přihlédnutím k *Chicago Manual of Style* (16. vydání) pro cizojazyčné citace.

Dopisy jsou otištěny v chronologickém pořadí a pro přehlednost označeny čísly, z nichž také vychází jmenný rejstřík, který publikaci doplňuje.

Bibliografická poznámka

Sbírka dopisů otištěných v této publikaci, jejichž originály jsou součástí několika veřejných a soukromých archivů, nebyla dosud publikována. V minulosti z ní byla uveřejněna pouze jedna ukázka, a to z dopisu prof. Tesnière (dopis č. 7) ve druhém díle souborné korespondence Vítězslavy Kaprálové *Dopisy láskám* (s. 113).

Seznam literatury

- BARVÍK, Miroslav. „Nad pozůstalostí Vítězslavy Kaprálové.“ *Rytmus* 10, č. 2 (1945), s. 5–7.
- CAREY, Thomas W. „Setting the Record Straight. Philip A. Mackowiak.” *Medical Alumni Bulletin*, Spring 2005. Dostupné z: https://www.medicalalumni.org/bulletin/spring_2005/alumni2.htm (2. 3. 2021).
- ČERMIN, Jan. *Brněnské národní výbory a jejich funkcionáři (1945–1954)*. Brno, 2015. Magisterská diplomová práce. Historický ústav Filozofické fakulty Masarykovy univerzity v Brně.
- ČERNUŠÁK, Gracian; ŠTĚDRONĚ, Bohumír; NOVÁČEK, Zdenko (eds.). *Československý hudební slovník osob a institucí*. Praha: Státní hudební vydavatelství, 1963 (svazek první, A–L), 1965 (svazek druhý, M–Ž).
- ČERNÝ, Václav. „Případ vskutku zvláštní.“ *Kritický měsíčník* 3, č. 10 (1940), s. 441–447.
- DEJMEK, Jindřich. *Diplomacie Československa. Díl II. Biografický slovník československých diplomatů (1918–1992)*. Praha: Academia, 2013.
- DERNEROVÁ, Veronika. *Mezinárodní hudební festival Pražské jaro v poválečném Československu: Reflexe festivalu v časopisech Tempo a Hudební rozhledy v letech 1946–1948*. Praha, 2016. Diplomová práce. Ústav hudební vědy Filozofické fakulty Univerzity Karlovy v Praze.
- DLASK, Vojtěch. „Hana dramaturgie.“ *Bubínek revolveru*, 4. 5. 2020. Dostupné z: <https://www.bubinekrevolveru.cz/hana-dramaturgie> (1. 3. 2021).
- DOMBROVSKÁ, Lenka. „Výjimečná žena budiž posuzována jako muž!“ *Divadelní noviny*, 3. 3. 2018. Dostupné z: <https://www.divadelni-noviny.cz/vitka-recenze-dombrovska> (1. 3. 2021).
- DRAHOŇOVSKÁ, Kamila. „Tučková, Kateřina. Vitka.“ *iLiteratura*, 4. 7. 2018. Dostupné z: <http://www.iliteratura.cz/Clanek/40153/tuckova-katerina-vitka> (1. 3. 2021).
- HARTL, Karla. *Vítězslava Kaprálová: Tematický katalog skladeb a korespondence s nakladateli*. Praha: Český rozhlas, 2020.
- HARTL, Karla; ENTWISTLE, Erik (eds.). *The Kaprálová Companion*. Lanham, MD: Lexington Books, 2011.
- HAVLÍKOVÁ, Helena. „Kaprálová, Martinů a další.“ *Nové knihy* č. 44 (22. 11. 1995), s. 3. „Historie lásky a smrti.“ *Svobodné slovo*, 20. 10. 1995, s. 3.
- HRDINOVÁ, Radmila. „Bouřlivost i něha Vítězslavy Kaprálové.“ *Právo*, 23. 1. 1996, s. 9.
- HRONEK, Jiří. *Byl jsem při tom, když se hroutil svět*. Praha: Novinář, 1986.
- HUJER, Oldřich et al. *Příruční slovník jazyka českého (1935–1957)*. Digitalizovaná verze zpřístupněná Ústavem pro jazyk český AV ČR v r. 2007. Dostupné z: <https://bara.ujc.cas.cz/psjc/> (1. 4. 2021).

- KAPRÁLOVÁ, Vítězslava. *Písně. Zpěv a klavír*. Souborné vydání. Amos Editio, AM 0003, 2005.
- . *Sbohem a šáteček pro sólový hlas s orchestrem / zpěv a klavír (op. 14)*. Partitura (zpěv a klavír). První vyd. HMUB, HM 970, 1947.
- . *Skladby pro housle a klavír. Souborné vydání*. (Legenda, Burleska, Elegie.) Amos Editio, AM 0055, 2009.
- . *Variations sur le carillon de l'église St.-Etienne-du-Mont*, op. 16. La Sirène éditions musicales, S. 211 M., 1938.
- KAPRÁLOVÁ, Vítězslava; HARTL, Karla. *Dopisy domů. Korespondence rodičům z let 1935–1940*. Toronto: The Kapralova Society, 2015.
- . *Dopisy láskám: Rudolfovi Kopcovi a Jiřimu Muchovi. Korespondence z let 1938–1940*. Toronto: The Kapralova Society, 2016.
- . *Dopisy přátelům a jiná korespondence. 1935–1940*. Toronto: The Kapralova Society, 2017.
- . *Dopisy z dětství (1925–1926)*. Toronto: The Kapralova Society, 2020 (kapralova.org).
- . *Přijatá korespondence. 1934–1940*. Toronto: The Kapralova Society, 2017.
- KAPUSTA, Jan. *Neuvěřitelná kauza Martinů: Pravdivá zpráva o tom, jak se stalo, že 17. srpna 1979 byly ostatky hudebního skladatele Bohuslava Martinů převezeny z dalekého Švýcarska do rodné Poličky*. Řevnice: Arbor vitae, 2014.
- KASAN, Jaroslav et al. *Pavel Bořkovec: Osobnost a dílo*. Praha: Panton, 1964.
- Konzervatoř Brno. *Sborník k padesátému výročí trvání první moravské odborné umělecké školy*. Brno: Blok, 1969.
- KOPÁČ, Radim. „Kaprálková měla předpoklady k velké kariéře, říká spisovatelka Tučková.“ *Lidové noviny*, 11. 3. 2018. Dostupné z: https://www.lidovky.cz/kultura/kapralova-mela-predpoklady-k-velke-karriere-rika-spisovatelka-tuckova.A180309_093447_ln_kultura_jto (1. 3. 2021).
- KOVAŘÍKOVÁ, Hana. *Zrození inscenace z ducha hudby: Hudební dramaturgie inscenace jako základ režijní interpretace*. Brno, 2018. Disertační práce, s. 173–176. Divadelní fakulta Janáčkovy akademie múzických umění. „Kronika.“ *Tempo* 19, č. 2–3 (1946–1947), s. 91.
- KUCHARSKÝ, Jonáš. *Pražské jaro: Hudbou k míru a přátelství mezi národy – sonda do dějin institucionálních funkcí festivalů*. Brno, 2017. Magisterská diplomová práce. Ústav hudební vědy Filozofické fakulty Masarykovy univerzity.
- KUNDERA, Ludvík. *Václav Kaprál*. Brno: Blok, 1968.
- KUPCOVÁ, Petra. „Hudba nepatří jen mužům.“ *Artikl*, 5. 11. 2020. Dostupné z: <http://artikl.org/divadelni/hudba-nepatri-jen-muzum> (1. 3. 2021).
- KVĚT, Radan. „Památka mladičké skladatelky.“ *Právo*, 26. 6. 2003.
- LINKA, Arne. *Hudební skladatel Theodor Schaefer*. Brno: Masarykova univerzita, 2002.
- LOSKOTOVÁ, Irena at al. (eds.). *Internetová encyklopedie dějin Brna*. Brno: Muzeum města Brna, c.2001–dosud. Dostupné z: www.encyklopedie.brna.cz (20. 2. 2021).
- MACEK, Jiří. *Vítězslava Kaprálková*. První vyd. Knížnice *Hudebních rozhledů*, roč. IV, svazek 10–11. Praha: Svaz československých skladatelů, 1958; druhé, rozšířené a upravené vyd. Průhonice: Litera Proxima, 2014.
- MACEK, Jiří; ŠERYCH, Anna. „Kaprálková, Vítězslava.“ *Grove Music Online*, dostupné z: <https://www.oxford-musiconline.com/grovemusic/view/10.1093/gmo/9781561592630.001.0001/omo-9781561592630-e-0000014694?rskey=QKMRqw&result=1> (5. 3. 2021).

- MACEK, Petr et al. (eds.). *Český hudební slovník osob a institucí*. Brno: Centrum hudební lexikografie Ústavu hudební vědy Filozofické fakulty Masarykovy univerzity, c.2005–dosud. Dostupné z: www.ceskyhudebnislovník.cz (20. 2. 2021).
- MAREČEK, Luboš. „Husa na provázku zdramatizovala osud ženy obklopené muži.“ *Lidové noviny*, 11. 3. 2018. Dostupné z: https://www.lidovky.cz/kultura/recenze-vitka-husa-na-provazku-zdramatizovala-osud-zeny-obklopené-muzi.A180309_095424_ln_kultura_jto (1. 3. 2021).
- MUCHA, Jiří. *Podivné lásky*. Praha: Mladá fronta, 1988.
- NAGY, Petr. „Pražský večer Kateřiny Tučkové a její Vitky.“ *Literární noviny*, 2. 5. 2018. Dostupné z: <https://literarky.cz/literatura/recenze/26192-prasky-veer-kateiny-tukove-a> (1. 3. 2021).
- PEŇÁŠ, Jiří. „Němcová je jako Lenin, věčně živá.“ Rozhovor s Olgou Sommerovou, Edou Kriseovou, Milenou Lenderovou a Zorou Šimůnkovou Janáčkovou. *Týdeník Echo Prime*, 5. 2. 2021. Dostupné z: <https://www.echo24.cz/a/S5DCB/nemcova-je-jako-lenin-vecne-ziva> (27. 2. 2021).
- PILÁTOVÁ, Agáta. „Stojí za to znovu naslouchat jejím skladbám.“ *Práce*, 6. 10. 1995, s. 13.
- PLAVCOVÁ, Alena. „Ve jménu Muchy.“ *Lidové noviny*, 17. 3. 2007, s. 6–14.
- POHL, Richard. *Rudolf Firkušný. Umělecký a osobnostní vývoj českého pianisty a skladatele do roku 1948*. Brno: Janáčkova akademie múzických umění, 2016.
- POPELKA, Iša. *Václav Kaprál: Lyrické miniatury*. Praha: Editio Supraphon, 1977.
- PRAŽÁK, Přemysl (ed.). *Vítězslava Kaprálová: Studie a vzpomínky*. Praha: HMUB, 1949.
- RANDOVÁ, Martina. *Moravská ústřední útulna ženská v Brně (1899–1952) a její starostka Marie Steyskalová*. Brno, 2013. Diplomová práce. Historický ústav Filozofické fakulty Masarykovy univerzity. *Rektoři JAMU*. Dostupné z: <https://www.jamu.cz/jamu/rektoři-jamu/>.
- „Román Jindřicha Uhra o skladatelce Vítězslavě Kaprálové je jiný než Muchovy Podivné lásky.“ *Denní Telegraph*, 2. 10. 1995, s. 13.
- SCHNEIDER, Jan. „Rozpadlé knize o Martinů a Kaprálové schází duše.“ *MF Dnes*, 11. 10. 1995, s. 19.
- SKLENÁŘOVÁ, Aneta. *Život a dílo novinářky Miloslavy Sísové (1883–1947)*. Brno, 2013. Diplomová práce. Fakulta sociálních studií Masarykovy univerzity.
- SLANINA, Rudolf. „Historie a současnost OSA. Část první: 1919–1945.“ *Allegro 1/2009*, s. 4–5.
- SPĚŠNÁ, Jiřina. „Vítězslava Kaprálová: Portrét skladatelky.“ Pořad Československého rozhlasu, premiéra 15. 7. 1958. In POPELKA, Iša. *Václav Kaprál: Lyrické miniatury*. Praha: Editio Supraphon, 1977, s. 50.
- SRBA, Bořivoj. *Múzy v exilu*. Brno: Masarykova univerzita, 2003.
- SVATOŠ, Thomas D. “On the Literary Reception of Kaprálová and Martinů: Jiří Mucha’s *Peculiar Loves* and Miroslav Barvík’s ‘At Tři Studně.’” In FISCHER, Christine (ed.). *Vítězslava Kaprálová (1915–1940). Zeitbilder, Lebensbilder, Klangbilder*. Zürich: Chronos, 2017, s. 71–90.
- . “Sovietizing Czechoslovak Music: The Hatchet-Man Miroslav Barvík and His Speech *The Composers Go with The People*.” *Music & Politics* 4, no. 1 (Winter 2010), s. 1–35.
- ŠEBELOVÁ, Kateřina. „Vitka – osudový příběh, který vtáhne.“ *The Epoch Times*, 3. 3. 2018. Dostupné z: <https://www.epochtimes.cz/2018030324029/Vitka-osudovy-pribeh-ktery-vtahne.html> (10. 3. 2021).
- ŠOPOVOVÁ, Jolana. *Jiří Mucha*. Praha: Jolana Šopovová, 2011.

- ŠTĚDRONĚ, Miloš. *Fenomén Královo Pole: Vítězslava Kaprálová*. Pátý díl z desetidílného pořadu rozhlasového seriálu *Mozaika*. Český rozhlas 3 (Vltava), 23. 11. 2020.
- TAUSKY, Margaret. *Vilem Tausky Tells His Story*. London: Steiner and Bell, 1979.
- TUČKOVÁ, Kateřina. *Vitka*. Brno: Host, 2018.
- UHER, Jindřich. *Ona a Martinů*. První vyd. Praha: Český spisovatel, 1995; druhé vyd. Tišnov: Sursum, 2002.
- Vitka*. Tisková zpráva Divadla Husa na provázku. Dostupné z: <https://www.provazek.cz/cs/vitka> (3. 3. 2021).

Archivní prameny

- 4 fotografie ze smuteční slavnosti uložení urny Vítězslavy Kaprálové, 16. 6. 1949. Autor fotografií neznámý. Soukromý archiv.
- Bulletin d'Inhumation*. Úmrtní protokol Vítězslavy Kaprálové vystavený radnicí města Montpellier a správou hřbitova Saint-Lazare dne 17. 6. 1940. Publikováno jako faksimile in Mucha, 1988, s. 432.
- Certificat d'Incineration*. Potvrzení o zpopelnění těla vydané správcem hřbitova Cimetière de l'Est (původní název hřbitova Père Lachaise) v Paříži s datem 14. 11. 1946. Městské muzeum a galerie Polička, fond Vítězslava Kaprálová, př. č. 88/1981/17.
- Dopis J. V. Brumlíka Jaroslavu Mihulemu, 20. 8. 1973. Soukromý archiv.
- Dopis Antonína Čejky J. V. Klvaňovi, 14. 6. 1946. Původně soukromý archiv, od r. 2016 Oddělení dějin hudby Moravského zemského muzea, fond Kaprálová (dále „MZM-odh“).
- Dopis České akademie věd a umění Václavu Kaprálovi, 21. 6. 1946. Soukromý archiv.
- Dopis Václava Kaprála Vítězslavě Kaprálové st., 5. 6. 1946. Soukromý archiv.
- Dopis Václava Kaprála Otakarů Šourkovi, 24. 7. 1940. Soukromý archiv.
- Dopis Václava Kaprála Otovi Vachovi, 9. 12. 1946. MZM-odh, sign. G 7.418.
- Dopis J. V. Klvani Antonínu Čejkovi, 1. 7. 1946. Soukromý archiv.
- Dopis J. V. Klvani Václavu Kaprálovi, 6. 5. 1946. Soukromý archiv.
- Dopis J. V. Klvani Marii Ullrichové, 16. 5. 1946. Národní muzeum – České muzeum hudby (dále „NM-ČMH“), fond S 205 (fascikl č. 1 / inv. č. 536).
- Dopis J. V. Klvani Otovi Vachovi, 16. 10. 1946. Opis. Soukromý archiv.
- Dopis Josefa Liškutína Bohumilu Kaprálovi, 11. 6. 1940. Původně soukromý archiv, od r. 2016 MZM-odh.
- Dopis Jana Pokorného Václavu Kaprálovi, 20. 10. 1946. Původně soukromý archiv, od r. 2016 MZM-odh.
- Dopis Jana Pokorného konzulátu Československé republiky v Marseille, 23. 3. 1945. Soukromý archiv.
- Dopis Jana Pokorného (rodiny Pokorných) Václavu Kaprálovi, 13. 11. 1946. Původně soukromý archiv, od r. 2016 MZM-odh.
- Dopis Miloslavy Sísové Rudolfu Kunderovi, nedatovaný (1945). Soukromý archiv.
- Dopis Luciena Tesnière Václavu Kaprálovi, 20. 7. 1946. Soukromý archiv.
- Dopis Luciena Tesnière Lence Vojtiškové, 10. 5. 1946. Soukromý archiv.
- Dopis Luciena Tesnière Lence Vojtiškové, 24. 9. 1946. NM-ČMH, fond S 205 (fascikl č. 1 / inv. č. 356).
- Dopis Marie Ullrichové Václavu Kaprálovi, 27. 5. 1946. Původně soukromý archiv, od r. 2016 MZM-odh.

Dopis Marie Ullrichové Václavu Kaprálovi, 27. 6. 1946. Původně soukromý archiv, od r. 2016 MZM-odh.

Dopis Oty Vacha Hanuši Weiglovi, 6. 9. 1996. Soukromý archiv.

Dopis Lenky Vojtíškové Václavu Kaprálovi, 8. 6. 1946. Soukromý archiv.

Dopis Ženské útulny Otovi Vachovi, květen–červen 1949. MZM-odh, sign. G 7.421.

Dopisy Vitulky Kaprálové rodičům ze Smokovce, 1925–1926. Z pozůstalosti Přemysla Pražáka. Původně soukromý archiv, od r. 2019 MZM-odh.

E-mail Philipa A. Mackowiaka Karle Hartl, 7. 6. 2016. Soukromý archiv.

Fond Ženská národní rada, č. 627. Pomůcku č. 441 inventáře Národního archivu zpracovala Věra Janíková (Praha, 1963).

Fond Ženská národní rada, SK XXII/1093. Archiv hl. m. Prahy.

Ke vzpomínkám na Vitku. Záznam Oty Vacha, c.1991. Strojopis, 17 stran. Soukromý archiv.

Korespondence Václava Kaprála a Otakara Šourka, 1937–1942. Národní muzeum – Muzeum Antonína Dvořáka (dále „NM-ADM“), pozůstalost Jarmila Burghausera, př. č. 88/98.

Korespondence Václava Kaprála Lence Vojtíškové, 1945–1946. NM-ČMH, fond S 205 (fascikl č. 1 / inv. č. 72–80).

Korespondence Vítězslavy Kaprálové st. a Otakara Šourka, 1947–1949. NM-ADM, pozůstalost Jarmila Burghausera, př. č. 88/98.

Korespondence Vítězslavy Kaprálové st. Lence Vojtíškové, 1947–1965. NM-ČMH, fond S 205 (fascikl č. 1 / inv. č. 81–92).

Korespondence Rady československých žen Lence Vojtíškové, 1947–1949. NM-ČMH, fond S 205 (fascikl č. 1 / inv. č. 500–503).

Korespondence Marie Ullrichové Václavu Kaprálovi, 1946. NM-ČMH, fond S 205 (fascikl č. 1 / inv. č. 414–415).

Korespondence Marie Ullrichové Lence Vojtíškové, 1946. NM-ČMH, fond S 205 (fascikl č. 1 / inv. č. 410–413).

Osvědčení Kristýny Morfové vystavené v Praze v březnu 1920. Původně soukromý archiv, od r. 2016 MZM-odh.

Potvrzení o přijetí pacientky *Kapral Viktoria* na gynekologické oddělení kliniky Saint-Eloi Lékařské fakulty v Montpellier. Původně soukromý archiv, od r. 2016 MZM-odh.

Povolení k převozu urny. Vydala policejní prefektura v Paříži dne 14. 11. 1946. Městské muzeum a galerie Polička, fond Vítězslavy Kaprálové, př. č. 88/1981/18.

Pozvánka na smuteční slavnost uložení urny dirigentky a skladatelky Vítězslavy Kaprálové. Původně soukromý archiv, od r. 2016 MZM-odh.

Proslov Lenky Vojtíškové u příležitosti uložení popela Vítězslavy Kaprálové do čestného hrobu v Brně dne 16. 6. 1949, 3 strany strojopisem. Původně soukromý archiv, od r. 2016 MZM-odh.

Stanovy soukromé školy Vítězslavy Kaprálové, schválené Zemskou správou politickou v Brně dne 5. 4. 1924. Původně soukromý archiv, od r. 2016 MZM-odh.

Transports de Corps. Povolení k převozu těla vystavené radnicí města Montpellier a datované 8. 11. 1946. Městské muzeum a galerie Polička, fond Vítězslava Kaprálová, př. č. 88/1981/16.

„Uložení popela Vítězslavy Kaprálové.“ Novinový výstřížek z neznámého zdroje, podepsán zkratkou *ra*. Soukromý archiv. *Vojtíšková, Lenka*. Průvodce archivním fondem č. 205. Zpracovala Olga Čechová (1980).

Výpravy do říše tónů. Šedesátiminutový rozhlasový pořad o Vítězslavě Kaprálově ve vzpomínkách jejího současníka. Rozhovor s Otou Vachem natočila ve Vídni Věra Rudolfová. Český rozhlas Brno, 1995. Záznam na magnetofonovém pásku. Archiv hudební společnosti The Kapralova Society.

Vzpomínky na válečnou dobu ve Francii 1939–1940. Nepsaný rukopis, 385 stran. Fond Jaroslav Trnka (*Paměti a memoáry*). Národní archiv v Praze.

Zpovídání finanční (příjmy a výdaje). Původně soukromý archiv, od r. 2016 MZM-odh.

Jmenný rejstřík

Jmenný rejstřík uvádí všechna jména zmiňovaná v korespondenci; u několika osob nebylo možné zjistit bližší totožnost, a proto jsou jejich jména uvedena v podobě, v jaké se objevují v textu dopisů. Číslo odkazuje na dopis, písmeno „p“ na poznámkový aparát k příslušnému číslu dopisu.

Aimes, lékař 7	Dillard, Michel 20p
Aruyssen, Madeleine viz Madeleine Portes Aruyssen	Doležil, Hubert 3p
	Dyk, Viktor 33p
Bakala, Břetislav 35p, 37p	Faměra, Josef 3p
Barvík, Miroslav 10p, 14p, 31, 31p, 32p, 37p	Firkušný, Leoš 15
Bednářová, Věra 28, 28p, 34, 34p, 36–37	Folprecht, Zdeněk 33, 33p
Blažek, Vilém 33, 33p	Fournier, sl. 2
Bojko, R. (pseudonym Aloise Horáka) 33p	
Bonet viz Antoni Bonnet	Hába, Alois 6, 6p, 32p
Bonnet, Antoni 17, 25	Harašta, Milan 14p
Brumlík, Josef V. 7p	Helfert, Vladimír 28p
	Héwitt, Maurice 25p
Carabalona 7	Horáková, Milada 13p
Čapek, Karel 35p, 37p	Hronek, Jiří 7p
Čarek, Jan 10p	Hrubý, MUDr. 29
Čejka, J. viz Antonín Čejka	
Čejka, Antonín 6, 6p, 12, 14, 14p, 15p, 18, 18p, 26–27, 31–32, 32p, 33	Chlubna, Osvald 32, 32p
Černý, prof. 13	Janáček, Leoš 28p
Černý, Váša 37p	Jandera, Karel 14, 14p
	Juřenová, Marie 28, 28p

- Kaprál, Bohumil 7p
 Kaprál, Jan 12p
 Kaprál, Josef 25p
 Kaprál, Václav 3–4, 3p–4p, 5–6, 8, 10, 10p, 12, 12p, 14, 14p, 15–18, 19p, 21, 23, 25–26, 26p, 27, 27p, 29p–31p, 32, 32p, 33, 37p
 Kaprálová, Vítězslava st. (matka) 12p, 28–29, 29p, 30–33, 33p, 36
 Klvaňa, Josef Vladimír 2, 2p, 4–5, 5p, 6, 8–9, 11, 15, 17–18, 18p, 20–21, 23, 25
 Kosik, Gernot 14p
 Kubelík, Rafael 6, 6p, 12, 12p
 Kudláček, František 35, 35p, 37p
 Kühnová, Magda 29, 29p
 Kundera, Ludvík 31, 31p, 33p, 35, 35p, 37p
 Kundera, Rudolf 2, 2p, 9, 9p
 Kunderová, Milada 33, 33p
- Lamarque, prof. 7
 Langstein, Jiří viz Jiří Hronek
 Lapeyre, N.-C., prof. 7, 7p
 Laušman, Jan 32p
 Légal, prof. 25
 Lídlová 29
 Liškutín, Josef 7p
 Luscan, MUDr. 17, 25
- Mackowiak, Philip A. 7p
 Martin, JUDr. 25
 Martinů, Bohuslav 7p
 Mezerová 2
 Michálek, František 35p, 37p
 Morfová, Kristýna 29p
 Mucha, Jiří 2p, 4, 4p, 5, 7, 7p, 12p, 22, 25p, 32, 32p
 Muchová, Geraldine, roz. Thomson 12p
 Muchová, Jaroslava 12p
 Muchová, Marie 12p
 Müller, Ing. 25
 Myslбек, Josef Václav 3p
- Nezval, Vítězslav 10p, 17p, 37p
 Nosek, Jindřich 5p
 Novák, MUDr., prof. 26
 Novák, Vítězslav 32p, 33
 Novotná, Jarmila 6, 6p, 12p, 13
- Osuský, Štefan 2p
- Pelikán, Julius 3, 3p, 32, 32p
 Petrželka, Vilém 32, 32p
 Plamínková, Františka 13p
 Pokorný, Jan (Jean) 1p, 4, 4p, 7–9, 11, 17, 24–25
 Portes Aruysen, Madeleine 7
- Racek, Jan 28, 28p
 Rimbaud, prof. 7, 7p
 Rosenkrancová 33
- Saska, Robert 3p
 Seifert, Jaroslav 10p
 Sísová, Miloslava (Milada) 2, 2p
 Smetana, Bedřich 37p
 Souchon, MUDr. 7
 Steigerhoff, legační rada 25p
 Straková, Theodora 28, 28p
 Suchý, František 33, 33p
- Šídlová, Františka 34, 34p, 36–37
 Šírová, Jiřina 35p, 37p
 Šourek, Otakar 31, 31p
- Tesnière, Lucien 7, 7p, 9, 9p, 11, 13–14, 17, 19, 19p, 22, 22p
- Uhlířová, Viktorie viz Vítězslava Kaprálová st.
 Ullrichová, Marie 4p, 6–9, 10, 10p, 11, 13, 13p, 14, 17, 19, 19p, 20–22, 22p, 25

Vach, Ferdinand 32, 32p

Vach, Ota 23, 23p, 25, 25p, 26, 27p, 32, 36

Vách, JUDr. viz Ota Vach

Vojtíšek, Václav 3p

Vojtíšková, Lenka 3p–4p, 6p, 7, 10p, 11, 13, 13p, 17,
20p, 22, 22p, 27, 34, 37, 37p

Vycpálek, Ladislav 32p

Zachardová, Emilie 35, 35p

Poděkování

Monice Holé a Městskému muzeu a galerii Polička, Ondřeji Pivodovi a Oddělení dějin hudby Moravského zemského muzea, Markétě Kabelkové, Marii Šťastné a Českému muzeu hudby, Janu Dehnerovi a Muzeu Antonína Dvořáka, Jaroslavu Mihulemu, Jaroslavě Divišové, Pierru Therienovi, Miluši Bočkové, Františku Matějkovi, Michalu Dočkalovi a Liboru Hlavičkovi.

Obsah

Úvodem	7
Dopisy z r. 1945	18
Dopisy z r. 1946	22
Dopisy z r. 1947	68
Dopisy z r. 1949	78
Ediční poznámka	91
Bibliografická poznámka	93
Seznam literatury	94
Jmenný rejstřík	100
Poděkování	103

KAUZA KAPRÁLOVÁ

v dobové korespondenci a dokumentech

Korespondenci uspořádala, poznámkami opatřila a úvod napsala Karla Hartl

Grafická úprava a sazba Michal Dočkal

Vydala The Kapralova Society

34 Beacham Crescent, Toronto, Ontario, M1T 1N1 Canada

www.kapralova.org

v r. 2024

2. (doplněné) vydání – KS 012 (2)

106 stran a 7 ilustrací

ISBN 978-0-9940425-8-3 (e-book)

KARLA HARTL (* 1953) je absolventka Univerzity Karlovy a University of Toronto, v současné době žije v Kanadě. Koncem devadesátých let zde založila hudební společnost The Kapralova Society, která během dvou desítek let své existence iniciovala a ve většině případů také umožnila vydání díla Vítězslavy Kaprálové tiskem a na hudebních nosičích. Karla Hartl je editorkou první knihy o Vítězslavě Kaprálové v anglickém jazyce, *The Kaprálová Companion*, kterou v r. 2011 vydalo ve Spojených státech akademické vydavatelství Rowman & Littlefield a která byla v témže roce v České republice nominována na Cenu F. X. Šaldy za mimořádný ediční počín v oboru hudební historie. Hartl je také autorkou *Tematického katalogu skladeb Vítězslavy Kaprálové* a editorkou skladatelčiny souborné korespondence, kterou od r. 2015 vydává The Kapralova Society.

ISBN 978-0-9940425-8-3

9 780994 042583 >